

TIDSSKRIFT FOR KOMMUNISTISK TEORI OG DEBATT

**Klassene
på landsbygda**

RØDE FANE

Den sovjetiske sosialimperialismen en trusel mot Norge

4

1976

5. årg.

UTGITT AV ARBEIDERNE
KOMMUNISTPARTI
(MARXIST-LENINISTENE)

Pris

kr. 10,—

UTGITT AV ARBEIDERNES KOMMUNISTPARTI (MARXIST-LENINISTENE)

RØDE FANE

TIDSSKRIFT FOR
KOMMUNISTISK TEORI OG DEBATT

Nr. 4. 1976. 5. årg. Pris kr. 10,—

Redaktør og ansvarlig utgiver: Knut Johansen

*Redaksjon: RØDE FANE, Forlaget Oktober
boks 6875, St. Olavspl., Oslo 1*

*Distribusjon: RØDE FANE, boks 2046,
Grunerløkka, Oslo 5*

Postgiro: 2 20 84 78

Abonnement: 50 kr. for ett år (6 nr.)

Trykt i offset hos A/S Duplotrykk, 1976.

Innholdfortegnelse:

SOVJET TRUER NORGE

Den sovjetiske sosialimperialismen en trussel mot Norge . . . . . s.	1
Norge og de vestlige imperia- listmaktene . . . . . s.	2
Sosialimperialismens særtrekk . . . s.	4
Havrett og fiskerispørsmål . . . . . s.	7
Sovjet og Svalbard . . . . . s.	9
Sovjets økonomiske framstøt . . . . s.	11
Politiske framstøt . . . . . s.	12
Hvordan vil krig mellom Sovjet og USA virke inn på Norge . . . . . s.	17

KLASSEANALYSE

Noen punkter om klassene på landsbygda i Norge . . . . . s.	21
V.I.Lenin: Foreløpige utkast til teser om jordbruksspørsmålet . . . . . s.	32

KAMPEN MOT SUPERMAKTENE

Voksende problemer i den kapita- listiske økonomien i Sovjet . . . . . s.	42
--	----

IDRETT OG KLASSEKAMP

Idrettens plass i kampen mellom klassene . . . . . s.	52
--	----

VÅR PRESSE

Bort med innvandringsstoppen . . . s.	62
---------------------------------------	----

FOLKETS HISTORIE

Ættesamfunn eller slavesamfunn— om utviklinga av det norske klassesamfunnet . . . . . s.	66
Halvard Gråtopp: Utviklinga av klassene i Norge . . . . . s.	72

ARBEIDERKLASSENS TEORI

12-binds Leninbibliotek fra Forlaget Oktober . . . . . s.	80
--	----

SOVJET TRUER NORGE

DEN SOVJETISKE SOSIALIMPERIAL- ISMEN EN TRUSEL MOT NORGE

Denne artikkelen tar opp ulike sider ved Norges forhold til sosialimperialismen. Dette spørsmålet er ikke noe fjernt og teoretisk, som bare dreier seg om det finnes områder der dagens imperialistiske Russland og Norge har forskjellige interesser. Det er av brennende praktisk betydning, fordi de åpenbart motstridende interessene betyr at Sovjet er en *aktuell* trusel mot Norge, både økonomisk, politisk og militært.

I november 1964 gjorde AKP(m-l) et vedtak om sosialimperialismen. I innledningen til dette vedtaket står det:

«Det er ikke nok å være mot de to imperialistiske supermaktene. Det er også nødvendig å utvikle *kampen* mot dem. Mange har alt deltatt i kampen mot USA-imperialismen. Det er den ene hovedfienden. Det er nå på tide å trekke enda flere med i kampen mot den andre hovedfienden også, mot sosialimperialismen.»

(Sosialimperialismen — Oktober, s.73)

Utviklinga i de snart to årene som har gått

kan vare bekrefte denne slutninga. Sosialimperialismen er en minst like stor trussel mot verdens folk som USA. Og en minst like stor trussel mot Norge.

Denne artikkelen vil behandle følgende fire områder:

— Norges forhold til de gamle, vestlige imperialistmaktene.

— Hva er det som særpreger Sovjet som imperialismakt?

— Sosialimperialismens press og trussel mot Norge i dag.

— Hva skal vi gjøre dersom sosialimperialismen går til krig, og okkuperer Norge?

Norge og de vestlige imperialistmaktene

Hele tida mens kapitalismen utvikla seg i Norge har de norske kapitalistene hatt ansiktet vendt i retning andre og sterkere kapitalistiske land, og særlig i land over havet i vest.

Dette er ikke så merkelig. For i internasjonal sammenheng har det norske borgerskapet alltid vært en liten og svak klasse. Det er derfor naturlig at det har prøvd å finne sterke onkler i utlandet som det kunne bruke som motvekt mot andre borgerskap, som kunne være en paraply det kunne drive sin imperialistiske utbytting under, — og som kunne støtte borgerskapet i Norge mot det norske arbeidende folket.

Men imperialistiske makter utvikler seg ujamnt. De som har gått sterkt fram går like sterkt tilbake, blant annet fordi en makt som har erobret herredømme over store deler av verden, helt sikkert må kjempe mot folkene i disse landa. I vårt århundre har England gått nedover. Før 1. og igjen før 2. verdenskrig var Tyskland den voksende imperialismakta som ønsket å utnytte Englands svakeste posisjon til å nedkjempe England, og sjøl erobre verdensherredømme.

DET NORSKE BORGERSKAPET 1940—45

Et ledd i denne kampen var krigen om Norge i 1940. Imperialistiske land kjemper om herredømme, som Lenin sa, ikke bare om jordbruksområder, men de forsøker også å erobre høyt utvikla kapitalistiske land.* I 1940 kjempa Tyskland og England om herredømmet over Norge. Tyskland sloss for malmtransportene over Narvik, for å sikre seg militære posisjoner, for å utbytte Norge. England var også klar til å okkupere

Norge for å sikre landet for sine imperialistiske interesser. Men den engelske invasjonssplanen var beregnet til å starte litt seinere enn 9.april. Churchill kom for seint til bussen. Den engelske imperialismen sendte styrker til Norge for å kjempe mot tyskerne, ikke for å forsvare det norske folket, — men for å forsøke å redde Norge for seg sjøl. Som vi veit, gikk det ikke.

Verdenskrigen gir også et godt eksempel på den landsforræderiske naturen til det norske monopolborgerskapet. For det første kapitulerte borgerskapet for tyskerne etter noen få ukers forvirra felttog, og *anerkjente* det tyske militærdiktaturet som statsmakt og ordensmakt i Norge. Riktignok sympatiserte sentrale deler av det norske monopolborgerskapet med England og håpet på at Tyskland skulle tape krigen. Og denne gruppa kontrollerte Hjemmefrontens ledelse, den såkalte kretsen. Men det hindra dem ikke fra å holde på freden med tyskerne så langt det var mulig og gjøre alt for å hindre at den delen av motstandsbevegelsen de kontrollerte førte krig mot tyskerne.

Hovedinteressen til Hjemmefrontens ledelse var å holde hjula i gang for å spinne gull, de hadde ikke vært borgere om de ikke hadde gjort det. De norske pro-engelske kapitalistene tjente dermed svære penger på å produsere for tyskerne og handle med Tyskland. Dette er utførlig dokumentert i bøker som Terje Valens: «De tjente p/krigen» og Helge Krogs: «6. kolonne». Militært var linja deres å legge frigjøringa av Norge helt i hendene på de engelske imperialistene.

Vi skal huske på borgerskapets forræderiske rolle under den andre verdenskrig når vi seinere skal diskutere hvordan det norske folket skal kunne møte en russisk invasjon.

Det norske monopolborgerskapet har aldri ført noen nasjonal politikk. Borgerskapet vil økonomisk, politisk og militært beskytte sine interesser gjennom sam arbeid med sterkere imperialistmakter. På bilde ser vi Zeiner-Gundersen og Foster-vold.

USA-IMPERIALISMEN I NORGE

I den andre verdenskrigen ble den tyske imperialismen nedkjempa, men krigen førte likevel til at den engelske imperialismen mistet førsteplassen i Norge. Det var den framvoksende USA-imperialismen som tok på seg det svekkede Englands kalosjer. I 1949 fikk USA en langt sterkere stilling i Norge enn England noen gang hadde hatt i og med at Norge ble med i NATO. Jo mer monopolistisk og imperialistisk den norske kapitalisen sjøl ble, jo mindre våget den å stå aleine mot arbeidsfolk i Norge, og jo sterkere knyttet den seg til større imperialister. Det viste seg også ved at ledelsen i de største partiene, særlig DNA og Høyre, ble reine underbruk av den amerikanske ambassaden i Norge.

Men i dag — over 30 år etter krigsslutt — har verdenssituasjonen endret seg igjen. USAs kraftige frammarsj etter krigen førte sikkert som ei klokke til at USA-imperialismen fikk tilbakeslag. USA tok over koloniene etter England og Frankrike, følgen har blitt at folkene i disse tidligere

koloniene har gitt USA-imperialismen det ene kraftige tilbakeslaget etter det andre. I 1950 snakka USA-imperialismens politikere om «Det amerikanske århundret». Nå er USA i den samme posisjonen som England var i etter krigen — på vei nedover, raskt.

Dette svekker også USA-imperialismens posisjoner i Norge. Det betyr ikke at posisjonene ikke er sterke nok i dag. USA har offisiell kontroll over det norske forsvaret via NATO i en krigssituasjon. Uoffisielt har USA-imperialismen sterk innflytelse i forsvarsstaben, offiserskorpset, statsbyråkratiet, de borgerlige partienes ledelse, i bankdireksjonene og i ledelsen i industri-monopolene. USA-imperialismen trener i kupp a la Chile i Norge, — slik Trædal-WINTEX saka viste, — sjølsagt med de norske monopolenes velsignelse og takksigelse.

Posisjonene er altså farlige nok. NATO er fortsatt en trussel, for NATO har ikke til hensikt å forsvare de små medlemslandene, men å beskytte USAs interesser. Det har Island opplevd nå. NATO har ingenting gjort for å forsvare Island mot den engelske imperialismen, imperialistene i Washington

driter i hvordan det går med Island. Det er Keflavikbasen som teller for dem. For USA-imperialismen er det helt likegyldig om det finnes livsgrunnlag for folket, eller om det finnes folk i det hele tatt på Island.

Men samtidig viser også «torskekrigen» hvor svekka USA er. Island er et lite land. Det har under 220.000 innbyggere, og ingen hær, — likevel truer det med å stenge NATO-basen og hive amerikanerne ut.

Det er i dag *usikkert* hvordan USA-imperialismen vil reagere dersom Island set-

ter saka på spissen og vil stenge Keflavikbasen. Det er grunn til å tro at USA — verdens dominerende imperialismakt i åra etter krigen — *ikke* vil våge å slå til mot Island, men bøye seg for islendingenes krav i dag. Helt sikker går det imidlertid ikke an å være. Men en ting går det an å være sikker på, — USA ville *aldri* funnet seg i noe sånt for 15 år siden. Da ville islendingene helt sikkert fått smake det Hellas og Chile fikk smake, det Santo Domingo fikk smake: den militære jernhelen til Pentagon.

Sosialimperialismens særtrekk

Det er nå lett å se at Sovjet er den nye, aggressive imperialismakta som er på veg oppover og prøver å ta over etter andre som er på veg ned. Røde Fane har tidligere brakt en rekke eksempler på at det er tilfelle, så vi vil la dette emnet ligge her. (Se spesielt røde Fane nr.5/75—Krigsfaren.). I forholdet til Norge vil vi få se at historia gjentar seg. England gikk ned — Tyskland prøvde å ta over. Tyskland ble beseiret — inn kom USA. Nå er USA på vei ned som imperialismakt, og sosialimperialismen er på vei inn. Slik situasjonen er i dag er det gode grunner til å regne med muligheten for at russerne vil komme inn på samme måte som Tyskland gjorde det, gjennom krig, militærdiktatur og fascistisk terror. Men vi kan være like så overbevist om at Sovjet vil bli drevet ut av Norge igjen. Ja, — mulighetene vil også være tilstede for at all imperialisme kan bli drevet ut av landet sammen med sosialimperialismen. Jeg skal gå nærmere inn på dette spørsmålet seinere, først vil jeg bare minne om noen særtrekk ved Sovjet som imperialismakt.

Sovjet skiller seg fra alle mindre imperialismakter — som England, Vest-Tyskland, Japan osv. ved at det er en *supermakt*. Det betyr at de mindre maktene gjerne må *ønske*

seg og drømme om å vinne kontrollen over et eller annet område. Men det er bare Sovjet og USA, de imperialistiske supermaktene, som kan gripe hvor som helst i verden med militære midler for å forsvare og bygge ut sine imperialistiske interesser. Bare disse to maktene er i stand til å kjempe om *verdenshegemoniet*. Og kampen for hegemoniet er, som Lenin sa, ei svært viktig side ved imperialismen.

Men det er også viktige saker som skiller Sovjet fra de vestlige imperialismaktene. For det første *tilbakeligheten*, den lave produktiviteten, den lave standarden på produksjonen, den usedvanlige skarpe motsigelsen mellom industri og jordbruk, umåtelig byråkrati og en voksende korrupsjon. Sovjet er uten tvil det mest tilbakeliggende av alle de store imperialistiske landa. For det andre er den fascistiske karakteren av den sovjetiske staten også et særtrekk. Ingen andre store imperialistiske land har så sterke forbud mot kommunister i 1976. Ingen andre har like strenge forbud mot streiker. Andre imperialistiske makter undertrykker også minoriteter, — USA undertrykker indianere og andre farga folk, Frankrike undertrykker folket på Korsika og i Bretagne, England undertrykker irlenerne.

Sovjets militære oppbygging fører til at sjøl nødvendighetsvarer som mat, klær osv. er vanskelig å få tak i for vanlige folk. Men en slik undertrykkingspolitikk avler også motstand og fører til at herskerklassen stadig må bygge ut voldsapparatet for å holde seg ved makta.

Men ingen andre går så systematisk inn for å avnasjonalisere hele folkeslag som sovjetregjeringa, som forsøker å få slutt på alle sovjetsamer, sovjetfinner, latviere, — ja, til og med en veldig nasjon som ukrainere.

FRA SOSIALISME TIL KAPITALISME

Under sosialismen, på Lenins og Stalins tid, var Sovjet et tidligere tilbakeliggende jordbruksland. Det ble bygd opp under styring av en sentral plan for økonomien. Det kunne utnytte massenes entusiasme for

sosialismen som en mektig drivkraft for å forvandle landet, uten tvil den mektigste drivkrafta. Derfor var det mulig å unngå kriser i Sovjet da verdenskrisa raste i 20- og 30-åra. Derfor utviklet Sovjet seg veldig raskt fram til den første halvdel av 1950-åra, bare avbrutt av den andre verdenskrigen.

Men gjeninnføringa av kapitalismen har snudd det hele på hue. Det nye borgerskapets makt og gjeninnføringa av utbyttinga av arbeiderklassen, har kvalt massenes entusiasme, og det har skjedd før all den gamle russiske tilbakeligheten fra tsarens tid var

Klassedikaturet kommer fram på tusen måter i Sovjet. En av disse måtene er overklassens dekadente luksusforbruk.

overvunnet. Kapitalismen kunne ikke la statsplanene hindre at de forskjellige bedriftene drives etter prinsippet om profitt. For å gjennomføre profittsystemet måtte statsplanene avskaffes i praksis, sjøl om de finnes reint formelt. De kapitalistiske krisene oppsto igjen i Sovjet-samveldet. I dag ser vi hvordan hele sovjet-økonomien stagnerer, spesielt jordbruket, som kapitalismen allment har store problemer med. Vi ser også hvordan krisa i vesten forplanter seg til de øst-europeiske kapitalistiske landa.

SOVJET ER SVAKT INNVENDIG

Alt dette betyr at Sovjet er veldig *svakt* innvendig. Det er nettopp den indre svakheten som gjør de skarpe fascistiske systemet nødvendig. Makta deres er bygd på bedrag, og bedraget kan bare holdes oppe med terror. De våger ikke å la de arbeidende massenes misnøye få noe fritt offentlig uttrykk.

På den andre sida gjør nettopp den ekstreme statsmonopolismen og det harde diktaturet det mulig for sosialimperialistene å satse hardere enn alle andre på rustninger. Som vi veit har Sovjet i dag til og med gått forbi USA i rustninger. Protestene mot bruk

av midler til rustninger lyder ikke i Sovjet, og Bresjnev kan ruste fritt.

Samtidig gjør de indre svakhetene, som bare blir større, at behovet for ytre ekspansjon blir større, både for å erobre utenlands det sosialimperialismen ikke klarer å produsere innenlands, og for å komme en eksplosjon i Sovjet sjøl i forkjøpet. Sosialimperialismen klarer ikke å konkurrere fullverdig med de vestlige imperialistene politisk og økonomisk. Militært derimot, har de vunnet store framganger. Sovjet tapte Egypt og holdt på å tapet Tsjekkoslovakia da de bare konkurrerte politisk og økonomisk. Men Sovjet vant framgang i Tsjekkoslovakia, i Øst-Bengalen og i Angola da den mektige militærmaskina blei satt i sving.

Samtidig som Sovjet ruster, anstrenger også USA seg for å ruste for å klamre seg til sine *gamle* erobringer, og ikke bli fullstendig ribba. USA-imperialismens ytre og indre vansker vokser også. Denne typen motsigelser har ført til to verdenskriger. Utviklinga peker nå fram mot en tredje.

KRIG OG POLITIKK

Lenin understreka at politikk og krig er to sider av samme sak. Krig er politikk med an-

dre midler. *Videreføringa* av Sovjets rivaliseringspolitikk i dag er krig i morgen. Bresjnev har skjønt dette og han forbereder seg på det. Politikken i fredstid har til hensikt å forberede situasjonen for en seier i krigstid. Om krig er blodig politikk, så er den politikken Bresjnev fører i dag, den ublodige krigen som forbereder den blodige krigen, akkurat som Bismarks politikk i Tyskland og tsar Nikolais politikk i Russland før den 1. verdenskrigen og Hitler og Churchill/Chamberlains politikk før den 2. verdenskrigen.

Jeg vil ikke dermed ha sagt at det *må* bli en slik krig, f.eks. om 2 år, 5 år, 10 år osv. Det er mange forhold som bestemmer om krigen bryter ut, når den eventuelt bryter ut, og det er forhold som kan få situasjonen til å skifte så mye at krig ikke lenger er et aktuelt perspektiv. Poenget er likevel at forholdet mellom politikk og krig er sånn jeg har sagt, og at dette er noe lederne i de to supermaktene er nødt til å regne inn og forberede seg på som en del av utviklinga av hele den

imperialistiske supermaktspolitikken sin. Særlig gjelder det for Sovjet sånn som det er i dag.

Derfor vil jeg hevde at det viktigste perspektivet Sovjet har i forholdet til et land som Norge er det som har med blodig politikk, krig å gjøre. Den militære truselen mot Norge er den farligste fra Sovjets side. De andre sidene ved sovjetiske framstøt, økonomi, politikk osv., må ses i forhold til den betydninga de har for Sovjet i dette perspektivet, mener jeg. De må ses i lys av de forberedelsene Sovjet gjør for å *vinne* den krigen som de må kalkulere med.

På de neste sidene skal jeg gå gjennom det sovjetiske presset og de sovjetiske truslene mot Norge på fire viktige felter: havretts- og fiskerispørsmål, Sovjets framferd på Svalbard, de økonomiske framstøta fra Sovjet og de politiske framstøta Sovjet driver med overfor Norge.

Jeg skal også ta opp de sovjetiske krigstruslene mot Norge, og si litt om hva vi må gjøre hvis det blir krig.

Havrett og fiskerispørsmål

Sovjet har de siste årene stått fram som hovedmotstander for alle de små kyststatene i havrettsspørsmål. Sammen med den andre supermakta, USA, og de fleste større imperialistiske stater som England, Vest-Tyskland og Japan har Sovjet motsatt seg alle forsøk på å sikre nasjonal kontroll med ferd-selen gjennom stredene og med ressursene i havet. Dette er nå så godt kjent at revisjonistene ikke lenger gidder å prøve å jугe det bort.

Også for Norge er Sovjet hovedfienden, både når det gjelder etablering av 200 mils økonomiske soner og deling av kontinental-sokkelen i Barentshavet. Sovjet truer her helt konkret norsk suverenitet og undergraver livsgrunnlaget langs kysten i Nord-Norge.

KONTINENTALSOKKELEN I BARENTSHAVET

Forhandlingene om delinga i Barentshavet startet i 1974. Det har vært liten framgang i forhandlingene, som det så vakkert heter på diplomatspråket, — sjøl om både Norge og Sovjet har skrevet under på Kontinental-sokkelkonvensjonen av 1958. Denne sier at sokkelen skal deles etter midtlinjeprinsippet, dersom ikke «særlige omstendigheter tilsier noe annet.»

Det er disse «særlige» omstendighetene russerne påberoper seg når de forlanger at delinga skal skje etter det såkalte sektorprinsippet, noe som vil bety at sosialimperialismen *tilraner* seg et sjøterritorium på

I havrett- og fiskerispørsmåla viser Sovjet sin imperialistiske politikk. Sovjet driver utstrakt rovfiske i havene utenfor India, Afrika og også utafør den norske kysten. For å sikre denne rovfiskinga går sosialimperialistene mot å opprette kvoteordninger, de bryter åpenlyst avtaler de er blitt tvunget til å inngå og de saboterer forhandlingene om 200 miles økonomiske soner.

155.000 kvadratkilometer, et område som er større enn den norske kontinentalsokkelen i Nordsjøen. Sjø om en ikke skal vurdere de økonomiske ressursene i dette området, — det finnes store fiskeforekomster og sannsynligvis også olje, — så er det åpenbart at det er militærtaktiske vurderinger som utgjør disse «særlige omstendighetene». I den grad sosialimperialismens synspunkter har kommet fram for offentligheten, forhandlingene har vært ekstremt hemmelige, har det vært henvist til militæranleggene på Kolahalvøya, de store marinebasene og befolkningsskonsentrasjonen i nord.

Sosialimperialistene ønsker seg fri bane til Nord-Atlanteren og størst mulig kontroll over havområdene utenfor basen sin på Kola, verdens største marinebase. For å skaffe seg et slikt militært oppmarsjområde bruker de sin militære overlegenhet til å prøve å tiltvinge seg rettigheter de ikke har krav på. At Sovjet samtidig bryter internasjonale avtaler som de sjøl har skrevet under på, spiller liten rolle for de nye tsarene i Kreml.

For å understreke at *de* betrakter området som russisk, har sosialimperialistene både sommeren 1975 og sommeren 1976 foretatt rakettovelser innafor det området det gjelder. Russerne har til og med stengt av området for en lengre periode uten å ta hensyn til norske protester.

De øvelsene Sovjet driver er øvelser med skip-til-skip-raketter — den utrustninga som Sovjet sikter på å bruke mot amerikanske konvoier om det blir full krig mellom Sovjet og USA i Europa.

De protestene den norske regjeringa har oversendt, har vært nokså formelle. Ledende DNA-folk i utenriksdepartementet ga sommeren 1976 uttrykk for at de ikke så så alvorlig på saka, fordi Norge ikke bruker akkurat dette området nå, og derfor generer ikke øvelsene så mye!

Dette er ikke noe annet enn en innrømmelse fra den norske regjeringa av at kanonbåtpolitikken til Sovjet oppnår sin hensikt: å få Norge til å gå stille i dørene og forberede innrømmelser på område etter område.

FORHANDLINGENE OM FISKEKVOTENE

Den sovjetiske supermaktpolitikken har også preget *fiskeriforhandlingene* mellom Norge og Sovjet. I 1974 ble den første avtalen mellom Norge, Sovjet og England om reguleringa av fisket etter norsk arktisk torsk undertegnet. Totalkvoten var da på 545.000

tonn, og de enkelte lands del av denne kvoten ble regulert etter gjennomsnittet for de siste ti årene. Norge fikk 243.000 og Sovjet 180.000 tonn.

Sosialimperialistene har imidlertid hele tida presset på for å øke både totalkvantumet og sin egen del av dette. De har brutt avtaler for å presse kvantumet ytterligere i været, de har truet med å ødelegge de trålfrie sonene i Nord-Norge og har til og med ymtet frampå at Lofotfisket som er et norsk *kystfiske*, burde reguleres på det internasjonale plan, — dersom ikke Norge bøyer seg for de russiske kravene.

Den norske regjeringa har verken vært villig til eller i stand til å ta kampen opp mot denne rovfiskinga og har gang på gang gitt etter for press, slik at totalkvantumet for 1976 er kommet opp i 810.000 tonn, og både Norge og Sovjet har den *samme* andelen 310.000. Også denne løsninga ble framstilt

som et kompromiss fordi russerne opprinnelig hadde krevd en enda høyere totalkvote og en enda større del.

I skrivende stund foregår det nye forhandlinger, hvor sosialimperialistene igjen prøver å presse sin vilje igjennom, bl.a. ved å kople torskeavtalen sammen med forhandlingene om kontinentalsokkelen i Barentshavet!

Forhandlingene om *Loddefisket* gir også et godt innblikk i den sovjetiske politikken. Norge har forsøkt å få i gang forhandlingene for å få gjennom internasjonale beskyttelsesavtaler for loddefisket i Barentshavet. Sovjet gjør alt det kan for å trekke ut disse forhandlingene. Grunnen er at Sovjet enda ikke har utviklet sitt eget loddefiske i stor skala. Derfor ønsker de ingen avtale som er basert på den andelen de har av loddefisket nå. Sovjet vil først domme opp på et betydelig høyere nivå og forhandle ut fra det.

Sovjet og Svalbard

Svalbard blei anerkjent internasjonalt som norsk territorium gjennom Versailles-traktaten i 1920, og erklært som norsk land av Stortinget i 1925. Traktaten pressa imidlertid på Norge en klausul om at «den åpne dørs politikk» a la Kina før den første verdenskrig skulle gjelde i området: Alle traktat-landa skulle ha lik rett til å utnytte naturrikdommene i øyriket. I dag er det stort sett bare Norge og Sovjet som driver virksomhet på Svalbard.

Sovjet har arbeidet skritt for skritt for å undergrave norsk suverenitet over de områdene hvor de driver sin virksomhet, sjøl om det er slått fast i avtalen at det er norsk lov som skal gjelde på heile øygruppa.

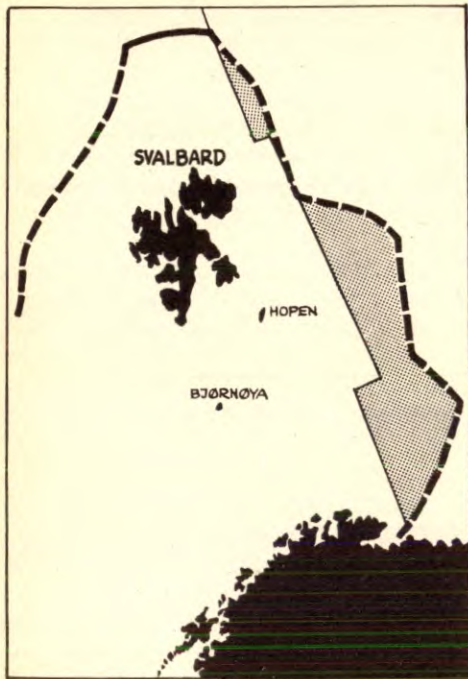
BARENTSBURG

Særlig kommer sosialimperialistenes koloniseringsframstøt klart fram i eksemplet

Barentsburg. Denne gruvebyen regner russerne i dag som en sovjetisk koloni, hvor det er *sovjetisk lov* som gjelder, og hvor norsk politimyndighet ikke slipper til. Dette blei også innrømmet av den norske sysselmannen på Svalbard i forbindelse med 50-års jubileet for norsk suverenitet, — han kunne ikke utøve noen myndighet over de russiske gruveanlegga.

Russerne har bygd opp sin egen administrasjon og politimyndighet, og et eget postkontor, — på norsk land, den norske industriinspeksjonen slipper ikke til i gruveanlegga for å kontrollere at forholda samsvarer med norske sikkerhetsforskrifter. Det spises og drikkes godt på de årlige inspeksjonene, — men inspektørene må vende tilbake med uforetta sak.

Sovjet driver altså næringsvirksomhet på norsk territorium, og utnytter det til å sette

Det prikkete feltet viser forskjellen mellom Sovjets krav på grunnlag av det såkalte sektorprinsippet og hva Sovjet har krav på etter gjeldende folkerett. (Midtlinjeprinsippet) Gjennom de forhandlingene som nå pågår forsøker Sovjet å få AP-regjeringa til å avstå 155.000 kvadratkilometer av kontinentalsokelen i Barentshavet.

norsk suverenitet til side og erstatte den med sovjetisk suverenitet på alle felter. Dette er en provokasjon mot norsk sjølråderett.

I forhandlingene om kontinentalsokelen har Sovjet kjørt linja om at Svalbard ikke har noen egen sokkel. Dette er enda et uttrykk for at Sovjet nekter å anerkjenne Svalbard som norsk land, men betrakter det som internasjonalt territorium der den sterkeste imperialismaktas rett skal gjelde.

KONESTRIDEN»

«Konestriden» er et annet eksempel på de russiske koloniseringsframstøta. Den dreide

seg om følgende: Etter avtale skal russerne ha ett Aeroflot-anløp i måneden på flyplassen i Longearbyen. Til å ta seg av denne oppgaven forlanger de å få stasjonert 30 personer på Svalbard. Etter nye forhandlinger gikk de med på å flytte inn 6 folk, men flyttet likevel inn 12, — konene måtte få lov til å være med. Ved første øyekast kan saka fortone seg svært så uskyldig i vintermørket, — men konsekvensene skulle være åpenbare sjøl for revisjonistene: Det ville ha undergravd norsk suverenitet på Svalbard og gitt grønt lys for ytterligere kolonisering dersom russerne hadde fått trumfet igjennom sin vilje.

«FELLES» SUVERENITET

Men Sovjets trusel mot den norske suvereniteten på Svalbard dreier seg ikke bare om snik-kolonisering. Sosialimperialistene har sendt opp en rekke andre politiske prøveballonger for å se hvor langt det er mulig å presse Norge til innrømmelser og tilbaketog, — «Konesaka» var nok først og fremst en slik ballong. Russerne har lansert forslaget om å gjøre Svalbard til et område under felles norsk-sovjetisk suverenitet, og dette er en langt farligere provokasjon. Denne provokasjonen ble lufta under statsminister Brattelis Moskva-besøk i 1973. Forslaget innebærer at Norge og Sovjet etterhvert skal utnytte ressursene, både på land og på kontinentalsokelen i felleskap.

Den norske regjeringa har gang på gang dementert at slike forslag har blitt lagt fram på konferansene. Men det er ingen grunn til å tru på slike diplomatiske dementier. I steden registrerer vi at Arbeiderpartiets egen olje ekspert, Rolf Hellem, også har lansert forslaget og at havområdet mellom midtlinja og sektorlinja i Barentshavet bør bli fellesområde. Dette er ikke noe annet enn en invitasjon til Sovjet om å drive det samme spørsmålet videre også for Svalbard.

Etter de avtalene som blei inngått under forhandlingene i Versailles om Svalbard,

skal det ikke finnes militære tropper eller anlegg på øygruppa. Jeg ser ikke noen grunn til at Norge sjøl skal respektere denne delen av avtalen. Svalbard er en del av norsk land, og Norge må ha fulle rettigheter på eget område.

Nå er det sånn at Norge holder sin del av denne avtalen. Men det er klare tegn som

forteller at Sovjet ikke er innstilt på å holde den. Flere ganger har Sovjet fløyet inn militærhelikoptre til Barentsburg. Vi må regne med at de forbereder seg på å opprette baser for sine styrker på øyene for å stå bedre rusta i de slaga som måtte komme til å stå med USA om Nord-Atlanteren og Nordishavet.

Sovjets økonomiske framstøt

Jeg skal gå over til Sovjets framstøt for å få sterkere stilling økonomisk i Norge. Jeg kommer bare til å berøre noen punkter som også er tatt opp i det norske bidraget i artikkelsamlinga «Den nya supermakten», svensk Oktober 1976. Emnet bør bli behandla grundigere i en annen sammenheng.

Det som er å merke seg er følgende: Sovjetiske import- og eksportbyråer viser en utstrakt interesse for Norge. Det reiser stadig vekk handelsdelegasjoner østover, og norsk monopolkapital regener Sovjet og Øst-Europa som meget interessante markeder. (Materialisten har en god artikkel om akkurat dette i siste nummer i 1975 (nr. 6/3-75.)

Denne interessen går så langt at en av de kritiske merknadene Norges Industriforbund hadde til DNA-regjeringas Industrimelding — St.meld. 67/75-76 — var at meldinga ikke la nok vekt på å utvikle det økonomiske samkvemmet med Øst-Europa.

I første halvår 1974 lå Norges handel med Sovjet på 3% av totalt handelsvolum. For første halvår 1975 var den økt til 4,6%. I følge Aftenposten 16.oktober 1975 sier handelsminister Magnussen at dette skyldes den *svake økonomiske utviklinga i vest*.

Det er dette som driver handelen opp — og det er det som gjør at Sovjet for tida inngår en rekke interessante avtaler eller kommer med forlokkende tilbud av forskjellige slag.

Kongsberg Våpenfabrikk — en norsk statsbedrift underlagt NATO — har f.eks.

inngått en avtale om å levere automasjonsindustri — teknologi — for 24 millioner norske kroner.

Akerkonsernet — det største skips-

Sommerens beste bilkjøp!

Det mest økonomiske bilkjøpet du kan gjøre heter Lada.

Utstyrmessig kan Lada's forskjellige modeller bare sammenlignes med langt dyrere biler, spesielt motoren med overliggende, 5-lagret kamaksel, plasserer Lada i særstilling i sin prisklasse.

Priser fra
kr 30.100,-

- nå med originale Lokari anti-rust-skjermmer

KONELA NORGE
BIL A/S

Hovedkontor — verksted og service: Bergensgt. 26, Oslo 4 — Tlf. 21 89 05
Nye og brukte biler: Treschowsgt. 19B, Oslo 4 — Tlf. 22 70 00 — 22 70 44

Sovjet har ikke uten hell begynt å markedsføre sine industrivarer til dumpingpriser. Allerede i dag er Lada blant de mest solgte personbilene i Norge. Bare i Oslo går det mellom 40 og 50 drosjer av dette merket.

byggermonopolet i Norge — for tida herja av krisa — ligger i forhandlinger med Sovjet om å levere to borerigger til Sovjet, i følge Aftenposten for minst 500 millioner kroner. I tillegg forhandler Aker om å levere et stort skipsverft i Astrakan ved Det kaspiske hav.

De forhandlingene som blei ført i oktober 1975 i den blandede norsk-sovjetiske regjeringsskommisjonen for økonomisk, industrielt og teknisk-vitenskapelig samarbeid i samband med fornyinga av rammeavtalen for handel fra 1971 blei «betegna som de beste som er avholdt» i følge Magnussen til Aftenposten. — Han streka under at tildelinga av Nobels fredspris til Sakharov ikke hadde skapt noen problemer!

Det nye i utviklinga av det økonomiske samkvetmet ser ut til å være at det er handelen med strategiske varer — produkter fra tungindustrien i Norge og norske produkter bygd på høyt utvikla teknologi — som øker mest.

Det er ikke slik at utviklinga de siste åra går i retning av at Sovjet går inn som noen dominerende handelspartner for Norge. Fortsatt ligger handelsvolumet om lag på samme nivå som med et land som f.eks. Belgia. Det var også høyere relativt i mellomkrigstida enn det er nå. Men det er all grunn til å følge nøye med i utviklinga. Husk på at det *ikke* er tale om handel med et lite

imperialistisk land som Belgia, men med ei supermakt som strir for hegemoniet i verden og gjør forberedelser til krig.

Utviklinga av handelssambandet skal fremme et positivt politisk forhold mellom de to landa. Hva vil det si?

Det vil si at regjeringa og monopolene i Norge får rubler i neven i ei krisetid. Til gjengjeld for dette venter Sovjet overbærenhet og tilbakeholdenhet fra Norges side i saker som angår kryssende interesser mellom de to stater, nemlig i saker som Svalbard, fiskerigrensa, militærovinger og grensekrenkinger, kontinentalsokkel og internasjonale spørsmål.

Det er tale om handel for å vinne *politiske* fordeler i første omgang. Dette har vært sosialimperialismens linje over hele Vest-Europa, og den er utvikla med hell i ly av den europeiske usikkerhetskonferansen som blei avslutta med første fase i Helsinki sommeren 1975. Det skal ikke bety at økonomiske utbyttingsinteresser og indre problemer i sovjetisk økonomi ikke også spiller med. Marxist-leninistenes syn er at imperialism er imperialism, og at supermakter er supermakter. Vi vil jobbe framover for å få arbeidsfolk til å se utviklinga som skjer som en ny stein gravd ut av norsk sjølstendighet — økonomisk og politisk.

Politiske framstøt

Disse framstøta foregår på minst to måter. For det første ved direkte politisk press på den norske regjeringa, — for det andre ved å blande seg inn i virksomheten til norske politiske partier, for å etablere politiske agenturer i Norge som kan tjene sosialimperialismens interesser, — på kort og lang sikt. Vi skal se nærmere på begge de to formene for virksomhet.

POLITISK PRESS PÅ REGJERINGA

La oss gå tilbake til forhandlingene om

delinga av kontinentalsokkelen i Barentshavet. De er her åpenbart at den norske sosialdemokratiske regjeringa er på glid, og at den etterhvert også har innrømmet dette sjøl. Det tok imidlertid lang tid før vi i det hele tatt fikk greie på hva som skjedde ved forhandlingene — de har vært preget av hemmelighet og taushet — en talende taushet som ofte ikke engang har inneholdt de vanlige diplomatiske frasene.

Først på høstparten 1975 kom det fram hva vi alt lenge hadde ant — partene står

langt fra hverandre. Men de imperialistiske kravene fra de nye tsarene i Kreml skulle fortsatt holdes skjult for massene, sjøl om det er helt tydelig at det overordnede spørsmålet var delingslina, og at Sovjet ikke har gitt noe tegn på at de hadde til hensikt å gi seg på at delinga skulle følge «sektorprinsippet».

Derimot er det blitt klart at den norske regjeringa er villig til å gi seg. De første helt klare tegnene kom i en leder i Arbeiderbladet den 9.12. 1975, her legges det opp til svik og forræderi. Vi får høre at der er *mulig* å avvike fra midtlinjeprinsippet, og at det *må* finnes en løsning som ikke truer truer Sovjets «strategiske interesser i området. Videre forteller lederen oss at ingen kan «få godtatt sine maksimale krav».

Statsminister Oddvar Nordli gir enda klarere uttrykk for de samme synspunktene ved en pressekonferanse den 24.6. 1976. Her uttalte han følgende: «I forhandlingene om delingslinjen mellom Norge og Sovjet-Unionen i Barentshavet må begge parter vise vilje til fleksibilitet. Hvis begge parter setter seg på sine respektive standpunkter, vil vi få en lite oppmuntrende forhandlingsituasjon».

Dette er å legge seg på ryggen for sosialimperialismens krav. Norge har aldri framsatt noen maksimale krav, og har derfor ingen mulighet til å være «fleksibel». Den norske regjeringa har hittil stått på helt sjølsagte prinsipper som er trukket opp gjennom internasjonale avtaler som også Sovjet har underskrevet. Nå vil sosialimperialistene disse minimumskravene til livs, for å sikre seg militære oppmarsjområder for aggressive framstøt vestover.

SOSIALDEMOKRATIET OG FAGBEVEGELSEN

Sosialdemokratiet i Norge har vært et parti for USA-imperialismen helt fra 1945. Men helt fra 60-åra har ganske mange der vært aktive fotfolk for sosialimperialismen. Dette gjelder særskilt i AUF, men også blant en

viss fraksjon som består av sosialdemokratiske fagforeningspamper. Etter at SV blei stifta har store deler av begge disse gruppene gått over dit, særlig fra den siste gruppa. Tendensen i dag er nok at de holder på å sige tilbake til AP. Motsigelsen mellom folk som har lojaliteten sin hos den ene eller den andre supermakta fins helt åpenbart i partiet.

Under kampen om formannsstillinga i DNA våren 1975 mellom Reiulf Steen og Oddvar Nordli spilte kampen mellom de to supermaktene en viss rolle.

Nordli hører til den gruppa i DNA som har et inimt samband med USA-imperialismen — den samme gruppa som kontrollerer Nobelpris-komiteen og som har gitt Nobels fredspris til Brandt, Kissinger og Sato.

Reiulf Steen som vant valget, har ikke vist et tilsvarende intimt samband med sosialimperialismen. Han har riktignok reist en god del i Øst-Europa og har kommet med positive uttalelser om utviklinga i Sovjet.

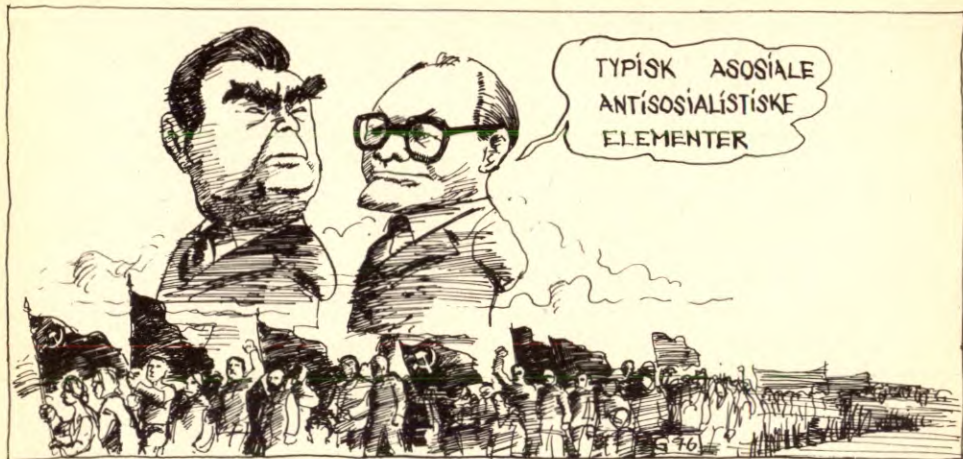
Pro-sovjetiske tillitsmenn i AUF og fagbevegelsen støtta Steen, og det gjorde også NKP-organet Friheten.

Kampen mellom disse to grupperingene i DNA er skarp og fortsetter. Da Nordli blei utpekt som kronprins etter Bratteli og overtok statsminister-jobben, var det skarpe reaksjoner på det fra Steen-tilhengerne, uten at de greidde å hindre det.

DELEGASJONISMEN

I fagbevegelsen drives det et aktivt arbeid for å få sendt så mange som mulig på delegasjonsreiser til Sovjet. Oslo Samorg hadde en delegasjon der tidlig på høsten 1975, og den ga ut ei brosjyre om besøket i masseopp-lag, som lovpriste Sovjet til det pinlige.

Det er vedt å merke seg at det fins ledende sosialdemokrater som er drivende når det gjelder å få i stand sånne delegasjonsreiser. LOs nåværende viseformann Odd Høidal er faktisk ledende medlem i rådet for Samban-

NKP og Martin Gunnar Knudsen er til » stole på — for Sovjet. På tegningen får vi NKP-formannens «analyse» av innholdet i streikekampene til de tusener av polske arbeidere som har reist kampen mot den polske regjeringa.

det Sovjet-Norge. LOs formann Tor Aspen gren ser ut til å ville skape seg et navn i europeisk faglig sammenheng ved å gå i spissen for «alleuropeisk samarbeid» i fagbevegelsen, «uavhengig av ideologiske skillerlinjer», som det heter. Han har sjøl vært på delegasjonsreiser til Sovjet, og har snakka mye etterpå om alt det norsk fagbevegelse kan lære av den sovjetiske! Han er også blitt hylla mange ganger på de årlige «arbeiderkonferansene» som finner sted i Rostock i Øst-Tyskland under Østersjøukene. Der har det vært norske delegasjoner hvert år de siste åra.

Situasjonen i fagbevegelsen er kort og godt slik: Sosialimperialistene følger ei linje som går ut på å vinne så gode forbindelser med det vestlige sosialdemokratiet som mulig. Denne linje er blitt understøtta av de norske revisjonistene, som har kapitulert fullstendig for den høyresosialdemokratiske ledelsen i LO.

Sosialdemokratene har ikke avvist disse tilnærmelsene, men tatt vel imot dem. Resul-

tatene er at sosialdemokrater og revisjonister står sammen i fagforeningene og i LO og anbefaler øst-vest-samarbeid og omfattende delegasjonisme.

Denne alliansen består også når det gjelder å forsvare Sovjet mot den kampen marxist-leninister og klassebevisste arbeidere fører i fagforeningene mot sosialimperialismen og mot det falske fredspratet fra de nye tsarene i Kreml. Arbeiderbladet har retta skarpe angrep mot Klassekampen og AKP(m-l) fordi vi har drista oss til å peke på at *fortsettelsen* av NKPs og NKP-ledelsens politikk i dag under fredstid vil måtte bli femtekolonisttjenester til Sovjet om Norge blir okkupert av sovjetiske styrker.

Under 40- og 50-åra, da Sovjet var sosialistisk, rygga ikke Arbeiderbladet tilbake for langt verre, grunnløse beskyldninger mot kommunister som forsvarte Sovjet og folkedemokratiene mot løgnkampanjene til CIA. I dag støtter NKP og DNA i hovedsak hver sin supermakt. NKP har lagt seg på linja med å la være å kjempe mot USA-

imperialismen — NATO er ikke lenger noe hovedspørsmål i Norge, sier M.G. Knutsen. DNA har lagt seg på linja med å ikke angripe Sovjet. Krake søker make.

AKP(m-l) går sterkt mot tiltak som går ut på å styrke samarbeidet mellom norsk og sovjetisk fagbevegelse. I vedtaket fra partiets landskonferanse i november 1974 heter det:

«Slikt 'faglig samarbeid' legitimerer den falske, sosialimperialistiske fagbevegelsen, som i virkeligheten ikke representerer andre enn byråkratene. Derfor bør kontakt med den offisielle fagbevegelsen i disse landa *boikottes*, på samme måte som fagbevegelsen boikotter de regjeringskontrollerte 'fagforeningene' f.eks. i Franco-Spania.» (Sosialimperialismen, Sovjet i dag, s. 86.)

Det Sovjet driver med er å prøve å knytte så faste band mellom seg og arbeideraristokratiet og fagforeningsbyråkratiet i Norge som mulig. Formålet er å gjøre dette skikket til et skikt som fremmer Sovjets politiske mål i dag og bekjemper kommunister og revolusjonære.

Vi må se veldig alvorlig på denne delegasjonismen. Vi veit av erfaring at de mest uforbeholdne forkjemperne for Sovjet i Norge, i NKP og KU, i AUF og SV, har blitt utvikla til det de er i dag gjennom hyppige reiser til øst, med hjelp av rikelig med sprit, god mat ogprostituerte. Det store flertallet av de som reiser lar seg ikke kjøpe opp på denne måten. Men for hver hundre som reiser er det kanskje to eller tre som etterhvert blir uforbeholdne agenter, og ikke få av de andre blir et godt jordsmonn for prosovjetsk propaganda i arbeiderklassen i Norge.

NKP skjønner dette veldig godt. Etter Konferansen for fred og sikkerhet i Helsinki har de begynt å stramme opp arbeidet sitt for Sovjet. De har stifta en «fredskomite» med forskjellige tillitsmenn og jobber hardt for å få trappa opp delegasjonismen østover. De har også starta på ei kampanje for å sverte

alle som går mot sosialimperialismen som «agenter for CIA» og «fascister».

HISTORIA OM SVs SAMLING OG SPLITTELSE

Fra slutten av førti-åra og i femti-åra har USA øvd direkte innflytelse på norsk innenrikspolitik. De har kunnet kommandere de to største norske partiene, DNA og Høyre, direkte. Utviklinga de siste åra viser at det samme er blitt tilfelle med Sovjet. Historia om SVs samling og splittelse er nettopp et eksempel på det. Sjøl om NKP og SV er langt mindre partier enn DNA og Høyre så er saka like viktig av den grunn, — og vi vil derfor ofre litt plass på den.

Historia begynner høsten 1972. Da var Sosialistisk Folkeparti og Norges Kommunistiske Parti to små partier med tilsammen 4.000—6.000 medlemmer. De hadde 4—5% av stemmetallet ved valgene og ingen representanter på Stortinget. Våren 1973 dannet de Sosialistisk Valgforbund, og vant en stor valgseier, med 16 representanter på Stortinget.

I april 1974 holdt Valgforbundet en samlingskonferanse for å legge opp en plan for å samle de gamle partiene til ett parti. Før denne konferansen jobba det en samlingskomite. To av medlemmene i denne komiteen er i dag fortsatt medlemmer i SV (Stjernø og Wik). Den tredje, Martin Gunnar Knutsen, har siden vært leder for anti-SV-samlingsgruppa i NKP og formann i NKP etter partilandsmøtet i månedskiftet oktober/november 1975.

Men i april 1974 laga denne komiteen, med M.G.Knutsen som medlem, ei enstemmig innstilling til konferansen, bl.a. når det gjaldt politisk program, plattform for partiet. Konferansen vedtok også enstemmig at alle partiene skulle oppløses innen 1/1 1977 etter at partisamlinga var fullført. Det blei vedtatt en samlingsplan, også den enstemmig, som slo fast at det nye partiet

skulle være stifta innen utgangen av 1975, at avisene skulle slås sammen og partienes eien- dom og midler skulle overføres til det nye partiet.

NKPs 14. landsmøte i november 1973 på- sto at SV-samlinga var NKPs verk, og kunne med rette vise til at de hadde programfestet «et marxistisk samlingsparti» for reहेle den såkalte venstresida allerede i 1970. Å gå opp i et større parti for å skaffe seg «innflytelse» og taburetter, det var linja til hele NKP, — både Reidar T. Larsen og Martin G. Knut- sen, så lenge de tenkte med sitt eget hode.

Neste akt finner så sted på et møte i Finn- mark distrikt av NKP på sommeren 1974. Møtet stemmer ned R.T.Larsen, og etter han er sendt av sted med bussen vedtar møtet en ekstern uttalelse som rett og slett betydde følgende: NKP kan ikke og må ikke legges ned uten av SV-partiet helt og fullt har over- tatt NKPs program, linje og ideologi. Som utgangspunkt for forhandlinger med et an- net parti, SF, var dette sjølsagt umulig.

Vedtaket fra Finnmark blei straks gjengitt i Pravda. Fra nå av innledet Martin Gunnar Knutsen-fløyen en offentlig kampanje mot at NKP skulle nedlegges, og for at SV ikke skulle bli et parti, men bare opprettholdes som et «valgforbund». Denne kampanja blir dekket løpende i Pravda, som også skriver egne artikler om betydninga av å holde NKP gående.

Det hele kulminerte i november 1975. Da blei NKPs 15.kongress innkalt under hoved- parolen «Samling av venstrekreftene». Men konklusjonen på NKPs 15.kongress blei slik Pravda-meldingene hadde rådd til: Det blei vedtatt å opprettholde NKP, i strid med den enstemmige samlingsplanen i SV fra 1974. Martin Gunnar Knutsen blei valgt til ny for- mann, og dermed var SV sprukket.

Hva er moralen i dette? For det første at det ikke bare finnes pro-sovjetiske ledere i

Norge, men at disse er så pro-sovjetiske at de avgjør taktikken sin ut fra ordrer fra Mosk- va, mot de linjene de sjøl har vært med å ut- viklet og som de har forplikta seg til å følge ovenfor partier som de samarbeider med.

Det går absolutt an å sette et spørs- målstejn ved hvor store resultatene har blitt av Pravdas råd. NKP er ute av saga, omtrent uten velgere og tilhengere. NKP har i dag omtrent like stor eller liten mulighet til å få noen makt i Norge som dustepartiet til An- ders Lønnum i ALP. I den borgerlige riks- politikken er det bare folk som har hoppa av vogna — R.T.Larsen — som har noen sjanse etter at NKP brøyt med SV.

HVA SKAL SOVJET MED ET MINI- NKP?

En kan videre spørre seg hva Sovjet skal med et slikt parti? Hvorfor ga Pravda ordre om å opprettholde partiet om det så skulle koste total isolasjon? Svaret på dette spørs- målet må henge sammen med de langsiktige perspektivene i Sovjets imperialistiske politikk: muligheten for krig.

Sovjet veit hva krig og okkupasjoner er. De må vite at de vil trenge folk som kan lede sikkerhetsavdelingene sine til de rette dørene etter en okkupasjon, og folk som kan tre inn som hjelpesmenn i en russisk militæradmini- strasjon. En kilde til å hente slike folk fra kunne være et ekstremt pro-sovjetisk parti som det NKP som nå er skapt. Men det vil være flere kilder — vi vil få mange over- raskelser i så måte. Og russerne tar feil om de trur de kan få et helt parti med på noe slikt, — grundig feil. En ting er å få folk til å støtte ei aggressiv imperialistmakt i fred. Det er mye verre i krig. Men dette er likevel den eneste rimelige forklaringa vi kan finne på Sovjets linje ovenfor NKP i SV-samlinga.

Hvordan vil krig mellom Sovjet og USA virke inn på Norge?

Jeg skal ikke her gi oss ut for å være spåmann, jeg har ingen krystallkule. Ingen kan i dag si noe eksakt om hvordan framtida vil forløpe. Historia fra dette århundret forteller oss at både den første og den andre verdenskrigen ikke forløp akkurat slik folk hadde tenkt seg før det skjedde. Men dersom dere har lest det Stalin og Mao skreiv før den andre, og Lenin før den første verdenskrigen, da vil dere se at det går an å forstå mye av hva som vil og må skje på forhånd, dersom en lærer seg til å bruke teoriene i marxismen-leninismen, og tar alvorlig på å studere fakta og de forskjellige viktigste tendensene.

Når vi sier at det er rivaliseringen mellom de to supermaktene som er kilden til krigstruselen i dag, og at denne rivaliseringa sannsynligvis vil føre til verdenskrig, ja, da er ikke dette reint gjetverk, — det bygger på fakta og blir mer og mer bekreftet av virkeligheten for hver dag som går.

Det er også mulig å si noe om hvordan f.eks. Sovjet vil komme til å gå fram dersom de bestemmer seg for å drive igang en krig, for her ligger det en rekke fakta på bordet i form av kunnskap om hvordan de sovjetiske styrkene er stilt opp, hva slags planer som legges og hvordan den sovjetiske hærmakta opererer i øvelsene sine.

Alle disse tingene avslører hvordan de tenker, — hva de forbereder seg på. Og det binder i seg sjøl handlingsmulighetene deres. Når troppene en gang står slik og slik, og de er trent opp til det og det, ja, da er det ikke lett å legge det hele om. Vi kan derfor si mye ut fra dette.

SOVJETS KRIGSTRATEGI

En krig mellom Sovjet og USA vil etter all sannsynlighet bli en *krig om Europa*. Har vi

noen dekning for denne påstanden? Ja, her står de to supermaktene ovenfor hverandre med de største militære konsentrasjonene de har noe sted i verden utafør sine egne grenser. Den russiske Nordflåten (Kola) og Østersjøflåten omfatter 40—50% av de sovjetiske krysserne, 55% av fregattene og 60% av ubåtene i den sovjetiske marinen. Dette betyr at Sovjet tillegger dette området stor betydning.

Når en videre veit at det finnes en brigade på 4.000 mann, marineinfanterister, ved Petsjenga i nærheten av Murmansk, og at disse er utstyrt med landgangsfartøyer med kort rekkevidde, og at disse styrkene og fartøyene trener i *landgangsovelser* fra Kola ut i Barentshavet, bratt sving inn mot norskekysten i nord, og så en landgangsmanøver på sovjetisk kyst på et område som likner norskekysten, — ja, da er det også mulig å trekke ganske sikre konklusjoner. Det er sjølsagt mulig å la være å trekke noen som helst konklusjoner. Men da må en gjøre seg nokså dum, og koke i hop mange fantastiske historier. Kort sagt: Det materiale som finnes om øvelsene til Sovjet, både flåteøvelsen OKEAN og øvelsene i Warszawa-pakt landa, de forteller om følgende krigsplaner fra Sovjets side:

Hovedmålet for sosialimperialistenes krigsstrategi i Europa er å ringe inn Vest-Europa ved hjelp av flåtene i Middelhavet og Nord-Atlanteren — for å avskjære forsyningslinjene fra USA over Atlanterhavet, — og dermed åpne for et raskt angrep mot Sentral-Europa, det vil først og fremst si Vest-Tyskland. Dette betyr at Vest-Europa skal tas i en *knipetangsmanøver*.

Norden er nøkkelleddet når det gjelder Nord-flanken. I denne strategien blir Norden liggende bak Sovjets frontlinjer mot Atlan-

Sovjets militærøvelser i denne førkrigstil viser klart hvilken militær taktikk det er mest sannsynlig Sovjet vil bruke under krigen. Bildet viser en av de utallige landgangsøvelsene til den russiske Nordflåten.

terhavet. Det vil bli om å gjøre for dem å sikre dette området i en slik situasjon.

Militæroppbygginga til Sovjet i områdene omkring Norden forteller at Sovjet er forberedt på å gjennomføre en slik sikring. Det er dokumentert bl.a. i en artikkel om «Den sovjetiske militæroppbygginga mot Norge» i RF 3/76.

NORGE VIL BLI TATT I FØRSTE OMGANG

Det mest sannsynlige er altså at Sovjet vil sette inn et angrep mot Vest-Europa etter disse tre linjene: Middelhavet, Nordflanken, Sentral-Europa.

Dersom Sovjets to største flåter skal være med i slaget om Vest-Europa, krever dette at Sovjet med en gang har kontroll over strekene og havpassasjene fra Baltikum og Kola-halvøya, for disse flåtene er stasjonert i Murmansk og Leningrad. Det vil si at sosial-imperialistene må sikre seg kontroll over Østersjøen-Øresund-Store- og Lillebelt samt havområdene omkring Nord-Norge og Svalbard. Kontroll over sjøterritoriene krever

samtidig kontroll med landområdene som ligger like ved.

Dette betyr kort og godt at Sovjet i tilfelle krig i Europa vil slå til med blits-krig mot de nordiske landa, med store styrker, med sikte på å få avgjort slaget på noen få dager. Dermed får Sovjet lagt alle nøkkelområder under sovjetisk okkupasjon og militærdiktatur.

Det kan finnes argumenter for at ikke alle de nordiske land blir okkupert i første omgang. Men ut fra den strategiske betydninga Nord-flåten har for Sovjet, tror jeg at det er utelukka at Norge ikke blir angrepet i første bølge.

HVA SKAL VI GJØRE OM KRIGEN KOMMER?

Hva skal vi gjøre om krigen kommer? Først kan det være på sin plass med noen ord om hva vi *ikke* skal gjøre. Vi, det norske folket må ikke, og skal ikke støtte oss på en supermakt mot en annen, på en gruppe imperialistiske makter mot en annen. Vi skal absolutt ikke støtte oss på USA mot Sovjet. Hvorfor ikke det? Fordi supermakta USA er ikke et hår bedre enn Sovjet. USA vil gå inn i verdenskrigen med samme mål som Sovjet: for å sikre verdensherredømmet sitt, for å beholde nykoloniene og interessesfærene sine og helst for å *utvide* dem. Om det skulle bli slik at Sovjet er den av dem som går til angrep, mens USA starter krigen på *defensiven*, endrer ikke det noen ting på krigens karakter.

USA interesserer seg ikke for det norske folkets interesser. USA vil ikke ta mer hensyn til det norske folket enn det tok til folka i Hellas, Vietnam, Kambodsja, Spania, Chile.

Husk også på at det ikke er *sikkert* at Sovjet kommer først. Det kan godt være at en USA-invasjon eller et USA-kupp kommer først. Om USA må skyte noen streikende arbeidere og henge noen studenter for å holde

ro og orden, så vil USA sjølsagt gjøre det. Om USA mener at krigslykken kan vendes ved å bruke taktiske atomvåpen mot russerne i Norge, ja, så gjør de sjølsagt det. Om russerne er konsentrert i norske byer, så vil ikke amerikanerne la seg hindre av det.

Like lite som en kan la seg smitte av kolera for å bli kvitt syfilis, like lite kan en støtte seg på den ene mot den andre supermakta.

FOLKEKRIG

DMersom Sovjet går til angrep på Norge, må de møtes med folkekrig. Dersom USA eller andre imperialistmakter gjør kupp eller invaderer, må de også møtes med folkekrig. Det er det svaret den norske ml-bevegelse alltid har gitt på spørsmålet om hva arbeidsfolk må gjøre ved et imperialistisk angrep.

En sanna krig blir av karakter en nasjonal-revolusjonær frigjøringskrig. Den blir en nasjonal frigjøringskrig fordi den retter seg mot undertrykkelse av den norske nasjonen. Den blir revolusjonær fordi den bare kan seire med revolusjonære midler.

Borgerskapet i Norge vil ikke forsvare nasjonen. Som i 1940 vil de ha interesse av ro og fred, for å hold ehjula i gang, for å fortette å spinne gull.

Om Sovjet oppretter militærmakta si, da vil nok monopolene ha hjertet sitt i Washington, akkurat som de hadde hjertet sitt i London mange av dem under den 2. verdenskrigen. Men nøkkelen til pengepungen vil ligge i Kreml, akkurat som den lå i Berlin fra 1940 til 45. Det er som kjent det viktigste for borgerskapet.

En folkekrig kan bare seire ved å bryte gjennom borgerskapets sabotasje, ved å bryte med det landsforræderske borgerskapet og mobilisere de arbeidende massene.

Sluttmålet for folkekrigen, etter frigjøringa, må bli å opprette proletariats diktatur og sosialismen. Hvorfor skulle de arbeidende massene i Norge gi makt ailtbake

til den klassen som vil komme til å svike nasjonen? Om monopola får gjennomføre diktaturet sitt igjen, betyr det bare at de selger Norge til sterke imperialistmakter igjen. Bare et sosialistiske Norge som tilhører det arbeidende folket, kan gjøre et nytt 1940, og et nytt 1949, da borgerskapet fikk oss inn i NATO, til en umulighet.

FOLKEKRIGEN VIL VINNE

Men dgår det an å vinne en sanna krig mot dne ene av verdens største undertrykkere og utbyttermakter, ja, i bunn og grunn mot begge supermaktene og all imperialism?

De to supermaktene er sterke utpå, men svake inni. Nazi-Tyskland var en disiplinert og udyktig organisert reaksjonær stat. Styrkene den hadde i et land osm Albania blei slått av det albanske folket. Hitle rsnakka om tusenårsriket. Det varte i sju år. Hæren hans blei slått sønder og sammen over hele verden, dels av motstanden fra folket, dels av de imperialistmaktene han utfordra. USA-imperialismen har snakka om det tyvende århundret som gås «det amerikanske århundret». Det varte i 25 år. De har enda i ikke vågd seg ut i en verdenskrig, men har ført lokale kriger mange steder. I Indokina blei styrkene deres slått av de indokinesiske folkene aleine.

Jo kraftigere imperialistiske stormakter prøver å vinne verdensherredømme, jo før går de nedonom. Det er en historisk lov.

Dersom sosialimperialismen våger seg ut i en verdenskrig er det sikkert at deres tid vil være ute etter noen års krig. Dersom de angriper Norge, vil de også helt sikkert komme til å bli slått her.

Oppgava vår blir å sørge for at det norske folket yter mest mulig sjøl for frigjøringa av landet. For det ene for å sørge for at landet blir vårt når krigen er slutt, og ikke et bytte som blir fordelt mellom imparialistmaktene etter den imperialistiske krigen. For det an-

dre for at vi, det norske arbeidende folket, kan yte mest mulig til den internasjonale fronten mot sosialimperialismen, mot den andre supermakta USA og mot all imperialisme.

STYRK KAMPEN MOT SOSIALIMPERIALISMEN!

Begge disse oppgavene har starta for lengst. Sovjet truer Norge i dag, liksom USA gjør det. Vi må sørge for at disse truslene blir godt kjent både i Norge og i andre land i dag. Det hjelper til i klargjøringa av hva Sovjets natur som supermakt består i, og det hjelper til med å reise en aktiv holdningsfront mot Sovjet, mot begge supermaktene alt i dag.

Her må AKP(m-l) og den marxist-leninistiske bevegelsen ellers gå i spissen. Det er av avgjørende betydning at partiet blir styrka, for det er det eneste partiet som slåss mot begge supermaktene og all imperialisme. Men å avsløre sosialimperialismens press mot Norge og krigsplanene deres, det er ikke bare ei oppgave for kommunistene. Det er ei oppgave for alle virkelige progressive og anti-imperialister. Vi som er med

i partiet må gjøre alt vi kan for å trekke flest mulig folk med i denne kampen.

Det er en langt sterkere og mer tallrik bevegelse som leder an i kampen for å reise en brei kampberedt opinion mot Sovjets sosialimperialisme enn den som leda kampen mot USA-imperialismen i Norge i 1960-åra. USA-imperialismen hadde sterke krefter i ryggen i Norge, og blant dem som sa de var imot USAs krigføring i Vietnam, var det også folk som var ute etter å verne USA-imperialismen mot grunnstøt som kunne avsløre den imperialistiske *naturen* dens. Men erfaringene viser at en rettferdig sak vinner og en urettferdig sak lider nederlag, sjøl om de som reiser kampen kan se få og veike ut.

«Sosialimperialismen er tvunget til å føre kamp for å forsvare og utvide sine interesser hjemme og ute,» heter det i vedtaket fra AKP(m-l)s landskonferanse november 1974. «I denne kampen vil den være dømt til å begå handlinger som vil gjøre det meget vanskelig for den sjøl og alle andre som benekter hvilken karakter Sovjet-staten har i dag. Forsvaret for sosialimperialismen vil uten tvil lide nederlag. De som bekjemper den har alt å vinne og ingenting og tape.» (Sosialimperialismen. Sovjet i dag, s.94.)

O.F.

Klasseanalyse

NOEN PUNKTER OM KLASSENE PÅ LANDSBYGDA I NORGE

I to nummer av Røde Fane har vi lagt fram materiale til en diskusjon om klasseanalysen av det norske samfunnet, i nr. 2 og 3 1976.

I denne artikkelen utdypes signaturen Lars A. analysen av de norske bøndene. Vi oppfordrer andre lesere til å bidra til diskusjonen med innlegg og kommentarer både om denne og andre deler av klasseanalysen.

I samband med artikkelen trykker vi Lenins artikkel «Foreløpig utkast til teser om jordbruksspørsmålet», som han skreiv til den andre kongressen i den Kommunistiske internasjonale i 1920. den er henta fra Lenin: Utvalgte verker, bind 11, som er kommet ut på Forlaget Oktober.

INNLEDNING

Dette er ikke ment som ei grundig og fullstendigklasseanalyse av bøndene i Norge, men som et grunnlag for å bringe diskusjonen og arbeidet med ei slik analyse framover.

Ei skikkelig klasseanalyse krever en klar og presis grenseoppgang, ikke bare når det gjelder å skille mellom de forskjellige

klassene på landsbygda, men også i å skille seg fra ulike høyre- og «venstre»-revisjonistiske teorier og «analyser». Å klare det fullt ut er vanskelig, bla. fordi omtrent alt det som er på markedet av borgerlig statistikk tar utgangspunkt i bruksstørrelsen som NKP-ideologen Kleven gjør det. Ei analyse som tar utgangspunkt i bruksstørrelsen kan aldri bli noen fullgod analyse,

fordi bruksstørrelsen bare gir en pekepinn om klasseinndeling og ikke avgjør den.

Til dette notatet er det meste henta fra jordbruksstillinga i 1969. Videre fra de statistiske analyseheftene «Driftsformer i jordbruket», «Alder og yrkeskombinasjoner i jordbruket», «Produksjonsutviklinga i jordbruket 1925-72», «Bøndenes formue, gjeld og inntekt 1968» og «Driftsgranskinger for jord- og skogbruk 1974.»

Hva er en klasse?

«Klasser kalles store grupper mennesker som skiller seg fra hverandre gjennom sin stilling til det historisk bestemte, samfunnsmessige produksjonssystemet, gjennom sitt forhold til produksjonsmidlene, gjennom sin rolle i den samfunnsmessige organiseringen av arbeidet, og følgelig på den måten de tilegner seg den samfunnsmessige rikdommen de rår over, samt omfanget av denne andelen. (Lenin. Verker i utvalg b.16,s.174. egen overs.)

I dagens kapitalistiske Norge finner vi følgende klasser: Proletariatet, borgerskapet og ulike typer småborgerskap. I imperialismen sin epoke har borgerskapet skilt ut et monopolborgerskap, men det er neppe riktig å rekne dette som en egen klasse.

I tillegg finner vi en rekke overgangsformer (eks. halvproletarer) som har stor betydning på landsbygda.

«På landbrukets område har den moderne industrien en mer revolusjonerende effekt enn andre steder fordi den river vekk bonden, den gamle samfunnets grunnstein, og erstatter han med lønnsarbeideren. Slik blir behovet for sosiale forandringer og klasseantagonismene brakt til det samme nivået på landet som i byene». (Marx, Kapitalen, bd.1. s.474, eng. utg. egen overs.)

Fire forhold er karakteristiske for utviklinga i jordbruket under kapitalismen:

1. Rasering av små-eiendommen, med proletarisering av småbøndene og nedgang i landbruksbefolkningen som følge.

2. Konsentrasjon av jordeiendommen i stadig større enheter. (Ekstensivering av drifta)

3. Intensivering av jordbehandlinga.

4. Økt mekanisering som gir stigende organisk sammensetting av kapitalen dvs. at konstant kapital (eks. maskiner) vokser på bekostning av den variable (arbeidskrafta) Dette fører til at de arbeidende bøndene blir mer avhengig av bank- og kredittfinansien, og til at den tallmessige størrelsen på landarbeiderproletariatet går sterkt tilbake.

Grunnrente, differensialrente

Grunnrente: Den kapitalistiske grunnrenten er den delen som blir igjen av merverdien etter at vi har trukket fra gjennomsnittsprofitten på den kapitalen som er investert. I det norske jordbruket er det få som hever grunnrente, noe vi skal komme tilbake til. Grunnrenten har to former: Differensialrente og absolutt grunnrente.

Differensialrente: Differensialrenten er en overskuddsprofitt som bruk med mer fordelaktig produksjonsvilkår kan høve inn. Fordi tilgangen på dyrka jord er begrensa, må jordbruksproduktene selges til en pris som gjør det mulig også for gardar med dårlige produksjonsforhold å drive med overskudd. Ellers ville jorda gå ut av produksjonen og behovet for jordbruksprodukter bli udekket. Men fordi produktene selges til en pris som gjør det mulig å drive mindre fruktbar jord, må jord med høg fruktbarhet kaste av seg mer fordi den gir større avling. Denne ekstraprofitten som oppnås på mer fruktbar jord, eller fordi et jordstykke ligger nærmere avsetningsstedene (kornsiloeer o.l.) kalles differensialrente I.

Differensialrente II er en rente som skyldes intensivering av drifta på et jordstykke. Dvs. ved å bruke eks. kunstgjødsel, og på den måten øke avlinga. Verdien av overskuddet som følger av økt innsats av produksjonsmidler, kalles differensialrente II.

Absolutt grunnrente henger sammen med det private monopolet på jord som hersker under kapitalismen. Hvis en forpakter et dårlig stykke jord, må en betale forpaktningssavgift til eieren. Denne forpaktningssavgifta må han betale av differensen mellom produksjonspris, gjennomsnittspris og salgspris, som kalles absolutt grunnrente.

Renten for byggegrunn. Ved bortleie av jord krever jordeieren rente av jorda. Ved byer og tettbygd strøk vil i tillegg til den renta eieren kunne innkassere ei betydelig differensialrente som følge av jordas beliggenhet.

(Om absolutt grunnrente, differensialrente og rente for byggegrunn, se Kapitalen, bind 3, engelsk utg. 614-814 og Lærebok pol.øk. 187-192)

KLASSEDELINGA PÅ LANDSBYGDA

1. Landbruksproletariatet.

De som lever av å selge arbeidskrafta si til de kapitalistiske bøndene. Sjøl mangler de produksjonsmidler. De minker raskt i antall i monopolkapitalens epoke. Tilhører proletariatet. Om denne gruppa sier Lenin i «Foreløpige utkast til teser om jordbruks-spørsmålet» (1920):

«Det er *grunnleggende* oppgaver for de kommunistiske partiene i alle land å organisere denne klassen (...) uavhengig og atskilt fra andre grupper av befolkninga på landsbygda, å drive intens propaganda og agitasjon i denne klassen og å vinne den til støtte for sovjetene og proletariatets diktatur.» (Lenin, Utvalgte verker i 12 bind, bind 11, Forlaget Oktober 1976, s. 194.)

Jordbruksproletariatet i Norge utgjør ca. 8.000. Fra 1962 og fram til i dag har det minka med 10.000. I tillegg arbeider ca. 7.000 som skogsarbeidere, en nedgang fra 1962 på 11.000. Tilsammen er altså landbruksproletariatet (jord og skogbruk) 15.000 sysselsatte.

Jordbruksarbeiderne er hovedsakelig ansatt hos storbøndene, dvs. at de hovedsakelig

er konsentrert på Østlandet, Jæren og indre delene av Trøndelag. De arbeider spredd og isolert og er derfor vanskeligere å organisere og reise til kamp enn stor-industriproletariatet.

Skogsarbeiderne arbeider i større enheter (som oftest i lag på ca. 5, men mange steder med mange lag sammen. De har en sterk klassebevissthet og er lettere å reise til kamp enn jordbruksproletariatet. Historisk sett har skogsarbeiderne vært en kampvillig og klassebevisst del av proletariatet. (Jfr. Randsfjord- og Julussakonfliktene.)

Landarbeiderproletariatet må være den ledende krafta i såvel dagskampen som i kampen for sosialismen på landsbygda.

2. Halvproletariatet

«For det andre har vi halvproletariatet eller bøndene som dyrker små jordlapper, dvs. de skaffer seg levebrød delvis som lønnsarbeidere i kapitalistiske jordbruks- eller industriforetak, delvis ved å dyrke sine egne eller leide jordlapper som skaffer familiene deres bare deler av det de trenger til livsoppholdet. (Lenin, Foreløpige utkast . . . , b. 11, Oktober, s. 194.)

Brukere etter bruket som leveveg

År	Eneste leveveg	Viktigste leveveg	Ikke viktigste leveveg	Total
1949	39,5%	26,0%	34,5%	212,665
1969	33,1%	20,7%	46,2%	154,493

(Alder og yrkeskombinasjoner i jordbruket s. 28)

Sysselsetting utenom bruket

År	Jord og skogbruk	Fiske og fangst	Industri
1949	24,0	21,3	12,3
1969	14,6	12,7	19,6

År	Bygg/Anlegg	Samferdsel	Andre	Total
1949	20,0	07,7	14,7	100
1969	25,9	10,5	16,7	100

(Alder og yrkeskombinasjoner i jordbruket, s. 23). For For det første har stadig fler jordbruket som attåyrke.

Halvproletariatet teller i Norge ca. 70.000. Av disse jobber omlag 18.000 innen bygg og anlegg.

Videre ser vi at mens halvproletarene før hovedsaklig jobba i jord,— skogbruk eller fiske, et halvparten nå å finne i kjerneproletariatet. Til gruppa andre, som hovedsaklig er å rekne som småborgerlige yrker (lærer o.l.) hører 25% av de større dvs. mellombøndene som tar seg arbeid ved sida av bruket.

Halvproletariatet teller ca. 70.000 dersom en holder utafør de som jobber utafør bruket men i småborgerlige yrker. Halvproletariatet rekrutteres i all hovedsak fra småbøndene, men har og innslag fra mellombondeskiktet. Halvproletariatet vil fortsette å utgjøre en relativt stadig større del av jordbruksbefolkninga.

Det inneholder en rekke overgangsformer. Typen med heltidsarbeid i industrien og der bruket blir drevet på fritida eller av kona blir stadig mer utbredt, og må regnes til arbeiderklassen. (Det er imidlertid ikke gjort her fordi det ikke finnes statistikk på antallet)

Typisk for halvproletariatet er at det består av bønder som ikke klarer å eksistere utelukkende på det de tar ut av gardsbruket, og som derfor er tvunget til å ta arbeid ved sida av for å eksistere.

«Hvis kommunistpartiet organiserer arbeidet riktig, vil denne gruppa bli ei sikker støtte for det. For disse halvproletarene lever i svært harde kår og de vil øyeblikkelig vinne mye på sovjetstyret og proletariatets diktatur.» (Lenin, Foreløpige utkast..., b. 11, Oktober, s. 195.)

Halvproletariatet er en trofast alliert for arbeiderklassen og utgjør ei ledende kraft i dagskampen på landsbygda. (I de bygdene der det var skattestreik slutta f.eks. halvproletarene helhjerta opp.)

3. Småbøndene

«For det tredje har vi småbøndene, dvs. småbrukere som eier eller forpakter små jordstykker som gjør dem i stand til å dekke behova til familiene sine og bruket sitt, og som ikke leier arbeidskraft utafra. (...) Samtidig må det kommunistiske partiet være klar over at under overgangsperioden fra kapitalisme til kommunisme, dvs. under proletariatets diktatur, så vil dette laget eller i hvert fall deler av det, uunngåelig svinge i retning av uinnskrenka frihandel og fri adgang til å utnytte den private eiendoms-

retten. (...) Men hvis det blir ført en fast proletarisk politikk og det seirende proletariatet gjør skikkelig opp med de store godseierne og storbøndene, så kan ikke vaklinga i dette laget bli så veldig stor, og ikke endre den kjensgjerninga at det som helhet vil støtte den proletariske revolusjonen.» (Lenin, Foreløpige utkast ..., b. 11, Oktober, s. 195-196.)

Småbøndene utgjør småborgerskapets venstre fløy. De er midlertidig såvidt i stand til å eksistere på det de får ut av bruket, men vil på lengre sikt proletariseres. Enten ved at de blir fullstendig proletarisert, dvs. at inntekta fra garden ikke lenger er nødvendig for å overleve, eller ved at de blir halvproletarer. I det første tilfelle blir garden ofte fraflytta.

Småbøndene leier ikke arbeidskraft. De har ingen økonomiske muligheter for å intensivere og spesialisere drifta, og vil ubønhørlig bukke under i konkurransen mellom små og mellombøndene.

Det er derfor også de distriktene som har det største innslaget av småbønder som har hatt den største nedgangen i antall gardsbruk.

Småbøndene utgjør ca. 20.000. (regna ut etter bruk med negativ forrenting ifølge driftsgranskingene for 1974, og med fratrekk av halvproletarer. Negativ forrenting vil si at de må leve på ei inntekt under det samfunnsmessige gjennomsnittet som skal til for å produsere arbeidskrafta. Geografisk sett er det flest småbønder (regnet i prosent) i Nord-Norge, innlandsdistriktene på Jæren og Vestlandet og Østerdalen/Gudbrandsdalen.

Ser vi på alders-sammensettinga av småbøndene, viser det at antallet vil fortsette å synke. Gjennomsnittsalderen ligger på ca. 60 år, mens det er prosentvis langt flere brukere mellom 60-69 år enn under 40. (Alders og yrkeskombinasjoner i jordbruket s. 20)

På den andre sida vil en fortsatt få en viss dekllassering av mellombøndene som i noen monn vil oppveie proletariseringa av småbøndene.

Endring i bruksantallet 1969-73

Fylke	1969	1973	Endring
Østfold	5748	5063	11,9%
Sogn og Fj.	10537	9100	12,1%
Møre og R.	13051	10513	19,4%

Fylke	1969	1973	Endring
Nordland	14153	9849	30,5%
Troms	8855	6414	27,6%
Finnmark	3040	1894	37,7%

(Fra Driftsøkonomi i landbruket s. 20. Nygard-Søbstad)

Fisker/småbruker-kombinasjonen

En yrkeskombinasjon som er særegen for Norge er kombinasjonen fisker — småbønder. Som regel dreier dette seg om småbruker som har for lite til å kunne leve av bruket alene, og som derfor er avhengig av side inntekt fra fisket. Klassemessig sett hører de under småbøndene. Også fiskerbonden går kraftig tilbake i antall.

Antall med småbruker/fisker	yrkeskombinasjon	små-
1949	21347	21,3%
1959	20931	22,7%
1969	8696	12,7%

Konklusjon

Småbøndene utgjør 20.000 . De hadde i 1968 en gjeldsprosent på ca. 31%, i dag enda høyere. De sitter på lite spesialiserte og mekaniserte bruk, og i distrikt med de dårligste vekstvilkåra. De utbytter ikke arbeidskraft, men blir sjøl utbytta av staten og monopolkapitalen, og må bl.a. avstå en del av arbeidslønna til den. De består av i hovedsak *eldre brukere*, som i de fleste tilfellene vil legge ned garden når de ikke lenger er i stand til å drive sjøl.

Småbøndene må vinnes som arbeiderklassens allierte i kampen for sosialismen. De vil, utifra at de er private småprodusenter, vakle i kampen. Men tar proletariatet hensyn til dette, og utformer en riktig taktikk, vil småbøndene kunne knyttes stadig nærmere til proletariatets kamp.

I dagskampen er småbøndene blant de fremste når det gjelder å reise kampen for sine kår. Jfr. skattestreikene som for en stor del blei drevet av småbønder.

• Det kommunistiske partiet må konsekvent støtte og oppmuntre kampen blant småbøndene, stille seg i spissen for deres kamp og bekjempe storbøndene, og det øvrige borgerskapets innflytelse.

4. Mellombøndene

«I økonomisk betydning må vi forstå 'mellombøndene' som de små bøndene som 1) enten eier eller forpakter jordstykker som er ganske små, men som under kapitalismen er nok ikke bare til et beskjedent underhold for familien og et reint minimum for å holde garden, men som også produserer et visst overskudd som kan bli forvandla til kapital, ihvertfall i gode år.

2) For det andre bønder som ganske ofte (f.eks. ett bruk av tre) er i stand til å leie arbeidskraft.(...) Dette laget vakler uunngåelig mellom disse to kreftene. (Dvs. mellom borgerskap og proletariat, min anm.) I begynnelsen av den nye epoken og i de utvikla kapitalistiske landa, vil det i hovedsak helle mot borgerskapet.» (Lenin, foreløpige utkast...b.11, Oktober, s.197.)

Bruker vi driftsgranskingene for 1974 som utgangspunkt, og ser på fortjeneste på bruket og lønnssevne pr. time, kan vi bestemme mellombøndene til ca.30.000. Tallet på mellombønder minker, men sett i forhold til de andre brukstypene, blir innslaget av mellombønder stadig større.

Mellombondesjiktet får tilsig av et ytterst lite antall tidligere storbønder, og avgir bortimot 1.000 i året til småbondesjiktet. (Jfr. Jordbrukssteljinga 1969, hefte 7, tabell 1—9.)

I tillegg til mellombøndene må en i denne gruppa også inkludere bønder med ikke-proletære sideyrker. De utgjør i alt 5.000.

Mellombøndene investerer 5—6 ganger mer til maskiner og redskaper enn småbøndene gjør, og har omlag like mange ganger større forbruk av arbeidskraft utenom familien. (Driftsgranskingene for 1974.)

Geografisk sett er det sterkeste innslaget av mellombønder å finne på Østlandet, Trøndelagsfylkene og på Jæren. Mens mellombøndene her er et typisk mellomsjikt, utgjør de det øvre sjiktet av bønder i Nord-

Norge, Vestlandet og fjellbygdene, der innslaget av storbønder er svært lite.

Mellombøndene driver jevnt over ikke så spesialisert og mekanisert som storbøndene. Et unntak finner vi på Jæren og deler av Vestlandet der spesielle naturforhold legger grunnlag for spesialisert frukt- og grønnsakproduksjon. Og der dette gjør at en finner mellombønder på mye mindre garder enn på f.eks. den indre delen av Østlandet.

Endel mellombønder lever nær tettbygdetråk og byer. Som følge av pågang på tomter til både industri- og boligformål, vil disse bøndene kunne innkassere til dels betydelig differensialrente på bortleie av tomter og lagerrom.

En parallell finner vi igjen i fjellstrøka, og nær kysten der renta på bortbygsling av hyttetomter o.l. der inntekta fra slik virksomhet er ei hovedinntekt for mange mellombønder, men også små bønder. Det er i all hovedsak bruk under 200 da. som driver slik virksomhet. Og prosenten av garder som *selger* tomter blir mindre jo større bruket er. Mens småbøndene må selge unna jord for å overleve, klarer mellombøndene seg med å bysle bort og også leie ut egne hytter. (Jordbruks-teljinga bind 7, tab.137—141.)

Mellombøndene hadde i 1968 en gjeldsprosent på ca. 37% ... (Bøndenes formue, gjeld og inntekt s.22.) Når mellombøndene har høyere gjeldsprosent enn småbøndene, skyldes det hovedsaklig at småbøndene har resignert, at de ikke har ei inntekt som setter dem i stand til å betale renter og avdrag. Mellombøndene derimot klarer ofte å få et såpass overskudd at de kan klare gjeldsbyrden. Dessuten er deres videre eksistens som bønder avhengig av at de investerer.

Konklusjon: Mellombøndene utgjør 30.000. De arbeider ikke utenom bruket, men kjøper tvertimot arbeidskraft i gjennomsnitt 1/8 av året. De blir hardt utbytta av monopolkapitalen og staten, men klarer til tross for det, og i motsetning til små-

bøndene fra tid til annen å legge seg opp et lite overskudd som de så kan reinvestere. Forholdet mellom investeringer til kraftfor og til maskiner er 4:1 (iflg. Driftsgranskningene for 1974)

For di de ikke ser proletarisering og nedlegging av garden som en umiddelbar fare, samtidig som de blir utbytta av staten og monopolkapitalen, vil de uvegerlig vakle i kampen mellom proletariatet og borgerskapet. Men dette sjiktets *hovedtendens* vil idag være *for* borgerskapet. Målet i den første fasen av den sosialistiske revolusjonen må derfor bli å gjøre dem nøytrale i kampen mellom proletariatet og borgerskapet, å hindre at de blir noen aktiv støtte for monopolkapitalen.

Under proletariatets diktatur må målet være å vinne over mellombøndene på arbeiderklassens side, gjennom tiltak som fremmer deres interesser og retter seg mot storbøndene, og gjennom frivillige samvirketiltak.

I dagskampen vil også mellombøndenes holdning være prega av vakling. De var *mot* EEC, og var noen steder ei drivende kraft blant bøndene for støttearbeid til skatte-streikene. Samtidig står antikommunismen sterkt og forståelsen for proletariatets kamp er liten.

Det må være det kommunistiske partiets oppgave å gi en betinga støtte til mellombøndene i dagskampen, dvs. så lenge deres krav ikke står mot arbeiderklassen og halvproletariatet/småbøndene sine interesser, men er retta mot staten, monopolkapitalen og bondemonopolet.

5. Storbøndene

«Storbøndene (*Grossbauern*) er kapitalistiske *entreprenører* i landbruket. De gjør som regel bruk av atskillig leid arbeidskraft (...) Disse utgjør det største av de borgerlige laga som er åpne og avgjorte fiender av den revolusjonære proletariatet. De kom-

munistiske partiene må i hele sitt arbeid på landsbygda først og fremst konsentrere seg om kampen mot dette laget. De må kjempe for å frigjøre det arbeidende og utbytta flertallet av landbefolkninga fra den ideologiske og politiske innflytelsen til disse utbytterne, osv.» (Lenin, Foreløpige utkast..., b.11, Oktober, s.198.)

Storbøndene hører til borgerskapet på landsbygda, og er sammen med bondemonopolene og godseierne hovedfienden til arbeiderklassen, små- og mellombøndene.

Antallet storbønder har gått noe ned, dvs. en del har sunket ned til mellombondenivå. De storbøndene som ikke er blitt deklassert har imidlertid styrka stillingen sin. De har kunnet både ekstensivere og intensivere drifta. Storbøndene utgjør ca. 2.000, eller 1,6% av totalantallet bønder.

Storbøndene kjøper arbeidskraft av i gjennomsnitt ca. 1,2 ansatt pr. år. De har stor egenkapital og mindre gjeldsprosent enn mellombøndene. (Jfr. driftsgranskingene) Forholdet mellom kjøp av kraftfor og maskininvesteringer er 1,5:1. Storbøndene bruker altså en langt større del av investeringene til varige driftsrasjonaliserende tiltak enn mellombøndene.

Fra 1973 til 74 økte storbøndene sitt driftsoverskott med 27,4%, mens småbøndene sin økning var 10% mindre. (Iflg. driftsgranskingene.)

Av *statstilskott*, som er overføring av profitt, dels fra mindre bruk til større og dels fra merverdi som arbeiderklassen har produsert, får storbøndene på Østlandet ca. 14.000 i året, mens en småbonde i det samme distriktet får 4.600 mindre. Samtidig er produksjonsinntektene for de samme storbøndene i gjennomsnitt ca. 260.000, mens den for småbøndene ligger på 84.000.

I tillegg til dette kommer overføringer gjennom landbruksmonopolene i form av kvantumsrabatter ved kjøp av store mengder av f.eks. gjødsel og kraftfor, lagringsgodtgjøring som i hovedsak kommer stor-

bøndene til gode fordi de som regel har størst og best lagringsmuligheter, det faktum at *storbøndene får mere igjen for innbytte av maskiner i gjennomsnitt enn småbøndene osv.*

(Alle tall om statstilskudd og produksjonsinntekter er henta fra driftsgranskingene hovedtabell 15c og 15d. Når det gjelder profittoverføringer gjennom landbruksmonopolene, finnes det ingen beregninger på hvor store beløp dette dreier seg om.)

Den store majoriteten bønder hever ikke grunnrente. Enkelte mellombønder gjør det nær byene, og enkelte små- og mellombønder som driver tomtebygging o.l. Men som *klasser* hever de ikke grunnrente. (Bare 15% av bøndene har inntekt fra hyttebygging i det hele, og hos bare 1,5% blir det karakterisert som vesentlig inntekt.) Storbøndene bor som regel i de beste jordbruksdistriktene, der jorda har best fruktbarhet, beliggenhet og er plassert nærmest avsetningspunktet.

Som før nevnt avstår småbøndene en del av den samfunnsmessige gjennomsnittsinntekta som skal til for å reproducere arbeidskrafta til monopolkapitalet og dens stat. Mellombøndene får jevnt over ikke mer igjen på sine investeringer enn gjennomsnittsprifitten. Med storbøndene er det annerledes. De fleste av dem hever en merprofitt utover gjennomsnittsprifitten, grunnrente.

Mens kornproduksjonen hos storbøndene på flatbygdene på Østlandet i 1974 i gjennomsnitt ga ei avling på 440 kg/da., var avlinga hos småbøndene på Vestlandet 292 kg. og det samme på flatbygdene i Trøndelag.

Regner en totalavling i f.e. (forenheter), var tallet hos storbøndene på Østlandet 406 f.e., og i Nord-Norge 227 f.e.. Antall f.e. pr. da. på Jæren var 503. (Driftsgranskingene hovedtabell 3 og 4.)

Samtidig var *totalkostnadene* pr. da. 719

Bilde fra Totenfolkets kamp mot godseier Mathisen. Skillet mellom småbøndene og mellombøndene må trekkes på grunnlag av flere kjennetegn. Noen av disse kjennetegna er: Graden av spesialisering og mekanisering, størrelsen på bruket, kjøp av arbeidskraft, typen av byrke og i hvilket omfang en bonde får et overskudd av drifta som kan investeres som kapital.

kroner blant småbøndene på Østlandet, mens det hos storbøndene lå på 486 kroner. Innsatsen av gjødsel var omtrent den samme.

Meravlinga hos storbøndene skyldes såvel forskjell på jordas fruktbarhet, som i forskjell på måten å drive på. Fordi produksjonsprisen hos mellom- og småbøndene ligger på eller under det nivået produksjonsprisen må ligge på for at markedet skal dekkes med landbruksvarer. (At denne produksjonsprisen ligger lavere enn produk-

sjonsprisen på den dårligst dyrka jorda her i landet skyldes import av utenlandske landbruksprodukter) må den ekstraprofiten storbøndene får være differensialrente I og II.

I tillegg hever en stor del av storbøndene absolutt rente. Forpaktingsprisen på den beste jorda på Hedemarken ligger f.eks. for tida på 120 kroner/da. Sjøl om det da er umulig å drive med gjennomsnittsprøffitt, sier det seg sjøl at en vesentlig del av disse 120 kronene er absolutt rente.

Konklusjon:

Storbøndene er ca. 2.000. De driver intensivt, med stor egenkapital og med kjøp av arbeidskraft hele året. Gjennom subsidier og overføringer fra staten og landbruksmonopola, utsuger de små- og mellombøndene og arbeiderklassen. Storbøndene hever grunnrente. De tilhører borgerskapet. Sjøl om storbøndene i EEC-kampen i de fleste tilfeller var motstandere, er de som klasse *pro-imperialistisk*. Det er bare i *unnatakstilfeller at de inntar ei holdning for de nasjonale interessene*.

Storbøndene utgjør rekrutteringsgrunnlaget og det klassemessige grunnlaget for utviklinga av monopolborgerskapet blant bøndene. De er fiender av den sosialistiske revolusjonen, og det må være det kommunistiske partiets oppgave å bekjempe dem aktivt i sin kamp for arbeiderklassen og de arbeidende bøndenes interesser. Det må også gjelde i dagskampen.

6. Monopolborgerskapet

Det finnes lite eller ingen statistikk over monopolborgerskapet innafor landbruket. Det blir utgjort av to hovedkategorier.

For det første av de store godseierne fra føydaltida som har tilpassa seg de kapitalistiske produksjonsforholda. Men som enda i dag har føydale rester. Løvenskiold har f.eks. i dag ennå leilendinger. Bortsett fra disse tidligere føydalherrene, er det også en god del eksempler på at stadig flere finans- og reder-monopolister er i ferd med å kjøpe opp jord. Godseierne har enorme skog- og fjellområder. Bare Fossum gods er på 325.000 da. Ofte sitter de også med flere store jordbruksgarder. Godseierne bruker jorda som utgangspunkt for å være industri-monopolister. De eier store sagbruk, og har store interesser i olje og skipsfart. En annen utgave er fabrikkproduksjon av husdyr-

produkter. (Mathiesen Eidsvold Værk har f.eks. over tusen kjøttdyr.)

Landbruksmonopola. Den andre typen monopolister er *byråkratkapitalistene* innafor landbruksmonopola.

Landbruksmonopola blei starta på 30-tallet i den formen de nå har.

I Landbruksmonopola inngår *17 organisasjoner* med en vareomsetning på i alt *6,7 milliarder kroner*. En økning fra 1973 til 74 på nesten *20%*. I tillegg kommer *omsetningen for Bøndenes bank, forsikrings-selskapet Samtrygd/Gjensidige* (400.000 forsikringstakere) og *Landkreditt*.

Landbruksmonopola utgjør kanskje det mest effektive markedsmonopolet i landet, med en markedsdekning på rundt *80%* i gjennomsnitt. Totalantallet medlemmer ligger på rundt 400.000. *I formen* er Landbruksmonopola styrt og eid av bøndene. Men liksom i NKL *er det byråkratkapitalistene som styrer, ved sida av storbøndene*. I stedet for å tjene medlemmenes interesser, slik ledelsen hevder monopola gjør, utbytter de den store hovedmassen av medlemmene. Dette foregår ved profittoverføringer *i form av kvantumsrabatter, kun lån til de største (økonomisk drivverdige), ved å gi storbøndene store rabatter ved innbytte, lagringsgodtgjørelse som kommer storbøndene til gode fordi det er de som sitter med lagerplassen osv.*

Landbruksmonopola utbytter også arbeiderklassen. I alt 20.000 er ansatt i disse bedriftene.

Uatskillig knytta til landbruksmonopola er bondearistokratiet. Bonde-aristokratiet er representert i såvel småborgerskapet, borgerskapet som monopolborgerskapet. Det er derfor nødvendig å skille mellom de virkelige kapitalistene i dette aristokratiet, og de lakeiene de benytter seg av.

Bonde-aristokratiet finner vi igjen i de to faglige organisasjonene Bondelaget og Bonde- og småbrukarlaget. Begge disse organisasjonene er samarbeidsorganisasjoner, sterkt

knytta til staten og landbruksmonopola. Bondelaget har sin hovedtilknytning til Senterpartiet og landbruksmonopola, mens småbrukarlaget er intimt knytta til staten og DNA.

Bankene

I føydaltida var det godseierne og adelen som kontrollerte norsk jordbruk. Med innføringen av kapitalistiske produksjonsforhold forsvant dette åket.

I stedet overtok statsbankene, Bøndernes Bank (tilhører landbruksmonopolet) og sparebankene. I dag er gjeldsprosenten i landbruket *i gjennomsnitt 42%*. Det er små- og mellombøndene som er verst forgjelda. I praksis betyr det at bankene er i stand til på et hvilket som helst tidspunkt å slå den store

majoriteten av små- og mellombønder konkurs. Om de ikke sitter med den nominelle, så har de altså den reelle kontrollen over norsk jordbruk. Det betyr videre at små- og mellombøndene blir hardt utbytta gjennom rente- og *hypotek-åger*, og at de må avstå en stor del av inntekta til monopolkapitalen på denne måten.

De subjektive klasseforholda

De inndelingene som er gjort her tar grovt for seg de objektive klasseforholda.

En faktor som er viktig på landsbygda er imidlertid de subjektive klasseforholda. En bonde som objektivt er en mellombonde vil i ei Vestlandsbygd ha samme status som en storbonde på Hedemarken o.l.

Lars A

V. I. Lenin:

FORELØPIGE UTKAST TIL TESER OM JORDBRUKS- SPØRSMÅLET

Til den andre kongressen i Den Kommunistiske internasjonalen

Kamerat Martsjlewski ga i artikkelen sin⁶⁰ ei utmerka forklaring av årsakene til at Den andre internasjonale, som nå er blitt Den gule internasjonale, kom til kort, ikke bare med å bestemme det revolusjonære proletariats taktikk i jordbruksspørsmålet, men til og med når det gjaldt å stille spørsmålet på en riktig måte. Kamerat Martsjlewski gikk deretter over til å sette fram de teoretiske grunnelementene for det kommunistiske jordbruksprogrammet til Den tredje internasjonale.

Disse grunnelementene kan (og mener jeg at de bør) tjene som grunnlag for det allmenne vedtaket om jordbruksspørsmålet på kongressen i Den tredje internasjonale, som skal møtes 15. juli 1920.

Det følgende er et foreløpig utkast til det vedtaket:

1. Bare by- og industriproletariatet, leda av det kommunistiske partiet, kan frigjøre de arbeidende massene på landsbygda fra kapitalåket og godseierne, fra ruin og imperialistiske kriger som uunngåelig vil bryte ut om og om igjen hvis det kapitalistiske systemet fortsetter å bestå. Det fins ingen annen redning for de arbeidende massene på landsbygda enn en allianse med det kommunistiske proletariatet, og ei uforbeholden støtte til den revolusjonære kampen proletariatet fører for å kaste av seg åket til godseierne (de store jordeierne) og borgerskapet.

På den andre sida kan ikke industriarbeiderne klare den epokegjørende oppgava si som er å befri menneskeheten fra kapitalåket og fra kriger, hvis de begrenser seg til de snevre yrkesmessige eller faglige interessene sine, og sjøtilfreds nøyer seg med å bedre sine egne kår, som av og til kan være

forholdsvis gode i den småborgerlige betydninga. Dette er nøyaktig det som skjer med »arbeideraristokratiet» i mange framskredne land, som utgjør kjerne i de såkalte sosialistpartiene i Den andre internasjonale. De er i virkeligheten bitre fiender av og forrædere mot sosialismen, småborgerlige sjåvinister og agenter for borgerskapet innafor arbeiderbevegelsen. Proletariatet er en virkelig revolusjonær klasse og handler på et ekte sosialistisk vis bare når det opptrer og handler som fortroppen til hele det arbeidende og utbytta folket, som ledere for dem i kampen for å styrte utbytterne. Men dette kan ikke bli oppnådd hvis ikke klassekampen blir ført ut på landsbygda, hvis ikke de arbeidende massene på landsbygda blir samla rundt det kommunistiske partiet til byproletariatet, og hvis ikke de blir oppdratt av proletariatet.

2. Det arbeidende og utbytta folket på landsbygda, som byproletariatet må føre inn i kampen, eller i det minste vinne over på si side, finnes i alle kapitalistiske land i følgende klasser:

Først har vi jordbruksproletariatet, dvs. lønnsarbeidere som (på års-, sesong- eller dagsgrunnlag) skaffer seg levebrød ved å arbeide for lønn i kapitalistiske landbruksforetak. Det er *grunnleggende* oppgaver for de kommunistiske partiene i alle land å organisere denne klassen (politisk, militært, fagforeningsmessig, kooperativt, kulturelt, utdanningsmessig, osv.) uavhengig og atskilt fra andre grupper av befolkninga på landsbygda, å drive intens propaganda og agitasjon i denne klassen, og å vinne den til støtte for sovjetene og proletariatets diktatur.

For det andre har vi halvproletariatet eller bønder som dyrker små jordlapper, dvs. de som skaffer seg levebrød delvis som lønnsarbeidere i kapitalistiske jordbruks- eller industriforetak, og delvis ved å dyrke sine egne eller leide jordlapper som skaffer familiene deres bare deler av det de trenger til livsoppholdet. Denne gruppa av befolkninga på landsbygda er svært tallrik i alle kapitalistiske land. Leveforholda og den særskilte stillinga til denne gruppa blir tilslørt av representantene fra borgerskapet og de gule «sosialistene» som tilhører Den andre internasjonale, delvis ved å bedra arbeiderne bevisst, og delvis ved å la seg lede blindt av inngrodde småborgerlige synsmåter som slår denne gruppa sammen med den store massen av «bønder». Denne borgerlige metoden for å villedde arbeiderne ser vi oftest i Tyskland og Frankrike, men også i Amerika og andre land. Hvis det kommunistiske partiet organiserer arbeidet riktig, vil denne gruppa bli ei sikker støtte for det. For disse halvproletarene lever i svært harde kår, og vil øyeblikkelig vinne mye ved sovjetstyre og proletariatets diktatur.

For det tredje har vi småbøndene, dvs. småbrukere som eier eller forpakter små jordstykker som gjør dem i stand til å dekke behova til familiene sine og bruket sitt, og som ikke leier arbeidskraft utafra. Dette laget, som lag, vil uten tvil vinne på at proletariatet seirer, noe som med det samme og i full utstrek-

ning vil gi det følgende: a) Fritaking fra forpaktningssavgifter eller avlevering av en del av avlinga (for eksempel *métayers* (delforpaktere, Red.) i Frankrike, også i Italia og andre steder) til de store godseierne, b) fritaking fra pantedgjelda, c) fritaking fra de utallige formene for undertrykking og avhengighet av de store godseierne (skogene og utnyttninga av dem, osv.), d) øyeblikkelig støtte til bruka deres fra den proletariske staten (adgang til å bruke landbruksredskapene og deler av driftsbygningene på de store kapitalistgodsene som proletariatet har ekspropriert, og den proletariske statsmakta vil øyeblikkelig omdanne de kooperative sammenslutningene og innkjøps- og salgslaga på landsbygda fra å være organisasjoner som under kapitalismen framfor alt tjente de rike og mellomstore bøndene, til organisasjoner som først og fremst skal støtte de fattige, dvs. proletariatet, halvproletariatet, småbøndene, osv.), og mange andre ting.

Samtidig må det kommunistiske partiet være klar over at under overgangsperioden fra kapitalismen til kommunismen, dvs. under proletariatets diktatur, så vil dette laget, eller i hvert fall deler av det, uunngåelig svinge i retning av uinnskrenka frihandel, og fri adgang til å utnytte den private eiendomsretten. Det er fordi dette laget, som selger forbruksvarer — sjøl om det bare er i liten målestokk, er blitt bestukket av profittmakeri og eiervaner. Men hvis det blir ført en fast proletarisk politikk og det seirende proletariatet gjør skikkelig opp med de store godseierne og storbøndene, så kan ikke vaklinga i dette laget bli så veldig stor, og ikke endre den kjensgjerninga at det som helhet vil støtte den proletariske revolusjonen.

3. Tilsammen utgjør de tre nevnte gruppene flertallet av befolkninga på landsbygda i alle kapitalistiske land. Derfor er seieren for den proletariske revolusjonen sikra fullt ut, ikke bare i byene, men også på landsbygda. Den motsatte oppfatninga er svært utbredt, men den bygger for det første bare på bedraget i den borgerlige vitenskapen og statistikken som gjør alt for å viske ut både den djupe kløfta som skiller de nevnte klassene på landsbygda fra utbytterne, nemlig godseierne og kapitalistene, og den som skiller halvproletariatet og småbøndene fra de store bøndene. For det andre blir denne oppfatninga opprettholdt fordi heltene i Den gule andre internasjonale og »arbeideraristokratiet» i de framskredne landa, som er bestukket av imperialistiske privilegier, ikke klarer og ikke vil drive noe ekte proletarisk revolusjonært arbeid med propaganda, agitasjon og organisering blant fattigfolk på landsbygda. Oppportunistene har alltid beskjefliga seg med, og er fortsatt fullt ut sysselsatt med, å spekulere ut teoretiske og praktiske kompromisser med borgerskapet, inkludert de store bøndene og mellombøndene (som vi tar for oss seinere), og interesserer seg ikke for at proletariatet skal styrte borgerskapet og den borgerlige regjeringa gjennom en revolusjon.

For det tredje består denne oppfatninga fordi en sta nekter å forstå en bestemt sannhet, og denne staheten er nærmest å likne med en fordom (knytta

sammen med alle de andre borgerlig-demokratiske og parlamentariske fordommene). Denne sannheten er fullt ut blitt bevist av den marxistiske teorien og fullt ut stadfesta av erfaringene fra den proletariske revolusjonen i Russland, nemlig at sjøl om de tre nevnte laga i befolkninga på landsbygda, som er helt tråkka på, splitta og kua og dømt til halvbarbariske levevilkår i alle land, til og med i de mest framskredne landa, sjøl om disse laga er økonomisk, sosialt og kulturelt interessert i at sosialismen skal seire, så er de likevel først i stand til å gi fast støtte til det revolusjonære proletariatet *etter* at sistnevnte har tatt den politiske makta, først *etter* at proletariatet har gjort skikkelig opp med de store godseierne og kapitalistene, og først *etter* at disse kua menneskene har sett *praktisk* at de har en organisert leder og forsvarer, sterk og fast nok til å hjelpe og lede dem og til å vise dem den rette veien.

4. I økonomisk betydning må vi forstå «mellombøndene» som de små bøndene som 1) enten eier eller forpakter jordstykker som er ganske små, men som under kapitalismen er nok ikke bare til et beskjedent underhold for familien og et reint minimum for å holde garden, men som også produserer et visst overskudd som kan bli forvandla til kapital, i hvertfall i gode år. 2) For det andre bønder som ganske ofte (f.eks. et bruk av tre) er i stand til å leie arbeidskraft. Et konkret eksempel på mellombønder i et framskredent kapitalistisk land finner vi i Tyskland, i den gruppa av bruk som er fra fem til ti hektar. I følge landbrukstellinga fra 1907, er tallet på bruk som leier arbeidskraft om lag en tredjedel av det samla antallet bruk i denne gruppa.* I Frankrike, der dyrkinga av særskilte avlinger er mer utvikla — for eksempel druedyrking, som krever svært mye arbeid — leier denne gruppa antakelig mer fremmed arbeidskraft.

Det revolusjonære proletariatet kan ikke stille seg oppgava med å vinne over dette laget, i hvert fall ikke i nærmeste framtid eller i begynnerfasen av proletariatets diktatur, men må begrense seg til oppgava med å nøytralisere dette laget, d.v.s. gjøre det nøytralt i kampen mellom borgerskapet og proletariatet. Dette laget vakler uunngåelig mellom disse to kreftene. I begynnelsen av den nye epoken og i de utvikla kapitalistiske landa, vil det i hovedsak helle mot borgerskapet. Slik er det fordi verdensanskuelsen og følelsene til eiendomsbesitteren er rådende i dette laget, som har direkte interesse av spekulasjon, handels«frihet» og «frihet» til å eie, og står i et åpent antagonistisk forhold til lønnsarbeiderne. Det seierrike proletariatet kommer til å forbedre stillinga til dette laget øyeblikkelig, gjennom å avskaffe avgifter og pantegjeld.

* De nøyaktige talla er: Antall bruk fra fem til ti hektar — 652.798 (av et samla antall på 5.736.082). Disse leide 487.704 arbeidere av ulike slag, mens medlemmene av bondefamiliene (*Familienangehörige*) som arbeida på gardene utgjorde 2.003.633. I følge tellinga fra 1902 i Østerrike utgjorde denne gruppa 383.331 bruk, der 126.136 leide fremmed arbeidskraft. De leide arbeiderne som arbeidde på disse gardene utgjorde 146.044, og de arbeidende medlemmene av bondefamiliene utgjorde 1.265.969. Det samla antall bruk i Østerrike var 2.856.349.

Lenins artikkel «Foreløpige utkast til teser om jordbruksspørsmålet» fra juli 1920 er henta fra Lenin: UTVALGTE VERKER i 12 BIND, bind 11, som Forlaget Oktober ga ut i juni. Dette bindet inneholder bl.a. et av Lenins viktigste verker om kommunistiske taktikk — «Venstre»-kommunismen — en barnesjukdom, også kjent som Radikalismen.

Forlaget har to bind til på planen i 1976, bind 2 — Hva må gjøres, og bind 6 — med bl.a. Imperialismen. Rett over nyttår kommer bind 8 — Staten og revolusjonen.

Bind 11 koster kr. 34,50. Du får kjøpt det i Oktober-bokhandlere og andre bokhandlere.

Men i de fleste kapitalistiske land bør ikke den proletariske staten med en gang avskaffe privateiendommen fullstendig. I alle fall garanterer den at småbøndene og de mellombøndene ikke bare får beholde jordstykkene sine, men også at de kan øke dem med det arealet de tidligere har leid (leia blir avskaffa).

Å kombinere slike tiltak med en skånselløs kamp mot borgerskapet, garanterer fullt ut at nøytraliseringspolitikken blir en suksess. Den proletariske staten må foreta overgangen til kollektivjordbruk med største forsiktighet, og bare svært gradvis, gjennom eksemplets makt, uten noen tvang overfor mellombonden.

5. Storbøndene (*Grossbauern*) er kapitalistiske *entreprenører* i landbruket. De gjør som regel bruk av atskillig leid arbeidskraft og er knytta til «bondestanden» bare gjennom det lave kulturelle nivået sitt, livsførselen sin og det kroppsarbeidet de sjøl tar del i på gardene sine. Disse utgjør det største av de borgerlige laga som er åpne og avgjorte fiender av det revolusjonære proletariatet. De kommunistiske partiene må i hele sitt arbeid på landsbygda først og fremst konsentrere seg om kampen mot dette laget. De må kjempe for å frigjøre det arbeidende og utbytta flertallet av landbefolkninga fra den ideologiske og politiske innflytelsen til disse utbytterne, osv.

Når proletariatet har seira i byene, er det helt uunngåelig at dette laget griper til all slags motstand og sabotasje så vel som væpna aksjoner av kontrarevolusjonær type. Derfor må det revolusjonære proletariatet øyeblikkelig begynne å forberede ideologisk og organisatorisk de kreftene som skal til for å avvæpne dette laget fullstendig, og samtidig med at kapitalistene i industrien blir styrta gjelder det å tilføre dette laget et fast, nådeløst og knusende slag når de første tegna til motstand viser seg. Derfor må proletariatet på landsbygda bli bevæpna og det må bli organisert landsbysovjeter, der utbytterne ikke har noen plass og der halvproletarene og proletarene må være sikra overtaket.

Men sjøl ikke ekspropriering av storbøndene, kan på noe vis være ei øyeblikkelig oppgave for det seierrike proletariatet, fordi de materielle og særlig de tekniske vilkåra så vel som de sosiale vilkåra for ei samfunnsøvertaking av slike bruk ennå ikke er tilstede.

I enkelte tilfeller, antakelig unntakstilfeller, vil de delene av jorda som storbøndene forpakter bort i små lapper eller som er særlig nødvendige for de småbøndene som bor omkring, bli konfiskert. De små bøndene bør også få garantier om at de på bestemte vilkår fritt kan bruke deler av landbruksmaskinene som tilhører storbøndene, osv. Men som en gjengs regel må den proletariske staten tillate storbøndene å beholde jorda si, og bare konfiskere den dersom de setter seg imot makta til det arbeidende og utbytta folket. Erfaringene fra den russiske proletariske revolusjonen, der kampen mot storbøndene var innvikla og langvarig på grunn av ei rekke særegne forhold, viste likevel at når dette laget får en skikkelig lærepenge ved det minste forsøk på motstand, er det i stand til å oppfylle lojalt de oppgavene som den proletariske staten stiller opp, og begynner til og med om enn svært langsomt å få respekt for regjeringa som verner alle som arbeider og er skånselløse mot rike dagdrivere.

De særegne forholda som i Russland vanskeliggjorde og forsinka kampen som proletariatet førte mot storbøndene etter at borgerskapet var slått, var i hovedsak følgende: Etter 25. oktober (7. november) 1917 gikk den russiske revolusjonen gjennom stadiet med «allmenn demokratisk» kamp, det vil si i bunn og grunn den borgerlig-demokratiske kampen som bøndene som helhet førte mot godseierne. Dernest den kulturelle og tallmessige svakheten i byproletariatet, og til sist de enorme avstandene og de dårlige samferdselsmidlene. For så vidt som disse hemmende vilkåra ikke fins i de framskredne landa, må det revolusjonære proletariatet i Europa og Amerika forberede seg mye mer beslutsomt, og oppnå full seier over motstanden fra storbøndene mye raskere, mer bestemt og framgangsrikt, og gjøre det fullstendig umulig for dem å yte motstand. Dette er påkrevd fordi massene av landproletarene, halvproletarene og småbøndene ikke kommer til å godta den proletariske staten som en fullstendig stabil stat før en slik avgjørende og fullstendig seier er vunnet.

6. Det revolusjonære proletariatet må øyeblikkelig og uten forbehold konfiskere alle godseierdommer, de som tilhører de store godseierne som i kapitalistiske land systematisk utbytter lønna arbeidskraft og småbøndene i nabolaget (og ikke sjelden deler av mellombøndene) — direkte eller gjennom forpakterne sine. De tar ikke sjøl del i kroppsarbeid og er i hovedsak etterkommere etter de føydale fyrstene (adelen i Russland, Tyskland og Ungarn, de gjeninnsatte lensherrene i Frankrike, lordene i Storbritannia og de tidligere slaveeierne i Amerika), eller så er de rike finansfyrster eller ei blanding av begge disse typene utbyttere og parasitter.

Ikke under noen omstendigheter er det tillatt for kommunistpartiene å propagandere for eller praktisere at de store godseierne får erstatning for den konfiskerte jorda. For dette ville under de rådende forholda i Europa og Amerika være på linje med å forråde sosialismen og legge ei ny byrde på massene av arbeidende og utbytta folk. For disse massene har krigen betydd enorme lidelser, mens den har økt tallet på millionærer og gjort dem rikere.

Når det gjelder drifta av jorda som det seierrike proletariatet har konfiskert fra de store godseierne, har den økonomiske tilbakeliggendheten i Russland vært årsak til at jorda i hovedsak har blitt delt ut blant bøndene for å bli dyrka av dem. Bare i forholdsvis sjeldne og uvanlige tilfeller har det blitt organisert statlige bruk på de tidligere godsas, bruk som den proletariske staten driver for egen regning der de tidligere lønnsarbeiderne har blitt forvandla til statsansatte og medlemmer i sovjetene som administrerer staten. Den kommunistiske internasjonale har den oppfatninga at når det gjelder de framskredne kapitalistiske landa, så vil det være riktig å beholde de *fleste* av de store landbruksforetaka og å drive dem på linje med «statsbruka» i Russland.

Men det ville være en grov feil å overdrive eller skjematisk denne regelen og aldri tillate fri overdragelse av *deler* av den jorda som tilhørte de eksproprierte ekspropriatørene til småbøndene, og noen ganger mellombøndene i nabolaget.

For det første betyr den vanlige innvendinga som blir reist mot dette, — nemlig at jordbruk i stor målestokk er teknisk overlegent — stort sett at en ugjendrivelig teoretisk sannhet blir erstatta av den verste typen opportunisme og forræderi mot revolusjonen. For å oppnå framgang i denne revolusjonen, kan ikke proletariatet vike tilbake for ei forbigående senkning i produksjonen, på samme vis som de borgerlige motstanderne av slaveriet i Nord-Amerika ikke veik tilbake for ei forbigående senkning i bomullsproduksjonen som en følge av borgerkrigen fra 1863-65. Det som er det viktigste for borgerskapet er produksjon for produksjonens egen del. For den arbeidende og utbytta befolkninga er det viktigste å styrte utbytterne og skape vilkår som gjør det mulig for det arbeidende folket å arbeide for seg sjøl og ikke for kapitalistene. Den første og mest grunnleggende oppgava til proletariatet er å sikre den proletariske seieren, og at den er stabil. Men det kan ikke finnes noen stabil

proletarisk regjering med mindre mellombøndene blir nøytralisert og en har sikra støtte fra en svært stor del av småbøndene, om ikke fra alle sammen.

For det andre, ikke bare økninga, men også bevaringa av storproduksjon i landbruket krever at det fins et fullt utvikla og revolusjonært bevisst proletariat på landsbygda med temmelig stor erfaring frå fagforeninger og politiske organisasjoner bak seg. Der dette vilkåret ennå ikke fins, eller der dette arbeidet ikke kan bli overdratt til klassebevisste og dugelige industriarbeidere på en formålstjenlig måte, vil forhasta forsøk på å opprette statsstyrte gardar bare undergrave tilliten til den proletariske regjeringa. En må vise den ytterste forsiktighet under slike forhold, og gjøre svært grundige forberedelser når en skal opprette statsbruk.

For det tredje fins det fortsatt rester etter ei middelaldersk, halvføydal utbytting som de store godseierne driver overfor småbøndene i nabolaget, i alle kapitalistiske land, også i de mest framskredne. For eksempel *die Instleute** i Tyskland, *les métayers* i Frankrike,** og teigforpaktere i De forente stater (ikke bare negre blir utnytta på denne måten i Sørstatene, men noen ganger også hvite folk). I slike tilfeller påligger det den proletariske staten å garantere småbøndene fri dyrking av den jorda som de tidligere forpakta, siden det ikke eksisterer noe annet økonomisk og teknisk grunnlag, og det heller ikke kan bli skapt med en gang.

Redskapene og husdyra på de store gardene må bli konfiskert uten unntak og omdanna til statseiendom, med det absolutte vilkåret at småbøndene som bor omkring skal kunne bruke disse redskapene gratis, etter at de store statsbruka har dekket sine behov. Den frie bruken av redskapene skal foregå i samsvarende med vilkår som er streket opp av den proletariske staten.

I perioden som følger like etter den proletariske revolusjonen er det helt nødvendig ikke bare å konfiskere eiendommene til de store godseierne med en gang, men også å forvise eller internere dem alle sammen som ledere for kontrarevolusjonen og grusomme undertrykkere av hele landbefolkninga. Men når den proletariske makta blir styrka på landsbygda så vel som i byene, bør en gjøre en systematisk innsats for å nytte (under særkontroll av de mest pålitelige kommunistiske arbeidere) de kreftene fra denne klassen som har verdifull erfaring, kunnskap og organisatorisk evne, til å bygge et sosialistisk landbruk i stor målestokk.

7. Sosialismens seier over kapitalismen og befestinga av sosialismen kan bare bli sett på som sikker når den proletariske statsmakta har undertrykt all motstand fra utbytterne og sikra seg fullkomment herredømme og stabilitet, og omdanna hele industrien på grunnlag av kollektiv produksjon i stor målestokk, bygd på moderne teknologi (på grunnlag av utbygging av

* *Die Instleute* — tysk betegnelse på leilending eller bygselmann, altså en type husmann som vi også tidligere hadde i Norge. (Red.)

** *Les métayers* — fransk betegnelse på delforpakter eller husmann. (Red.)

elektrisitet i hele økonomien). Bare dette vil gjøre byene i stand til å yte den tilbaketilleggende og spredte landbefolkninga en så effektiv hjelp, både teknisk og sosialt, at denne hjelpen vil danne det materielle grunnlaget som er nødvendig for å få produktiviteten i landbruket og i gardsarbeidet allment til å fyke i været, slik at småbøndene gjennom eksemplets makt og i egen interesse blir oppmuntra til å gå over til landbruk i stor målestokk, kollektivisert og mekanisert. Sjøl om alle sosialister har anerkjent dette i navnet, så blir denne ugjengjeldelige teoretiske sannheten forvrengt av opportunistene som hersker i Den gule andre internasjonale og blandt lederne til de tyske og britiske «uavhengige», de franske longuetistene, osv. Denne forvrenginga består i at oppmerksomheten blir retta mot ei temmelig fjern, vakker og rosenrød framtid, oppmerksomheten blir leda vekk fra de øyeblikkelige oppgavene med den vanskelige praktiske overgangen og tilnærminga til denne framtida. Praktisk består dette i å preike kompromissmakeri med borgerskapet, samt en «klassefred», dvs. et fullstendig forræderi mot proletariatet som nå kjemper en kamp midt opp i den utrulige elendigheten og fattigdommen som krigen har skapt overalt, mens en handfull millionærer er blitt utrulig rike og utrulig frekke nettopp som et resultat av den krigen.

For at det skal bli en virkelig mulighet for en framgangsrik kamp for sosialismen nettopp på landsbygda, krever det for det første at alle kommunistpartiene må oppdra industriproletariatet til å forstå at det er nødvendig at de gjør ofre og er forberedt på å ofre for å styrte borgerskapet og konsolidere den proletariske makta, for proletariatets diktatur innebærer både evnen proletariatet har til å organisere og lede hele det arbeidende og utbytta folket, og evnen fortroppen har til å bære de største ofra og vise storslått heltetmot for å nå dette målet.

For det andre krever det at de arbeidende og mest utbytta massene på landsbygda oppnår ei øyeblikkelig og anseelig bedring av kåra sine på bekostning av utbytterne, som et resultat av seieren arbeiderne har vunnet. For uten dette kan ikke industriproletariatet få støtte fra landdistriktene, og da vil det være ute av stand til å sikre matforsyninga til byene.

8. Under kapitalismen lever de arbeidende massene på landsbygda i stor elendighet, i splittelse og ofte i halv-middelaldersk avhengighet. Dette skaper enorme vansker med å organisere og lære dem opp til revolusjonær kamp, og gjør det nødvendig for kommunistpartiene å vie særskilt oppmerksomhet til streikekampen i landdistriktene, gi kraftig støtte til massestreikene blant proletarene og halvproletarene i jordbruket, og hjelpe til med å utvikle streikebevegelsen på alle vis. Erfaringene fra de russiske revolusjonene i 1905 og 1917, som nå er bekrefta og ført videre av erfaringene fra Tyskland og andre framskredne land, viser at den voksende masse-streikekampen (der også småbøndene kan og bør bli trukket inn under visse vilkår) aleine er i stand til å vekke landsbygda fra dvalen, vekke klassebevisstheten hos de utbytta massene

på landsbygda, få dem til å forstå at det er nødvendig med klasseorganisering, og påvise for dem på en levende og praktisk måte at det er viktig at de allierer seg med arbeiderne i byene.

Denne kongressen i Den kommunistiske internasjonale vil brennemerke som forrædere og renegater de sosialistene som ikke bare klarer å stille seg likegyldig overfor streikekampene på landsbygda, men som til og med (som Karl Kautsky) går i mot dem på bakgrunn av at disse kampene truer med å minske produksjonen av forbruksvarer. Slike sosialister fins desverre ikke bare i Den gule andre internasjonale, men også i de tre svært viktige europeiske partiene som har gått ut av den internasjonale. Verken programmer eller de edleste erklæringer har noen verdi, hvis det ikke blir bevist i praksis og handling at kommunistene og arbeiderlederne evner å sette utviklinga og seieren for den proletariske revolusjonen over alt annet i verden, og bære de tyngste ofre for den. Det fins ingen annen utvei, ingen annen redning fra sult, elendighet og nye imperialistiske kriger.

Særskilt er det påkrevd å peke på at lederne for den gamle sosialistiske bevegelsen og representantene for «arbeideraristokratiet» — som nå ofte gir innrømmelser til kommunistene i ord og til og med står sammen med dem i navnet for å bevare sin prestisje blant arbeidermassene, som raskt er i ferd med å bli revolusjonære — må bli satt på prøve når det gjelder lojaliteten deres overfor proletariatets sak og i hvilken grad de er egna til å sitte med ansvarlige stillinger, nettopp på de arbeidsområdene der utviklinga av den revolusjonære bevisstheten og den revolusjonære kampen er skarpest, der motstanden fra godseierne og borgerskapet (storbøndene og kulakkene) er mest forbitra, og der forskjellen mellom den sosialistiske kompromissmakeren og den kommunistiske revolusjonære er mest tydelig.

9. De kommunistiske partiene må gjøre alt for så raskt som mulig å begynne å opprette sovjeter på landsbygda, og i første rekke sovjeter for leide arbeidere og halvproletarer. Sovjetene kan bare fylle oppgavene sine og bli befestet nok til å få innflytelse over (og seinere ta opp i seg) småbøndene, hvis de er knytta sammen med masse-streikekampene og med den mest undertrykte klassen. Men hvis streikekampen ennå ikke er utvikla, og jordbruksproletariatets evne til å organisere seg ennå er svak, både som en følge av den harde undertrykkinga fra godseierne og storbøndene og av mangel på støtte fra industriarbeiderne og foreningene deres, så vil opprettelse av sovjeter i landdistriktene kreve langvarig forberedelse. Forberedelse som består i å organisere kommunistiske celler, sjøl om de er små, å forsterke agitasjonen der kommunismens krav blir satt fram på en enkel måte og belyst med de verste eksemplene på utbytting og undertrykking, og å arrangere systematiske besøk fra industriarbeidere på landsbygda, osv.

KAMPEN MOT SUPERMAKTENE

VOKSENDE PROBLEMER I DEN KAPITALISTISKE ØKONOMIEN I SOVJET

*I 20- og 30-åra var det sosialistiske Sovjet under stalins ledelse et eksempel for hele verden på at sosialismen kunne løse de økonomiske problemene som har for-
mørka arbeiderklassens liv i de kapitalistiske landa så lenge kapitalismen har eksistert.*

I dag er Sovjet et eksempel for hele verden på at revisjonismen ved makta betyr gjenoppretting av kapitalismen og dermed gjeninnføring av alle de antagonistiske motsigelsene i økonomien og samfunnet som følger av den kapitalistiske produksjonsmåtenes grunnlov i vår tid: «å oppnå maksimal kapitalistisk profitt gjennom utbytting, ruining og utarming av folkeflertallet i vedkommende land, gjennom trelbinding og systematisk plyndring av folkene i andre land, i sær i tilbakeleggende land, og endelig gjennom kriger og militarisering av folkehusholdningen som utnyttes til å sikre de høyeste profitter.» (Stalin).

I løpet av det siste året har det kinesiske uketidsskriftet Peking Review brakt en rekke artikler om den økonomiske utviklinga i Sovjet. I denne artikkelen har vi sammenfatta en del av stoffet, og henta noe stoff også fra andre kilder. Materialet forteller for det første at utviklinga i Sovjet følger de almenne lovene for kapitalistiske land, og for det andre at den har særegne trekk som springer ut av at Sovjet er ei ny supermakt som må innrette økonomien sin på å stå rusta til verdenskrig.

SISTE FEMÅRSPLAN — EN FIASKO

Etter kontrarevolusjonen i 1956 da Khrusjtsjov-klikken reiv til seg makta i partiet og statsforvaltninga, har sovjet-lederne i overensstemmelse med Marx' og Engels teorier om kapitalismen, styrt samfunnsutviklinga rett i grøfta.

Oppsummeringa på den 25. partikongress gir et fullgodt bevis på dette. Regnskapet for produksjonen i den siste femårsperioden ble lagt fram av Bresjnev. Han nøyde seg denne gang med å si at den niende femårsplanen som var blitt vedtatt på kongressen i 1971 ikke fullt ut var nådd, men at «vi har tatt et godt skritt framover». Dette er en uttalelse som betyr at forsøket på å fullføre planene har vært en formidabel fiasko. Sjølskryt er som kjent den offisielle tonen fra det holdet.

I de offisielle tallene som legges fram, kan vi se at nasjonalinntektene har vært faretruende lave. Det tok f.eks. fem år å nå målet for de fire første årene i planene. Særlig i produksjonen av jordbruks- og forbruksvarer har planene slått feil. Produksjonen viser en svikt på nærmere 25% i forhold til planene, og det er mangel på viktige forbruksvarer på markedet. Noen konkrete tall og eksempler:

ØKONOMISK KATASTROFE I LANDBRUKET

Kornproduksjonen viser en senking i kvantum i fire av de fem årene (i løpet av de 12 åra Bresjnev har sittet ved makta

har produksjonen av jordbruksvarer gjennomgående sunket). I 1975 — i katastrofeåret for sovjetisk jordbruk — nådde kornproduksjonen et kvantum som tilsvarte bare 2/3 av det planlagte, eller nærmere 80 mill. tonn mindre enn målsettinga (215,7 mill. tonn). Dette er en kornmengde som er hele 30 mill. tonn mindre enn den som ble produsert i 1972 som også var et meget dårlig år for sovjetisk jordbruk. Produksjonen i 1975 var så lav at man under tsar-regimet i 1913 kunne skilte med høyere tall. Før i tida var Sovjet eksportør av korn — i dag er Sovjet importør av knappe ressurser. Sovjet kjøpte i 1975 nærmere 30 mill. tonn korn på verdensmarkedet. Med en pris på 150 dollar pr. tonn kommer vi opp i 4,5 milliarder dollar — et ikke ubetydelig beløp å belaste nasjonaløkonomien med. Kornimporten har i løpet av de siste fem åra vært fem ganger så stort som i foregående femårsperiode. Når 30. mill. tonn ikke engang utgjør halvparten av de 80 mill. tonn som var satt som produksjonsmål, sier det seg sjøl at man står overfor alvorlige problemer. Ikke minst i forhold til kjøttproduksjonen ser vi dette.

Svikt i korntilførselen i landbruket vil uvegerlig måtte føre til nedslaktning av husdyrbestanden. Dette vil i sin tur føre til senkning også av kjøttproduksjonen. Vi ser det klart i den offisielle statistikken. Antall griser lå gjennomsnitt 9,8 mill. lavere i perioden 1965-1974 enn i

1963. Antallet på melkekuer og sauer viste ingen økning i denne perioden, og mengden av landbruksprodukter som kjøtt, melk og ull lå derfor langt under planene. 10.mars i år ble det opplyst at Sovjet hadde kjøpt 40.000 tonn fårekjøtt til en verdi av 33 mill. dollar fra New Zealand. I 1974 kjøpte Sovjet ikke mindre enn 100.000 tonn kjøtt utenlands.

Også når det gjelder andre jordbruksprodukter som poteter, grønnsaker og sukker, kan vi tegne det samme bildet. Sovjets egen produksjon har vist et betydelig fall, mens importen fra utlandet har vist tilsvarende økning. Potetproduksjonen sank 5% i siste femårsperiode i forhold til foregående periode. Sukkerproduksjonen falt 8% i 1971, 10% i 1974, 15% i 1975 — alle tall i forhold til planene. Produksjonen av sukker i 1975 var det laveste produksjonstall siden 1963, eller 18% mindre enn i 1964, det året Bresjnev kom til makta. The New York Times rapporterte 13. mars at Sovjet hadde gjort et forventet storinnkjøp av sukker på verdensmarkedet, og at de hadde hyret 12 skip til å frakte sukker hjem så raskt som mulig.

Vi kunne fyllt opp med flere eksempler, men det skulle være unødvendig når vi vet at nærmere halvparten av kollektiv- og statsbrukene ikke har nådd produksjonsmålene.

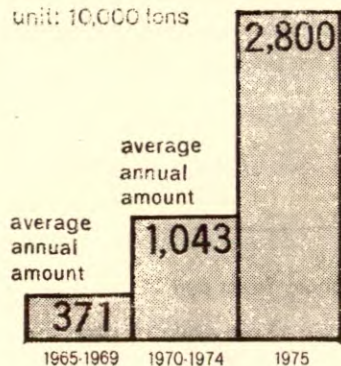
KAPITALISMEN RASERER LANDBRUKET

Men, vil noen hevde, dette kan jo ha sin forklaring i at sovjetisk landbruk har vært hardt rammet av naturkatastrofer. Det er også riktig at værforholdene enkelte år har vært vanskelige, men som vi skal se ligger forklaringa på produksjonssvikten i landbruket på et annet plan.

Sovjetisk landbrukspolitikk har vært drevet etter godt kapitalistisk mønster, med kortsiktig økonomisk gevinst som ledesnor.

SOVIET GRAIN IMPORTS IN THE LAST 11 YEARS

unit: 10,000 tons

Sjølberging er en illusjon i Sovjet idag. Figuren viser den kraftige veksten i Sovjet import av korn de siste par åra.

Landbruket må utvikles i samsvar med sirkulasjons- og gjenvinningslovene i naturen, i tillegg til at en kan sikre seg mot uheldige vær- og naturforhold. Tidsskriftet Agricultural Economy innrømmer også at ødeleggelsene fra de stadig tilbakevendende sandstormene med letthet kunne vært unngått ved hjelp av skjerming av avlingene. Det har imidlertid ikke vært tilført kapital til landbruket til dette formålet.

Også når det gjelder bygging og vedlikehold av vanningsanlegg som sikkerhet mot tørke, ser vi forsømmelsen. Tilveksten av nye vanningsanlegg utgjør bare 0,4% av det totale dyrkningsarealet i landet. Når skogen i tillegg blir hugget vilkårlig vil vi få en kraftig utarming av jordsmonnet. Agricultural Economy opplyser at det i Azerbajdsjan-provinsen alene vaskes vekk 48 mill. tonn fruktbar matjord. I California i USA har også stor mengder matjord rennet

vekk p.g.a. uhemmet skogsdrift. Tidsskriftet *Our Contemporary* antar at nærmere 80.000 dekar dyrkningsarealer forsvinner i Donbassenget pr. år p.g.a. vannmangel og utarming av jorda. De beregner dette tapet til 40 mill. rubler pr. år.

Ensidighet og kortsiktighet i produksjonsmåten vil utarme jorda som blir alkalisk og etterhvert uproduktivt myrland. I Georgia, Aserbajdsjan og Armenia var det i 1973 96 mill. dekar alkalisk myrland, dvs. ca. 52% av det totale landområdet. I Volgograd og i Den Russiske Føderative Sovjetrepublikken utgjør det alkaliske landområdet ikke mindre enn 80% av det dyrkbare landområdet. 1/3 av jorda i Ukraina er gjort uproduktiv p.g.a. vannmangel. Disse talla forteller sitt tydelige språk om at sovjetisk jordbruk er inne i en katastrofal utvikling. Så lenge arealene av det dyrkbare landet minsker, må produksjonen med nødvendighet nå ned. Bare i Georgia minsket arealet av dyrkbart land med 4.864.000 dekar eller 41,8% ifra 1950 til 1973. I Kazakhstan — engang PR-området for sovjetisk landbruk — har kornproduksjonen fra 1972 til 1975 sunket med med 60%.

I sin jakt etter maksimal profitt har statsmonopolkapitalistene hevet prisene på industriprodukter voldsomt, og på den måten hindret utviklingen av landbruket. Prisene på nøkkelprodukter som jordbruksmaskiner, bensin og gjødsel har steget så sterkt at produksjonskostnadene på jordbruksprodukter er gått opp med 44% i perioden 1965 — 1973. Noen eksempler: Prisen på dieselolje økte med ca. 100%, kunstgjødsel med 25%, forprisen økte med 60% og prisene på reservedeler til traktorer o.l. med 550%. Kollektivbrukene i Den Russiske Føderative Sovjetrepublikken fikk en merutgift på 800 mill. rubler p.g.a. prisøkningen på industriprodukter.

Skattene er en annen metode for utbytting av landbefolkningen. Skatter betalt av landbruket steg til 36.000 mill. rubler i 1974, dvs.

en økning på 80% i løpet av en tiårsperiode. Som en følge av dette er i dag flere og flere kollektiv- og statsbruk nedsyltet i gjeld. I siste periode har nærmere 40% av bruka drevet med underskudd, og hele 90% av alle bruk er belastet med gjeld.

KRIGSPRODUKSJONEN EKSPANDERER

I motsetning til disse katastrofale tallene for landbruket ser vi en formidabel vekst i militærindustrien og nærliggende tungindustri. Det er anslått at 60% av alle industriforetak i Sovjet, enten direkte eller indirekte, er knytta til krigsindustrien, og at de sysselsetter son sånt som 3,5 mill. mennesker. I løpet av den samme femårsperioden som vi snakket om tidligere, har produksjonen fra maskinindustrien, den elektroniske industrien, og komputerindustrien økt med henholdsvis 70, 80, og 300%. Sovjet gikk forbi USA i kostnader til militæropprustning allerede i 1973, kanskje enda før. Senere har forspranget bare blitt større.

Sovjet produksjon er altså preget av en kraftig ekspansjon på krigs- og tungindustri-sektoren på bekostning av jordbruks- og småindustriproduksjon. Dette skaper selvfølgelig en alvorlig slagside i den nasjonale økonomien. Stalin uttalte i sin beretning på den 18. partikongressen i 1939 om den tyske produksjonen:

«Det kan ikke være tvil om at hvis ikke noe uforutsett inntreffer, vil Tysklands industri måtte gjennomgå den samme nedgående bevegelse som alt har satt inn i Italia og Japan. For hva ligger det å omstille et lands husholdning til krigsøkonomi? Det innebærer at industrien blir ensidig innstilt på krig, det betyr at produksjonen av gjenstander til krigsbehov som ikke har noe med befolkningens forbruk å gjøre, blir utvidet til et maksimum og at produksjonen

og ærlig markedsforsyningen av masseforbruksartikler blir innskrenket til et minimum — det betyr selvfølgelig å innskrenke befolkningens forbruk og fremkalle en økonomisk krise i landet.

Vi vet alle hvordan industriutviklinga i Tyskland endte. Likhetspunktene med dagens Sovjet er alarmerende og må tas med største alvor. Som i Tyskland har utviklinga av nye og raffinerte våpen blitt viktigere enn den maten folk skal leve av. Tallet på interkontinentale raketter CICBN er 22 ganger så stort som for 13 år siden, og antallet på raketter som kan skytes ut fra ubåter (SLBM) er 8 ganger så stort som for 12 år siden. Dette er en svært kalorifattig og dødsfarlig trøst for folk i Sovjet.

UTVIKLING AV STORE MONOPOLER

Sovjets produksjons- og samfunnsniv har altså gjennomgått omfattende endringer i løpet av de siste 20 åra. I fra å være et lysende eksempel for hele den revolusjonære arbeiderbevegelsen i verden, har Sovjet forvandlet seg til ei imperialistisk supermakt. Gjennom «reorganisering» av produksjonsforholda har krisetegna vi kjenner fra vesten blitt minst like følbare for folk i Sovjet. Da Bresjnev overtok i midten av 60-åra, var noe av det første han gjorde å innføre et «nytt økonomisk prinsipp». Bedriftenes dyktighet skulle ikke lenger vurderes etter produksjonsmengde, men etter produksjonsoverskuddet etter *salg* av de varer bedriften produserte. En artikkel i Materialisten nr.7 oppsummerer dette slik:

«Dengang bedriftene fikk som viktigste målsetting å oppfylle et bestemt produksjonsmål, var dette et uttrykk for at de sentrale planleggingsorganene måtte avgjøre *politisk* hva som skulle produseres. Bak vedtaka om hva og hvor mye som skulle produseres, lå politiske overveielser omkring hva som var arbeiderklassens og folkets behov på kort og lang sikt. Slik var det i Stalin-tida.

Men ved å sette målsettinga for *solgt* produksjon, svekkes de politiske beslutningene til fordel for markedskreftene. Nå er det etterspørsel og avsetning som kommer i forgrunnen, altså faktorer som tilsvarer viktige krefter under kapitalismen».

Profitt-vurderinga av de ulike virksomhetene har dannet grunnlaget for en stortilt sentraliserings og rasjonaliseringsendring av produksjonslivet. I 1973 vedtok Sentralkomiteen i SUKP at en skulle starte en omfattende «reorganisering» av næringslivet. Det skulle bygges opp et stort antall såkalte *kombinatorer* — blåkopier av monopolkapitalistiske organisasjoner som truster, storkonserner eller syndikater. Det ble gjennomført en sentralisert organisering av de ulike næringsgrener hvor både fabrikkene, de vitenskapelige instituttene, tegne og planleggingskontorene og de ulike produksjonsenhetene ble satt under samme ledelse og styring. Svært ofte omfattet kombinatene ikke bare bedrifter eller foretak innenfor en enkelt næringsgrein i ett bestemt område av landet, men ofte også foretak i andre deler av landet.

Kjerna i kombinatet ble storbedriften i næringsgreinen og som oftest ble kombinatsjefen og direktøren for storbedriften en og samme person. De andre bedriftene i kombinatet måtte bare pent bøye seg for sentralstyring av alle viktige økonomiske spørsmål.

Kombinatene har opprettet egne fonds som benyttes til produktutvikling, materielle belønninger og sosiale og kulturelle tiltak. Kombinatene styrer alle viktige funksjoner knyttet til salg, nyinvesteringer, vitenskapelige undersøkelser, planlegging, finansiering osv. Kombinatene har også myndighet til å inngå omfattende internasjonale forbindelser på egen hånd.

Gjennom en slik organisering har hele produksjonssystemet i Sovjet blitt skrudd sammen til en sentraldirigert administrativ enhet, hvor Bresjnev og hans folk i Kreml

har sikra seg maksimal styring og kontroll. Antall bedrifter sank fra 200.000 i 1950-åra til 48.000 i 1974. F.eks. har antall industriforetak som hører inn under oljeministeren sunket fra 1600 til 1000, antall foretak under gassindustriministeren fra 560 til 357 og under kullindustriministeren fra 2000 til 300. I følge Yearbook of the Soviet National Economic Statistics var det i 1960 bare 0,8% av alle industriforetak som hadde en omsetning på mer enn 50 mill. rubler. I 1973 var den tilsvarende prosenten på 3,2%, dvs. en firedobling.

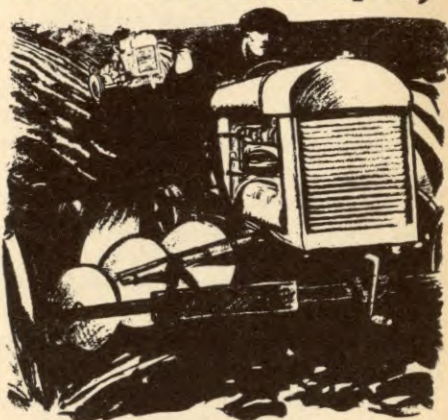
Sovjet har idag faktisk passert USA når det gjelder store industriforetak. 5,9% av bedriftene i Sovjet har mer enn 1000 ansatte, mens bare 0,8% av bedriftene i USA. Arbeiderne i disse store bedriftene utgjør hele 96,3% av den totale arbeidsstyrken li Sovjet, mens bare 50,6% av amerikanske arbeidere jobber i så store bedrifter.

MONOPOLER BETYR IMPERIALISME

Det er ganske klart at disse gigantforetakene spiller en avgjørende rolle i produksjonen i Sovjet. De forbruker enorme mengder av produksjonsressursene og konkurrere ut alle mindre enheter. I 1973 utgjorde produksjonsoverskuddet fra kombinatene hele 45,6% av totalen, og de konsumerte 2/3 av den elektriske krafta som ble brukt i industrien. 21 olje-kombinater kontrollerer 98% av oljeproduksjonen.

Formålet med «reorganiseringa» var sjølsagt å øke profitten og å styrke kontrollen over produksjonslivet. Gjennom kapitalistiske produksjonsplaner, markedsbestemt prisfastsettelse og «moderne» markedsføring har Sovjet i dag styrt sin produksjon rett inn på det internasjonale markedet. Industrien må tilpasses internasjonale normer, heter det fra Kreml-ledernes side når ethvert forsøk på sjølberging kastes på båten. Mangelen på fundamentale råvarer og forbruksvarer

КОМСОМОЛЬЦЫ,-

**В ПЕРВЫЕ РЯДЫ
БОЛЬШЕВИСТСКОГО
УДАРНОГО СЕВА!**

Propaganda-plakat fra 30-åra som oppfordrer befolkninga til å gå i spissen for arbeidet med å dyrke landet. I dag er parolen å legge jorda brakk.

produisert i eget land kan sikres på annen måte — gjennom imperialism. Under påskudd av økonomisk og militær assistanse sikrer de seg kontroll over produksjonen i mange land i den tredje verden.

Gjennom storstilt kapitaleksport, ulike økonomiske handelsavtaler og etableringer av aksjeselskaper under sovjetisk ledelse suger de nasjonene i den tredje verden for råvarer. Den sovjetiske kapitaleksporten til den tredje verden var på 15.500 millioner dollar i perioden 1955-1973. Samtidig trakk de ut enorme mengder råvarer til priser som lå langt under markedsprisene.

Praktisk talt 100% av den importerte mengden av petroleum, naturgass, rågummi, kaffe, kakao, te og jute kom i 1974 fra land i den tredje verden. Disse landa leverte til Sovjet 94% av den importerte mengden av lær-

varer, 92% av bomullsmengden, 75% av tobakken og 56% av den importerte bauxitten.

I tida mellom 1960 og 1973 trakk Sovjet ut av Egypt alene varer til en verdi av 5000 millioner dollar til dumpingpriser. Egypt kunne ikke gjøre annet enn å levere varene — halvparten av Egypts gjeld til utlandet er til Sovjet. Egypt har måttet gi Sovjet praktisk talt alle sine eksportvarer og mesteparten av sine turistinntekter. Gjennom slike forbindelser i den tredje verden blir det dessuten enklere for Sovjet å kvitte seg med maskiner utstyr eller andre industriprodukter som de ikke får solgt på de vestlige markedene.

En omfattende kapitaleksport til landa i den tredje verden undergraver sjølsagt utviklinga av den nasjonale industrien, og gjør det nødvendig å skaffe kapital andre steder til oppbygging av denne. Sovjet har derfor vært en hissig låntaker hos finanskapitalen i verden. Sovjet er i dag blitt en av de største låntakerne i verden. I perioden 1970-1975 har Sovjet mottatt noe sånt som 18.200 millioner dollar i lån fra vesten. Sovjet sikrer seg på den måten investeringskapital ved å øke gjelda og betaler rentene med inflasjon. Det endelige resultat er sjølsagt ei økonomisk krise.

FOLKET MÅ BETALE

Svikten i å nå femårsplanens målsetting er ingen god PR for Sovjet-lederne. Da planene ble lagt fram for fem år siden ble det kunnngjort at små-industrien for første gang skulle vokse raskest. I virkeligheten ble det tungindustrien som ekspanderte. Hvordan skal de komme seg ut av et slikt uføre? De kan gå to veier — enten forsøke å endre produksjonen mer i samsvar med ønskene i neste periode, eller endre på planene. Kreml-lederne har valgt den siste metoden. Med en åpenlys svikt i produksjonen av små-industriprodukter og forbruksvarer bak seg, snur de

elegant trill rundt i planene for den neste femårsperioden og erklærer for offentligheten at nå er det tungindustrien som skal vokse raskere enn forbruksvareindustrien.

Det landet nå plutselig trenger er å intensivere militæropprustninga og bygginga av tungindustri. Den vanlige russeren blir oppfordra til å vise måtehold og sparsommelighet i sitt personlige forbruk, et forbruk som ifølge sovjetiske kilder allere for 1/4 av befolkninga ligger under et akseptabelt levestandardnivå. La oss se på noen konkrete tall:

I 1960 var skatten gjennomsnittelig på 84,1 rubler pr. ansatt i året, i 1973 var den på 157,6 rubler, dvs. en økning på nærmere 100%. Av lønna utgjør dette en økning på 8,4% i skatter. Revisjonistlederne trakk inn 5.600 millioner rubler i skatter fra befolkningen i 1960. I 1976 er det forventet at dette tallet skal være på 19.600 millioner rubler, eller ca. 3,5 ganger så stort. Når en da i tillegg vet at prisene på forbruksvarene har steget med nærmere 30% i samme periode, vekker ikke Bresjnev's bekymring for tungindustrien særlig medfølelse.

ARBEIDSLØSHET

Et kanskje enda sikrer tegn på økonomisk krise enn pris og skatteøkning er stigende arbeidsløshet. Under de kapitalistiske overproduksjonskrisene rammes et stadig stigende antall arbeidere av arbeidsløshet og lediggang. Siden annen verdenskrig har arbeidsledigheten økt i omfang i den vestlige verden. I følge arbeidsmarkedsmyndighetenes statistikker var de registrerte arbeidsløsheten i USA ved årsskiftet på ca. 8,5% av arbeidsstyrken eller på over 8 millioner arbeidere. I Storbritannia var arbeidsløsheten på 1,3 millioner, i Vest-Tyskland på 1,3 millioner, i Frankrike på 1,1 millioner og i våre naboland på henholdsvis 155.000 og 70.000 i Danmark og Sverige.

Norge har også i den siste tida slått alle tidligere registrerte «rekorder» etter krigen. Den registrerte arbeidsledigheten ved årsskiftet var på ca. 36.000 arbeidere og ligger hver eneste måned høyt over tidligere års tall.

Vi vet dessuten at den *reelle* arbeidsløsheten er betydelig større fordi en rekke arbeidere ikke registreres ved arbeidskontorene som arbeidsledige. Det kan gjelde ungdom, gjemneværende kvinner, midlertidig trygdede, folk under såkalt omskolering, folk under utdanning osv. Ved en utvalgsundersøkelse ifjor viste Statistisk Sentralbyrå at det virkelige antallet på arbeidsløse ligger ca. 100% over det registrerte. Når vi da også vet at arbeidledighet ikke bare rammer den som er arbeidsløs, men også dennes familie er det skremmende mange personer, ikke bare i andre land, men også i Norge som får merke denne situasjonen på kroppen.

Sovjet klarer heller ikke lenger å skjule en stigende arbeidsledighet. Sovjet-lederne har i de seinere åra snakket foraktlig om den økonomiske krisa i vesten og påstått at i Sovjet finnes det ikke arbeidsløshet. Det har imidlertid dukket opp et stadig stigende antall arbeidskontorer rundt om i landet. I følge russiske kilder finnes det slike i 116 byer og antallet funksjonærer engasjert i arbeidsformidling er sterkt voksende. Nå kaller de riktignok ikke kundene ved disse kontorene for arbeidsledige. De er såkalt bevegelig arbeidskraft, og er bare midlertidig uten arbeid.

Om en kaller en arbeider som ikke har arbeid for arbeidsledig eller «bevegelig eller mobil arbeidskraft» er sjølsagt bare et spill med ord. En arbeider er tvunget til å bli svært så bevegelig og mobil hvis han mister jobben og må flytte til andre steder for å skaffe seg nytt arbeid. Om han vil flytte eller ikke, kommer desverre ikke fram i statistikken. Tallet på såkalt «bevegelig arbeidskraft» har blitt svært høyt i Sovjet. Det

utgjør nærmere 30% av industriarbeiderne eller nærmere 6 millioner arbeidstakere. I følge revisjonistenes egne opplysninger venter disse i 28 dager eller mer på nytt arbeid.

Sotsialistitsjeski Trud har avslørt at av de 207.000 personer som besøkte arbeidskontorene i Kazakn-republikken i siste periode var det mer enn 1/4 av disse arbeidsløse i perioder på flere måneder — noen også over ett år. I Armenia ble 1/4 av industriarbeiderne avskediget i 1974 og ytterligere 12,3% i første halvpart av 1975.

Det er ingen som tror at et så stort antall arbeidere frivillig og som ledd i «sine egne planer» går arbeidsledige.

MOTSTAND OG OPPRØR

Folk viser da også sin motstand mot arbeidsforholda gjennom fravær fra arbeidet, gå sakte aksjoner og et stigende antall streiker. I Kirghizia-republikken ble det anslått at 325.000 arbeidsdager var gått tapt i løpet av de siste fem åra bare i bygningsbransjen på grunn av organiserte protestaksjoner.

At den stigende protesten i befolkninga blir tatt alvorlig, kommer klart fram gjennom etableringa av en rekke halvoffisielle «støtteorganisasjoner». Bresjnev-klikken har fått i sving et system med «frivillige streikevakter» og «tilsynsgrupper» som skal kontrollere arbeidsforholda rundt om på bedriftene. Disse organisasjonene er sjølsagt ikke annet enn angiver- og kontrollsystemer med borgervernfunksjoner.

Men til tross for meget streng ideologisk og organisatorisk kontroll, har det vært omfattende streikebevegelser og demonstrasjoner i en rekke byer. I Kiev, Rostov, Lvov, Dniepropetrovsk, Dnieprodzerzkinsky, Vitebsk, Tibilis og andre steder har folk demonstrert mot Kreml-ledernes politikk og mot den stigende fascifiseringa i landet. Bresjnev er redd denne voksende misnøyen — nærmere en million såkalte «passive» par-

Bildet viser en russisk «Frog-3» — en selvdreven taktisk atomraket som er stasjonert på Nordflanken. I dag er 60% av alle industriforetak i Sovjet direkte eller indirekte knyttet til krigsindustrien.

timedlemmer har blitt ekskludert fra kommunistpartiet i løpet av de siste to åra.

Bresjnev har også forsterket den stor-russiske sjåvinismen og driver storstilt rasisme og nasjonal undertrykking av ulike befolkningsgrupper i landet. Han skal samle landet til ett rike med ens kultur og ens språk. Han kaller dette å bygge en ny historisk folkeenhets» i landet.

Fra Transkaukasia til områdene i Sentral-Asia og fra den Baltiske kysten til Svartehavet har imidlertid befolkninga reist seg til kamp mot «folke enhetsplanene». Folk vil ikke assimileres i et stor-russisk system. Fjerninga av folk i ledende stillinger fordi de tilhører minoritetsgruppene, noe som har funnet sted i stor stil i Georgia, Ukraina og Kirghizia (i løpet av de siste fem åra er 1.184 personer i ledende stillinger fjerna i Kirghizia) vil bare forsterke protestene i befolkningen.

DET FASCISTISKE SYSTEMET ER DØMT TIL UNDERGANG

Utviklinga av Sovjetsamfunnet i de siste fem åra avspeiler sosialfascismens fallit i produksjonen, avdekker forfallet som den avler i samfunnslivet og styrker forståelsen for at bare folkets egen kamp mot undertrykking og diktatur kan snu utviklinga i det som en gang var det store sosialistiske Sovjetunionen.

I dag greier Sovjet-lederne å holde denne kampen innafor visse grenser ved gjelp av brutal terror og forfølgelse av revolusjonære arbeidere og intellektuelle og opposisjonelle i de nasjonale minoritetene. For å undertrykke motstanden, har de nye tsarene sperra minst en million fanger inne i «arbeidsleire», dvs. konsentrasjonsleire. 250 slike leire er blitt avslørt av folk som har vært sperrra inne der, og forskjellige opplysninger tyder på at det er minst 1000 slike leire i Sovjet.

Fangene er dømt etter lover som rammer det som kalles «anti-sovjetisk agitasjon og propaganda» og «bakvaskelse av staten og samfunnsystemet i Sovjet».

Men også i disse leirene er det folk som kjemper mot de fascistiske herskerne i Sovjet. De legger ned arbeidet, gjennomfører sultestreiker og går til opprør. I konsentrasjonsleire i Mordovia og Perm var det sultestreiker i desember 1973 og fra april til august 1974. Sommeren 1969 nekta fangene i en leir i Kazakhstan å arbeide og krevde bedra forhold i leiren. Myndighetene svarte med å sende tropper og åpna ild mot de 6000 fangene. Da fangene i en leir i Potma gjorde opprør i 1970, blei de slått ned av væpna politi og avdelinger fra KGB.

«Fascismen er en brutal, men ingen stabil makt,» sa Stalin om den tyske Hitler-

fascismen. Liksom den tyske fascismen var det før den andre verdenskrigen, er fascismen i Sovjet i dag et produkt av de skjerpna klassemotsigelsene som følger av røvernaturen til ei oppstigende imperialistmakt på jakt etter verdensherredømmet. Arbeiderklassen og folket i Sovjet har ikke glømt sine revolusjonære tradisjoner. Sovjet-lederne er oppe i et uføre som ikke vil bli mindre dersom de utløser en verdenskrig for å finne en løsning på sine problemer. Nederlaget deres er like sikkert som Hitler-fascismens nederlag, og det er overveiende sannsynlig at resultatet da vil bli at arbeiderklassen vil gjenreise proletariatets diktatur på ruinene av det nye tsarveldet og bygge sosialismen i Sovjet på nytt.

A.B.

IDRETT OG KLASSEKAMP

IDRETTENS Plass I Kampen Mellom Klasseene

Vi trykker her den første av to artikler om idrettens stilling i klassekampen.

I denne delen studerer forfatteren hvilken plass og betydning idretten har hatt i historia og har i dag for undertrykker- og utbytterklassene på den ene sida og for de undertrykte klassene på den andre sida. Han viser at den fysiske fostringa har vært og er en betingelse for makta til de herskende klassene, og samtidig en betingelse for opprør til de undertykte klassene.

I neste artikkel vil han drøfte idrettsbevegelsen i Norge og de viktigste kampene som er blitt ført i norsk idrett.

Så lenge samfunnet har vært delt i klasser, har idrett og fysisk fostring vært et viktig middel for de herskende klassene til å befeste makta over de arbeidende klassene. Samtidig har idrett og fysisk fostring også vært et viktig vilkår for de arbeidende klassenes kamp mot utbytterne.

Det er viktig å gå langt tilbake for å få en klar analyse av dette forholdet. Først ved å forstå idrettens oppgave i tidligere samfunn vil vi forstå hvordan idretten fungerer i dag. Her har vi grunnlaget for vår egen praksis i idrettspolitisk arbeid.

FYSISK FOSTRING OG IDRETT — EN BETINGELSE FOR VOLDSAPPARATETS DUGELIGHET

Om idretten i slavesamfunna

La oss først se nærmere på idretten i det gamle *Hellas*. Denne idretten har blitt framstilt som det store forbildet for fredelig kappestrid med merkelappen «en sunn sjel i et sunt legeme». Men det hellenske samfunnet var et klassesamfunn, det overveiende flertallet av befolkningen besto av slaver og liv-

egne. Idretten blei hovedformen for fysiske anstrengelser blant de herskende på grunn av arbeidsdelingens nivå. Men langt viktigere var det at minoriteten som levde på slavenes og de livegnes arbeid måtte settes i stand til å undertrykke de stadige opprørerne. Fysisk styrke og militær beredskap var en forutsetning for at den herskende klassen fortsatt skulle herske. Det forklarer hvorfor idretten fikk en så sentral stilling innafor den herskende klassen, og hvorfor det ikke var tillatt for slavene å delta i idretten.

Mest ekstremt kom dette til uttrykk i bystaten Sparta. Den militære beredskapen gjennomsyret hele den herskende klassens liv. Når et barn blei født, blei det undersøkt av stammens ledere, dersom det blei bedømt som sykt eller svakt blei det drept. I 7-års alderen blei guttene satt i fysisk og militær trening. Fram til 20-års alderen var de i en militærskole og ved fylte 20 år gikk de inn i de militære styrkene. Bakgrunnen for denne jernharde militære og fysiske oppdragelsen var det herskende mindretallets behov for å undertrykke «helotene». Helotene var livegne bønder som dyrka jorda for sine spartanske herrer. Opprør mot utbytting og undertrykking var ingen sjeldenhet i dette samfunnet. Derfor fikk fysisk fostring en så sentral plass i den herskende klassens liv.

Fysisk fostring og idrett var ikke bare viktig for undertrykkinga innafor de hellenske bystatene — sjøl om det var det viktigste. De forskjellige bystatene lå stadig i krig, enten med hverandre eller mot ytre fiender.

I Romerriket overtok leietroppene det meste av de militære oppgavene, både når det gjaldt å slå ned slaveopprør og i kampen mot ytre fiender. Derfor fikk heller ikke idrett og fysisk fostring den betydninga det hadde hatt i Hellas. I motsetning til Hellas, hvor høy fysisk beredskap var en nødvendighet for enhver fri borger, var ikke fysisk fostring en betingelse for den herskende klassens maktstilling.

FØYDALTIDAS RIDDERHÆRER

Også i føydaltida var fysisk fostring en betingelse for de herskendes stilling. De lokale fyrstene hadde sine egne ridderhærer som fylte to viktige oppgaver: Sikre adelen mot de livegne bøndernes opprør mot undertrykkinga og verne de lokale fyrstenes landområder mot andre fyrster.

Rundt disse ridderhærene utvikla det seg en egen kroppskultur, som hadde våpenteknikk, ridning og trening i hardt leirliv som viktigste bestanddeler. Den høyeste formen for denne kroppskulturen var ridderturneringene. Turneringene var skoler i et spesielt mot, den såkalte ridderligheten. De besto nesten 600 år og i det 13. og 14. århundret var de så vanlige at det til og med blei arrangert internasjonale turneringer.

Også bøndene hadde sin kroppskultur. På festdager blei det konkurrert i vektløfting, bryting, sprang, løp og kast. Men det skulle vise seg at trening i slike ferdigheter bidro til at bøndene med så stort hell kunne gjennomføre sine oppstander. Derfor blei også bøndernes idrett møtt med forbud fra konger, biskoper og borgermestre.

Etterhvert begynte borgerskapet i byene å bli en innflytelsesrik og tallmessig stor klasse. De mange små føydalstatene var en viktig hindring for borgerskapets ønske om handelsveier. Kongedømmet blei en viktig støtte for borgerskapet i kampen mot de lokale fyrstene. Den lavere adelens makt blei knust av høyadelens sentralmakt i samarbeid med borgerskapet.

Dermed forsvant også grunnlaget for den gamle kroppskulturen. De lokale ridderhærene blei nedkjempet av sentralmaktens voldsapparat. Kongemaktens leiehærer overtok. Turneringene forsvant, den gamle formen for kroppskultur som fant sted i ridderborgene hadde ingen funksjon lenger, og småadelen forfalt til å bli tjenere for monarkene. Veien til berømmelse og ære gikk nå gjennom kongenes nåde. Dannelse,

høviske manerer og kunnskaper om verden og mennesket blei minst like viktig som dyktighet med våpen hadde vært tidligere. Derfor fikk en vending i retning av fine manerer og retorikk (talekunst) og en tilsvarende nedgang i interessen for fysisk fostring hos den herskende klassen.

— — —

Vi ser altså at det viktigste grunnlaget for fysisk fostring og idrett har vært de herskende klassenes behov for å sikre sin maktstilling og sine egne behov. Spesielt har det vært viktig for voldsapparatets dugelighet og for de undertrykte klassenes evne til å gjøre

Også i de revisjonistiske landa satses herskerklassene systematisk på stjerneidrett. Som i Sparta begynner den organiserte treninga allerede før 7 årsalderen. Idretten skal både tjene til å styrke voldsapparatet, derfor blir idretten underordna den militæret organiseringa. Og det behovet revisjonistene har for en penere maske i utenrikspolitikken. På bilde ser vi «vidunderbarnet» Nadia Comaneci og den russiske «turndronning» Turijsjeva.

opprør. Dette var grunnlaget for den sentrale stillinga idretten fikk i den herskende klassens kultur i det gamle Hellas. I Romerriket derimot, hadde leiehærene overtatt den militære oppgaven, derfor var ikke slaveeierne egen militære og fysiske beredskap lenger noen betingelse for deres herskende stilling. I føydalsamfunnet blei fysisk fostring høyt verdsatt så lenge det var en betingelse for de herskendes maktstilling og tilsvarende nedvurdert når det ikke lenger tjente de herskendes behov.

IDRETTE UNDER KAPITALISMEN OG IMPERIALISMEN

Dersom vi ser på utviklinga av idrett og fysisk fostring under kapitalismen kommer det enda klarer fram. Den industrielle revolusjonen skapte et enormt behov hos de store arbeidermassene for fysisk fostring og idrett. Arbeidet var nå blitt så spesialisert og ensidig at det ikke lenger ivaretok oppgaven med å holde kroppen ved like, slik det hadde vært med den allsidige kroppsarbeideren i føydalsamfunnet.

Men arbeiderne fysiske og kulturelle behov samsvarte ikke med en herskende klassens behov. Derfor måtte arbeiderne behov vike.

ARBEIDERKLASSENS VILKÅR I ENGLAND

I England, kapitalismens hjemland, oppsto det i løpet av kort tid en arbeiderklasse som levde under elendige forhold. For borgerskapet var det viktigste å tyne så store verdier som mulig ut av arbeidskrafta. De viktigste midlene til å øke profitten var forlenging av arbeidsdagen og senking av lønningene.

I middelalderen arbeidet arbeiderne i byene sjelden mer enn 8 timer daglig og som regel var arbeidstida på 5 og ofte bare på 4 dager. Ved den industrielle revolusjonens

gjennombrudd blei arbeidsdagen forlenga til 14—16 timer pr. dag. En arbeidsdag på 20 timer var heller ingen sjeldenhet.

Lønna blei stadig satt ned, og det førte til at flere og flere kvinner og barn blei tvunget til å arbeide i fabrikkene. 7—8 årige barn arbeidet ikke sjelden fra klokka 4 om morgenen til 9 og 10 om kvelden. Det fantes gater i London hvor 50 av 100 barn døde før de var 1 år, mens ytterligere 25 døde før de var 5. I offentlige dokumenter fra denne tida kan en lese at kroppshøyden og kroppsvekta sank betraktelig blant arbeiderne.

Disse forholda var langt fra spesielle for England. I USA og i andre europeiske land oppsto liknende tilstander, sjøl om det var noe seinere enn i England.

Under disse forholda var det umulig for arbeiderklassen å drive idrett, når de ikke engang fikk den sønnen de trengte på grunn av lengden på arbeidsdagen.

Dette skjedde i en tid da det blei gjort store framskritt i kultur, vitenskap og medisin, og opphopinga av rikdom var umåtelig stor. En skulle tru at alt dette skulle ført til en heving av sunnhetstilstanden og økt interesse for idrett og fysisk fostring. Men de herskende klassenes behov og styrkeforholdet mellom klassene førte til at det stikk motsatte skjedde: En allmenn fysisk degenerering hos folk.

IDRETT — FOR Å ØKE ARBEIDSINTENSITETEN

Etterhvert organiserte arbeiderklassen seg til kamp for bedre levevilkår. Stadig flere steder gjorde arbeiderne opprør, og sjøl om de blei slått ned, ga det resultater. I 1832 fikk arbeiderne igjennom kravet om 12-timersdagen og i 1847 kom 10-timersdagen.

Det begynte også å heve seg røster innaføi borgerskapet som sa at en forbedring av arbeidernes fysiske form var nødvendig for er ytterligere økning av profitten. Grunnen var ganske enkelt at profitten ikke kunne økes

vesentlig ved de gamle metodene fordi er forlenging av arbeidstida fører til en synkende arbeidsintensitet. Derfor vil en før eller seinere komme til et knutepunkt, hvor forlenging av arbeidstida og øking av arbeidsintensiteten utelukker hverandre. Det vil si at en ytterligere forlenging av arbeidstida fører til synkende intensitet og økende intensitet må nødvendigvis føre til kortere arbeidstid.

FOR IMPERIALISMENS BEHOV

En annen viktig grunn til at borgerskapet godtok nødvendigheten av en høyere fysisk standard var de militære behovene. England for eksempel, ekspanderte og la under seg oversjøiske områder. Imperialismens fremste våpen var militær makt. Hæren ble stort sett rekruttert fra arbeiderklassen. Alarmerende rapporter om den fysiske tilstanden hos soldatene førte til en større forståelse for fysisk fostring.

Borgerskapet har altså samme forholdet til idrett og fysisk fostring som de herskende klassene i slavesamfunnet og føydalsamfunnet: Å befeste sin egen maktstilling og sikre utbyttinga. Det som er nytt med kapitalismen er at idretten måtte bli en massebevegelse for at arbeidskrafta skulle kunne reproduseres på tross av det ensidige arbeidet.

På like linje med staten i slavesamfunnet og feudalsamfunnet har også de kapitalistiske og imperialistiske statene sitt voldsapparat, militære og politi. Dette voldsapparatet har på samme måten som tidligere blitt og blir brukt mot opprør og streiker i Norge og i andre land. Og ikke bare det, de imperialistiske supermaktene bruker sine militære styrker til å tvinge andre land i kne for på den måten å utbytte folkene i hele verden. For at dette voldsapparatet skal fungere er det av grunnleggende betydning at det består av folk med god fysikk, som tåler de fysiske anstrengelsene som krigen krever.

Idretten i imperialistiske land fyller flere

Hitler militariserte idretten. Nazismen trengte veltrente soldater, den brukte idretten som sirkus og i 1936 forsøkte Hitler å utnytte olympiaden i Berlin som propagandashov.

oppgaver. Den er sirkus for massene, den skal støtte opp under imperialistisk sjåvinisme og brukes i kampen for kulturelt hegemoni. Det imperialistiske borgerskapet ønsker ikke demokratisk masseidrett, de ønsker idrett og fysisk fostring i sin egen tjeneste. Utslaga av dette er flere: Det skilles ut et eget privilegert sjikt av idrettsdiplomater og artister, det er økende profesjonalisering og kapitalistisk snylting på idretten og det er økt militarisering av den organiserte fysiske fostringa.

SOSIALIMPERIALISMEN OG IDRETTE

Disse trekkene kan vi finne igjen i de fleste imperialistiske land, Sovjetunionen og de sosialimperialistiske vasallstatene er gode eksempler. De skryter av idrettslivet sitt, men står for en idrett som tjener imperialismen og ikke de arbeidende massene.

I 30-åra hadde den internasjonale arbeideridrettsbevegelsen sitt sentrum i Sovjet. Den utarma og undertrykte befolkninga i Russland utvikla etter revolusjonen i løpet av et par tiår en blomstrende fysisk kultur. I kulturutvekslinga mellom arbeiderklassen i Sovjet og vestlige kapitalistiske land var idrettskontaktene utvilsomt de som hadde

størst omfang. Arbeideridrettsveteraner kan ennå fortelle om besøk fra sovjetisk idrettsungdom til arbeideridrettslaga i Norge og om turer til Sovjet. For mange var sånne utvekslinger en mektig inspirasjon, og for fattige arbeiderungdommer var det opplevelser for livet.

De sosialimperialistiske landa legger i dag svært stor vekt på idretten, men det er ikke vanskelig å se at innholdet har skifta. I alle disse landa har det vokst fram et sjikt av profesjonelle idrettsfolk med til dels svære privilegier som skiller dem ut fra vanlige, arbeidende mennesker.

Dette sjiktet har flere oppgaver. Idretten blir brukt til imperialistisk propaganda og diplomatiske framstøt. (Dette har vært spesielt viktig for Øst-Tyskland i propagandakampen mot Vest-Tyskland.) Idretten er viktigere enn noe annet når det gjelder sosialimperialismens kamp for kulturelt hegemoni. (Vi kan vente oss en overbevisende demonstrasjon av dette i Moskva-OL 1980.)

For det andre gir det ungdommen muligheter for «å komme seg fram» og strebe etter privilegier. I Sovjet drives det f.eks. enorme, knallharde ishockeyturneringer over hele landet med utsiling av «talenter» som trekkes inn i toppklubbene.

Denne oppalinga drives til dels med reine laboratoriemetoder. Sosialimperialismen har ligget langt framme når det gjelder å drive medisinsk eksperimentering med idrettsungdom (hormonbehandling o.l.)

VOLDSAPPARATETS GRUNNLAG FOR IDRETTE I SOVJET

Men den viktigste sida ved idretten er at den støtter opp under oppbygginga av voldsapparatet og den imperialistiske hæren. Toppidrettsfolk i Sovjet er som regel formelt knytta til hær og politi (og brannvesen). F.eks. de store ishockeylaga er for det meste politi- og brannlag. Skitoppene er som regel offiserer med høye grader i hæren. Grunnlaget for idretten i Sovjet er voldsapparatet: hæren og politiet. Her står den fysiske forstringa til gjengjeld sterkt.

Den imperialistiske hæren blir rusta kraftig opp og grunnprinsippene for den militære strategien er blitt endra fra «aktivt forsvar og motangrep» til «overraskelse og angrep». Kjerna i denne hæren er mobile flybårne elitestyrker som er beinhardt trent. Her er også innslaget av ideologisk pålitelige og privilegerte parti- og komsomolmedlemmer sterkt.

Det er all grunn til å tro at kvaliteten på disse styrkene er bra og at den fysiske standarden er svært høy. *Ett* tegn på dette er bredden og nivået i militære idretter. I internasjonale konkurranser i sånne idretter (f.eks. skiskyting) har sovjetiske og øst-tyske militærlag til dels vært helt overlegne.

Denne fostringa og opplæringa drives under fascistisk disiplin for å styrke voldsapparatet. Det er uttrykk for at Sovjet forbereder imperialistisk krig, med det er også uttrykk for at borgerskapet trenger voldsapparatet i Sovjet i dag. Det er flere eksempler på store arbeideroppstander i de seinere åra — f.eks. storstreiken i Dnjepropetovsk i september -72, og på at militære styrker og politi er blitt satt inn mot slike opprør. En

hjørnestein i denne oppbygginga av voldsapparatet er fysisk fostring under militær kontroll. Toppen på dette isfjellet av militær idrett er det privilegerte sjiktet av idretts-offiserer som utgjør hovedtyngden av toppidrettsfolka. For de breie massene er denne idretten først og fremst sirkus — sjøl om mange sovjetiske arbeidere utvilsomt ennå holder liv i tradisjonene på fysisk kultur.

MAO OM FOLKEKRIG OG FYSISK FOSTRING

Så langt om det imperialistiske borgerskapets forhold til idrett og fysisk fostring. Like viktig er det å se på hvilke forhold de undertrykte folkene har hatt og bør ha til det.

Når det gjelder verdens folks kamp mot imperialismen har den grunnleggende metoden vært å føre kamp mot imperialismen etter folkekrigens prinsipper. Det er bare gjennom å møte de imperialistiske statene med deres egne midler — væpna kamp — at folkene virkelig kan oppnå nasjonal frigjøring. Vi har i den seineste tida sett at folkene i Kampuchea og Vietnam har frigjort seg på denne måten. Tidligere har vi sett det i Kina og Albania og i Sovjet under intervensjonskrigene.

Prinsippene for folkekrigen har først og fremst blitt utvikla av Mao Tsetung. Allerede i 1917 skreiv han en artikkel som het «En studie i fysisk fostring». I artikkelen tok Mao utgangspunkt i Kinas svake stilling i forhold til de imperialistiske statene. Han pekte på at ett viktig grunnlag for dette var at det militære sinnelaget ikke var blitt oppmuntret og at den fysiske tilstanden hos befolkningen stadig gikk tilbake. Mao hevda at dette var et svært alvorlig problem, og viss denne situasjonen fikk fortsette ville Kinas svakhet utvikle seg videre.

Maos standpunkt i artikkelen kan oppsummeres slik: Det prinsipielle målet for fysisk fostring er militært mot. Maos egen

I Kina er idretten en del av folkets kultur. Det drives masseidrett på fabrikkene, i folkekommunene, innen hæren og blant ungdommen. Idretten har flere formål. Den skal styrke folkets helse, utvikle fysiske ferdigheter og danne grunnlag for vennskap mellom deltakerne. Det grunnleggende målet er likevel å sikre at folket har evnen å forsvare proletarietets diktatur. Bildet viser idrettsløpet «Peking rundt».

praksis er en bekreftelse på dette synet. Han bekjempet ikke bare reaksjonære forestillinger som at fysiske anstrengelser var mindreverdige (jfr. embedsmennenes lange negler og de innsnørte beina til kvinnene), og som at fysiske øvelser i naturen (særlig i vannet) var å utfordre åndene og derfor forkastelig. Han trente seg også systematisk ved lange fotturer i fjellene flere dager i strekk, og herdet seg ved svømmeturer i kalde elver. Et systematisk treningsopplegg var grunnlaget for at Mao klarte den lange marsjen f.eks.

Fysisk styrke er altså en grunnleggende betingelse for krigføring, det er et indre vilkår for resultatene av folkekrigen som mange av verdens undertrykte folk fører mot imperialismen. Men det er ikke bare et vilkår for folkenes rettferdige kriger, det er også et vilkår for imperialismens urettferdige kriger.

Men sjøl om fysisk fostrings grunnleggende betydning for krigføring er et allmenngyldig prinsipp for all krigføring, er det likevel viktig å ha klart for seg folkekrigens (partisankrigens) særegne

taktikk og strategi. Vi vil hevde at folkekrigen stiller enda større krav til fysisk styrke og utholdenhet enn regulær krigføring.

PARTISANKRIGEN I ALBANIA

I boka «Folkehær mot fascisme» sier Mehmet Shehu at styrken til partisanhæren «ligg i pågangsmot, snøgg manøvrering, uventa åtak og lynsnar eldgjeving». Vi ser altså at *rask manøvrering* og *uventa angrep* er sentrale stikkord for partisanhærens taktikk. Det sier seg sjøl at slik krigføring stiller større krav til bevegelighet, det vil si at problemet med fysisk styrke og utholdenhet stilles enda skarpere.

I tillegg er det viktig å være oppmerksom på at infanteriet spiller en mer framtrødende rolle i folkehæren enn i regulære hærer. Infanteriavdelinger består av *fotfolk*, det betyr at slike avdelinger omtrent utelukkende beveger seg ved hjelp av soldatens egen kropp, i motsetning til f.eks. kavalleri, flyvåpen, marine osv.

Shehu oppsummerer også viktige særegne erfaringer fra *fjell-landet* Albania. Dette er oppsummeringer som er svært viktige for Norge — på like linje med Albania er Norge et fjell-land. Til tross for forskjeller er likheten stor reint landskapsmessig. Fjellområdene har spilt en viktig rolle for krigføringa i Norge (f.eks. under siste krig) og det er sannsynlig at de vil spille en sentral rolle i en folkekrig i landet vårt.

Shehu påpeker at i forhold til andre våpengreiner blir infanteriets rolle større i en fjellkrig enn i en krig på slettene. «I fjellområda er det infanteriet som *avgjer* krigslukka.» Dette henger sammen med at 2 fjellene setter viktige hindringer for tyngre militære enheter og materiell.

Dette betyr altså at 1) taktikken og strategien til folkehæren (partisanhæren) stiller ekstra store krav til fysisk styrke og utholdenhet, 2) infanteriets sentrale stilling krever større fysiske ressurser av soldatene og 3) krig i fjellterreng gjør infanteriet enda mer sentralt.

Vi tillater oss å konkludere med et forholdsvis langt sitat av Shehu. Alle som har en alvorlig overbevisning om at det vil bryte ut en 3.verdenskrig bør merke seg det.

«Fjellende, særleg skogkledd fjellende, krev store offer og mykje strev av kvar einaste soldat, same kva våpengrein han tilhøyrer. Når vegar vantar og ein lyt opp og ned fjellssidene vert det stridare og seinare å flytta trossene enn på slettene. Eit stykke veg på slettene som kartet syner tilsvare fem kilometer, kan infanteriet fara over på ein time endå til. Ein vassrett fråstand som på kartet måler fem kilometer i fjellende som vårt, krev ikkje ein time, men to, og i sume høve endå til tre eller fleire, for at infanteriet skal gå han. Difor treng troppane våre særskilt trening som gjer soldaten *fysisk sterk* og gjev han ein *jernvilje* til å trassa alle tyngslene han kan møte når han strir i fjellende. Difor må fysisk trening hjå oss tilpassast til det som trengs i fjellkrig»³.

DEN SOSIALISTISKE REVOLUSJONEN OG IDRETTE

I prinsippet har idrett og fysisk fostring den samme betydninga for arbeiderklassens kamp mot borgerskapet som for verdens undertrykte folk mot imperialismen.

Vi har før pekt på idrettens betydning for de imperialistiske statenes voldsapparat; militære og politi. Norge er ikke noe unntak i så måte. Politistyrkene driver regelmessig trening og det legges stor vekt på deltaking i bedriftsidrett. I militæret er situasjonen den samme; et uttrykk for at idrett og fysisk fostring er høyt prioritert er at det er oppretta et eget kontor for dette i Forsvarets Overkommando. I tillegg legger den militære ledelsen stor vekt på å ha kontroll over Norges Idrettsforbund, og setter jevnlig av toppfolk til ledende verv der. Alle som har avtjent verneplikta sistridende avdelinger vet at fysisk fostring gjennom syrer hele den militære treninga.

I Norge har voldsapparatet blitt satt inn mot streikende arbeidere mange ganger, siste gangen var mot arbeiderne ved Linjegods. Det finnes vidare et helt lovverk — unntakslovene — som skal settes inn «krisetider», det vil si i tider med skjerpa klassekamp. Politiet har i dag stående instruks om å «gje opprette ordenen» under «rolighetsforstyrrelser», som det heter. De militære styrkene trener på å slå ned indre opprør og streiker, noe bl.a. to NATO-øvelser bekrefter. Good Heart øvelsen inneholdt deløvelser mot bl.a. streikende arbeidere, Strong Express hadde øvelser mot indre fiender, betegnet som NATO-motstandere.

Vi kommunister står for at når arbeiderklassen tar makta gjøres det med våpen i hånd. I så måte er det ikke forskjell på Norge, Kampuchea og Chile. En grunnleggende betingelse for at arbeiderklassen skal makte denne historiske oppgaven er at den er i stand til å slå borgerskapet militært. Det er i dette lyset vi må se idrett og fysisk fostring.

ARBEIDERNES IDRETTSFORBUND

Idrettens rolle i klassekampen og i den sosialistisk revolusjonen blei også tatt opp av Arbeidernes Idrettsforbund i 20-åra. I e skift som forbundet ga ut i 1927 heter de bl.a.: «Arbeideridretten kan komme til ; spille en avgjørende rolle i arbeider bevegelsen. Først fordi at den innad, i fag bevegelsen og de politiske organisasjoner arbeider for å utbre interessen for idretts dyrkelse. Dernest fordi den innafor sin rekke samler de sterkeste, beste og mest ut holdende del av den norske arbeiderungdom. En gang kan det komme til nytte, hvis det virkelig skulle gjelde... Det nytter ikke bare å si at man driver idrett for arbeiderklassens skyld. Før man vet ordet av det kan arbeideridrettsbevegelsen bli tungen på vekt skålen i det store oppgjøret mellom arbeider klassen og kapitalistklassen.4»

Derfor stilte kommunistene i 20- og 30-åra idretten som et viktig arbeidsfelt. De gikk i spissen for å bygge opp Arbeidernes Idrettsforbund (AIF). AIF blei en viktig kraft for arbeiderklassens kamp, spesielt når det gjaldt ungdommen.

Ei viktig side ved arbeideridretten var at idrettsmiljøene var støttepunkt for arbeiderklassens kamp. De var ofte utgangspunkt for studiarbeid og idrettsungdom stilte opp som ordensvern for å stoppe provokasjoner mot møter og demonstrasjoner. I Tyskland sto idrettsfolk i første rekke i kampen mot de nazistiske bandene og deres angrep mot arbeidernes arrangementer og lokaler. Under borgerkrigen i Finland i 1918 blei det stilt hele kompanier av idrettsfolk på de rødes side. I Albania var det særlig ungdommen som i den første tida tok opp kampen mot fascistene. En av de aller viktigste oppgavene for kommunistene var å bryte ned kultur- og idrettsorganisasjoner som de italienske fascistene hadde bygd opp, og erstatte dem med nye organisasjoner under ledelse av ungtkommunistene.5

**FYSISK FOSTRING —
FORUTSETNING FOR
UTVIKLING AV SOSIALISMEN**

Idrett og fysisk fostrings betydning for arbeiderklassens kamp mot borgerskapet gjelder ikke bare fram til den sosialistiske revolusjonen, det gjelder sjølsagt i like stor grad etter revolusjonen, under proletarietets diktatur.

I de sosialistisk landa opplever en i dag en masseidrett som verden tidligere ikke har sett maken til. Folk i alle aldre blir trukket med i idrett og fysisk aktivitet. Svære turneringer og konkurranser arrangeres, på jobben står fysisk trening på dagens program.

Den fysiske oppdragelsen gjennomsyrrer all virksomhet, i fabrikkene, i folkekommunene og i skolene. Grunnen til dette er kort og godt at arbeiderklassens og det arbeidende folkets fysiske fostring er en viktig forutsetning for konsolideringa av proletarietets diktatur. Militært er fysisk fostring grunnleggende både for undertrykking av indre fiender og for å møte angrep utafra. De militære styrkene under sosialismen bygger på hele folkets deltakelse, derfor er fysisk og militær fostring en nødvendig del av proletarietets diktatur. For å kunne øke produksjonen er menneskets fysiske ressurser en viktig faktor, og idretten er en viktig del av det arbeidende folkets kulturelle liv, som det er under kapitalismen.

Derfor er også fysisk fostring en sentral del av utdanninga under proletardiktaturet. Som Mao Tsetung har oppsummert det: «Vår utdanningspolitikk må sette enhver som får utdanning i stand til å utvikle seg moralsk, intellektuelt og fysisk og å bli en arbeider med sosialistisk bevissthet og kultur.» Dette er ikke bare en program for oppdragelsen, hvor fysisk fostring har en sentral plass, det er et program for å bryte ned skillet mellom åndsarbeid og kroppsarbeid, mellom åndskultur og kroppskultur.

Både i Kina og Albania inngår militær og fysisk trening i utdanninga. Innholdet i utdanninga kan sammenfattes i tre punkter: Studier, arbeid og fysisk/militær trening.

REVOLUSJONÆRE MÅ TA IDRETTE ALVORLIG

Idrett og fysisk fostring er i ett og alt et produkt av klassekampen. Den har, så lenge utbytting og undertrykking har eksistert, vært en viktig sak både for de herskende og for de undertrykte klassene. Ja, mer enn det: Det har vært og er *en betingelse for* de herskende klassenes makt og de undertryktes opprør. Idrett og fysisk fostring er en grunnleggende betingelse for å føre krig. Sånn har det vært til alle tider, sånn vil det fortsatt bli.

Derfor er det av største betydning at kommunister og progressive tar alvorlig på idretten og den fysiske fostringa.

I denne artikkelen har vi konsentrert oss om å slå fast disse grunnleggende prinsippene. Vi har derfor først og fremst behandla den fysiske fostringa i videste forstand her.

I en seinere artikkel vil vi behandle den viktigste delen av den organiserte fysiske fostringa i Norge — idrettsbevegelsen. Som vi har pekt på i denne artikkelen stilte kapitalismen oppgaven med å utvikle idretten til en massebevegelse. I dag er idretten den viktigste bestanddelen av arbeiderklassens og det arbeidende folkets kultur. Derfor må idrettsorganisasjonene bli et viktig område for kommunistisk arbeid. Og arbeidet i idrettsbevegelsen har ikke bare betydning for klassekampen i dag, det har en viktig strategisk betydning: Arbeiderklassen må være fysisk sterk for å styrte borgerskapet.

Klassekampen har sjølsagt også prega utviklinga av idrettsorganisasjonene. I Norge har idrettsorganisasjonene også til tider spilt en sentral rolle i klassekampen. I den neste artikkelen vil vi ta opp de viktigste kampene som har blitt ført i norsk idrett opp til i dag og hva kampen står om i dag. Vi vil også ta opp diskusjonen om hvilket politiske grunnlag en progressiv idrettsopposisjon må stå på.

Rolf

NOTER

- 1) Mehmet Shehu: Folkehær mot fascisme. Oktober. Oslo 1975. s.66.
- 2) Samme sted, s.84.
- 3) Samme sted, s.96.
- 4) Carsten O. Aasebø: Idrett og klassekamp. Oslo 1927. s.9.
- 5) Se f.eks. History og the Party of Labour of Albania, bd. 1, s.131.

VÅR PRESSE

Faglig Utvalg i AKP(m-l):

BORT MED INNVANDRINGS- STOPPEN

*—Fra Klassekampens fremmedarbeiderutgave,
juli 1976.*

AKP(m-l)s avis Klassekampen kom i juli med første nummer av fremmedarbeiderutgava si. fra denne avisa gjengir vi en uttalelse fra AKP(m-l)s faglige utvalg, om innvandringsstoppen.

Avisa er til salgs i Oktober-bokhandlene. Den kan bestilles fra Klassekampens distribusjon, Postboks 2064 Grunerløkka, Oslo 5.

AKP(m-l)s faglige utvalg har nylig sendt ut denne uttalelsen om innvandringsstoppen.

Innvandringsstoppen fungerer rasistisk og fremmer slavekontrakter. Den må derfor ikke forlenges — men oppheves! Det er dette svaret arbeiderklassen må gi på regjeringas forslag om å videreføre innvandringsstoppen på ubestemt tid, dvs. innføre den som en permanent ordning. All praksis viser at denne loven er gjennomført for å øke statens politiske kontroll over innvandringa og utnytter fremmedarbeiderne enda mer effektivt som en reservearmé for kapitalen.

**Innvandringsstoppen
fremmer
slavekontrakter**

Fra første stund har innvandringsstoppen vært en klasselov, dens hensikt har vært å gjøre det vanskeligere for *arbeidere* fra land utenom Norden å få innvilget oppholds- og arbeidstillatelse. Unntaksklausuler sikrer andre og friere rettigheter for borgerlige eksperter, høyere tjenestemenn, intellektuelle og kunstnere. På flere områder har innvandringsstoppen blitt direkte skreddersydd.

— Etter krav fra Norsk Boreriggerforening er det gjennomført generelt unntak fra innvandringsstoppen for arbeidere knyttet til mobile borerigger på den norske kontinentalsokkelen.

— På samme måte vedtok regjeringa at korttidsarbeid på opp til 3 måneder skal være unntak fra innvandringsstoppen i tida 15.mai — 30.september. Dette skjedde etter krav fra kapitalister i hotell- og restaurantbransjen. Hensikten er åpenbar: en trenger tilgang på fremmedarbeidere med korttidskontrakter som kan hives ut av landet når ferietida og sommersesongen er over.

— De ordinære forskriftene for innvandringsstoppen har en rekke unntaksklausuler, dvs. regler for ulike tuper av dispensasjoner som kan gis fra innvandringsstoppen.

Den viktigste av disse gjelder «spesialister, fagutdannet personell og nøkkelpersonell». Her gis det bl.a. adgang til gruppeimport av fremmedarbeidere for tidsbegrensete oppdrag både for norsk og utenlandsk industri.

Dette viser at innvandringsstoppen ikke bare har hatt som sin hensikt å begrense innvandringa til Norge. For under dekke av 'innvandringsstopp' har regjeringa i realiteten lagt opp til import av utenlandsk arbeidskraft på en ny og annen måte. Mens det før innvandringsstoppen først og fremst var snakk om individuell innvandring, legges det nå mer og mer opp til gruppeimport og korttidsarbeid.

Denne utviklinga er entydig reaksjonær. Erfaringene fra Ekofiskfeltet, Mongstad, Rafnes og andre arbeidsplasser viser at fremmedarbeiderne i slike situasjoner møter en ekstremt hard undertrykkelse. De innkvarteres ofte i isolerte brakkeleire, lønns- og arbeidsforhold forsøkes holdt skjult, truselen om oppsigelse og utvisning henger over hodet på alle som tenker på å protestere.

Gruppeimport og korttidskontrakter gir også større profitt til monopolkapitalen og

færre utgifter for stat og kommuner. Sosialutgiftene reduseres, få krever permanente boliger og andre sosiale tilbud. Økt politisk undertrykking, ekstra-utbytting og slavekontrakter er kjerna i den innvandringspolitikken som regjeringa nå går i spissen for å gjennomføre.

LO-ledelsens reaksjonære rolle

Det er verd å merke seg at LO-ledelsen går inn for å videreutvikle denne politikken i enda mer reaksjonær retning. I Stortingsmelding 107 offentliggjøres bl.a. et LO-forslag om at *all* innvandring skal baseres på gruppeimport, og at denne i tillegg skal bygge på direkte avtaler med bedrifter og myndigheter i de landa fremmedarbeiderne kommer fra. Dette er et åpent forsøk på å gjøre fremmedarbeiderne til galei-slaver under offentlig kontroll. Bare politisk håndplukkete immigranter skal gis adgang til landet.

LO-ledelsens politikk kommer også til uttrykk i at de har fått presset igjennom en tvungen tariff-avgift for utenlandske arbeidere som ikke er LO-medlemmer.

Dette gjelder også fremmedarbeidere med korttidsarbeid. Denne linja står i skarp motsetning til å arbeide for fremmedarbeidernes interesser og gjennom det vinne stadig flere som medlemmer i fagforeningene. Tvungen tariffavgift er en særskatt som viser at LO-ledelsen ikke bare nøyer seg med sjåvinisme, den vil som alle andre kremmere også tjene penger på fremmedarbeiderne.

Innvandringsstoppen fungerer rasistisk

Innvandringsstoppen fungerer i praksis også rasistisk. For unntak og dispensasjonsbestemmelser er formulert slik at arbeidere fra Asia, Afrika og Latin-Amerika, som ofte er ufaglært eller bare delvis faglærte, blir særlig hardt rammet og diskriminert. Konsekvensene av dette vises også i den offisielle innvandringsstatistikken.

I 1973 var vel 25% av alle yrkesaktive,

CLASS STRUGGLE
LUCHA DE CLASES
KLASNA BORBA

متقاتی جدوجہد
الصراع الطبقي
SINIF MÜCADELESİ

ARBEIDERE OG UNDERTRYKTE I ALLE LAND, FOREN DERE!

KLASSEKAMPEN

SE SIDE 4

Bort med innvandringsstoppen!

عزيم اعظم
کا دور کچين
SIDE 9

لبنان
الاول الكذبي تامل على غرسة
الفضائل خبيثة التي يفتن بها العربي
SIDE 11

PRETNJA SUPER-SILA OŠTRI
NESLAGANJE MEDU SFRJ I SSSR
TÜRKIYE: FASİŞT BASKIYA
KARSI BÜYÜK PROTESTO

«PRUEBRAS» FALSAS SOBRE LA
«VENTA DE ARMAS» DE CHINA A CHILE

This is the combined living and bedroom of three adults in an immigrant worker's apartment in Oslo.

IMMIGRANT WORKERS: Free Prey for Housing Profiteers

PAGE 6 & 7

HUSK
21. AUGUST!
8 år siden Sovjets okkupasjon av
Tsjekkoslovakia

SE BAKSIDA

utenlandske statsborgere utenom innvandrere fra de nordiske landa, fra Asia, Afrika og Latin-Amerika. I innvandringsstoppens første år ble imidlertid bare 17,3% av første gangs arbeidstillatelser gitt til folk fra disse verdensdelene. I de første 4 månedene av 1976 var denne andelen sunket til litt under 15%. Innvandringsstoppe er derfor i ferd med å sørge for at det i stadig større grad er *hvite* som får anledning til å arbeide og bosette seg i Norge.

At rasediskriminering er konsekvensen opplever stadig flere fremmedarbeidere på kroppen. Fremmedpolitiet har fått utvidete muligheter til trakassering og forfølgelser. Sjøl turister har opplevd å bli avvist på grensa p.g.a. hudfarge og nasjonalitet. På denne måten bidrar innvandringsstoppen til å legge et objektivt grunnlag for nazipartiet Norsk Fronts rasistiske ideer.

Regjeringa svindler om boligpolitikken

Da innvandringsstoppen ble innført 1.februar 1975 var den offisielle begrunnelsen at myndighetene trengte en 'pustepause', bl.a. for å kunne bedre boligforholda for de fremmedarbeiderne som alt var kommet til landet. I den nye stortingsmeldinga om innvandringsstoppen, St.m. 107(1975-76) spilles denne gamle plata på ny.

Erfaringa fra den tida innvandringsstoppen har virket viser at dette er svindel fra ende til annen. Har boligforholdene blitt endret, så har de heller blitt forverret. Familier er uten bad og wc, dels uten kjøkken, leilighetene er gamle og trekkfulle. De fleste må ta til takke med korttidskontrakter, leiligheten kontrolleres av bedriften der de jobber. På alle områder, enten det gjelder adgangen til daghem, utdanningstilbud eller ulike sosiale forhold er situasjonen jevnt over like elendig.

Det store konkrete tiltaket i regjeringas nye melding er opprettelse av en egen statlig institusjon som skal sikre fremmedar-

beiderne bedre boligforhold. Til dette formålet skal Stortinget nå bevilge 4 millioner kroner på landsbasis! Det tilsvarer innskudd a kr. 40.000 til hele 100 leiligheter, eller oppussing av omlag like mange! Og i tillegg presiseres det at mange av de som på denne måten sikres en ny bolig skal ha kontrakt for bare 3-5 år! Etter det må de ut på det private markedet!

Hvis innvandringsstoppen skal vare til regjeringa har løst fremmedarbeidernes store bolignød, så vil den vare evig.

Enhet norske arbeidere — fremmedarbeidere

AKP(m-l) avviser derfor innvandringsstoppen på et prinsipielt politisk grunnlag. Regjeringas steng-grensene-politikk fører i praksis til sjåvinisme og rasisme. Vi vil forsvare utenlandske arbeideres rett til individuelt å kunne søke og få arbeids- og oppholdstillatelse i vårt land, uten noen form for diskriminering.

Monopolkapitalen bruker idag fremmedarbeiderne som en internasjonal reservearme, og forsøker å utnytte dette til å splitte arbeiderklassens enhet, presse ned lønnsnivået og innføre mest mulig reaksjonære arbeidskontrakter. Fra arbeiderklassens side må svaret på denne politikken hele tida bygge på prinsippet om proletarisk internasjonalisme, om enhet og solidaritet i kampen mot utbytting på tvers av alle nasjonale skiller.

Norske arbeidere og fremmedarbeidere må derfor kjemp sammen, bl.a. innafor fagforeninger og klubber, mot alle former for trakassering og undertrykking. Jøtulstreiken viste veien. Vi må sammen avvise innvandringsstoppen, og kjempe mot systemet med organisert gruppeimport, korttidsarbeid og slavekontrakter.

Kamp mot slavekontraktsystemet, mot all diskriminering og rasisme!

Bort med innvandringsstoppen!

Arbeidere i alle land — foren dere!

FOLKETS HISTORIE

ÆTTESAMFUNN ELLER SLAVE- SAMFUNN — OM UTVIKLINGA AV DET NORSKE KLASSESAMFUNNET

I artikler i Klassekampen høsten 1975 og nå sist i AKP(m-l)s studiebok Kurs 2, første del, har Halvard Gråtopp lagt fram synsmåter om utviklinga fra slave-samfunn til føydalisme i Norge.

I denne artikkelen får han svar fra en kamerat som mener at analysen er feil-aktig.

Vi kommer igjen med svar fra Gråtopp i neste nummer.

For at folk skal bli kjent med Gråtopps syn, gjengir vi hele artikkelen i studie-boka her.

I høst raste det en debatt om en del viktige historiske spørsmål i «Klassekampen». Debatten startet med en kritikk av Kåre Holts bøker om Kong Sverre, men utvikla seg raskt til en diskusjon om karakteren av samfunnet på kong Sverres tid, om kong Sverres historiske innsats, og om det er riktig å kalle vikingtidens samfunn her i Norge for *slavesamfunn*. Særlig viktige var Halvard Gråtoppes (HG) artikler om «Kong Sverre og klassekampens historie i Norge». HG mener at den føydale revolusjonen knuste slavesamfunnet, og oppfatter kong Sverre som en revolusjonær i spissen for fattigfolks kamp mot den herskende slaveeierklassen.

HG har gjentatt konklusjonene sine i et avsnitt av den nye studiesirkelen til partiet (kurs 2, første del, side 105 til 107). Dermed har standpunktene hans til en viss grad blitt godkjent som partiets oppfatning av denne delen av norsk historie. Men etter min mening tar HG feil på vesentlige punkter. Derfor mener jeg at det er nødvendig å ta opp debatten på nytt.

Feila er av forskjellig karakter. Dels glemmer HG hva Lenin kalte marxismens levende sjel, konkrete undersøkelser av konkrete forhold, spesielt når det gjelder klasseforholdene under kong Sverre på slutten av 1100-tallet. Dels gjør han en del vesentlige teoretiske feil. Dessuten står det han skriver i strid med hva Marx og Engels har skrevet om de germanske folkenes historiske utvikling.

I dette innlegget kan jeg ikke ta opp alle de spørsmåla som HG reiser. Først skal jeg gå litt inn på klasseforholdene på kong Sverres tid. Derneft vil jeg ta opp en del teoretiske feil i HG's innlegg. Tilslutt vil jeg oppsummere min egen oppfatning av den historiske utviklinga i hundreårene fram til kong Sverre.

Kjempet kong Sverre mot slaveeierne?

HG skriver om klasseforholdene på kong Sverres tid: «Det eksisterte slavehold og ein statsmakt som verna om slaveeierens interesser. Da er det av underordna betydning om det var ferre slaver i Norge enn i andre land. Det kan i høyden si oss noe om hvilken type slavesamfunn det dreide seg om. Jeg vil karakterisere det som en variant av det germanske slavesamfunnet, slik Engels definerte det.»

Klasseforholda på 1100-tallet er konkrete forhold, som må undersøkes empirisk ved å gå til de historiske kildene som finnes. HG har rett i at det fantes et relativt omfattende slaveri i begynnelsen av 1000-tallet. Men det er ikke vanskelig å finne belegg for at dette trelleholdet var nærmest totalt avskaffet allerede en stund før kong Sverre. Det er historisk galt at kong Sverre sto ovenfor en klasse av slaveeiere, en klasse jordeiere som baserte seg på utbytting av treller.

De fleste historikere er enige om at trelleholdet mistet sin økonomiske betydning i slutten av det 11. århundret, nesten hundre år før kong Sverre. Det er mange ting som bekrefter dette. Hovedkilden til fornying av trellebestanden var krigsfangene fra vikingtoktene. Men vikingtoktene tok hovedsaklig slutt i første halvdel av 1000-tallet.

Samtidig framgår det av en del kilder at det foregikk en omfattende frigiving av treller på 1000-tallet. Erling Sjalgson, den største høvdingen på Vestlandet, friga treller i stor målestokk. Kristenretten fra Hellig Olavs tid inneholder bestemmelser om frigiving av et vist antall treller årlig. En del avsnitt i Gulatingsloven viser dessuten at trelleieren skulle la trelten sin få legge seg opp egen eiendom, som

trellen kunne bruke til å kjøpe seg fri med. Disse bestemmelsene gjenspeiler utviklinga, særlig i det 11. århundrede, der det ble mer og mer lønnsomt for trelleeieren å gi trelle personlig interesse av å arbeide mer, enn de ellers kunne tvinges til med makt.

På kong Sverres tid fantes det ytterst få treller igjen i Norge. De siste trelleene vi hører om i de skrevne kildene, er kongstreller fra midten av det 12. århundret, en stund før kong Sverre. Kristenrettens bestemmelser om frigiving av treller ble fjernet av kong Magnus Erlingson (rundt 1160). Seinere lover inneholdt ingen slike bestemmelser, og nevner heller ikke treller eller løysinger (frigitte slaver). I Magnus Lagabøters Landslov (ca 1260) er alle bestemmelser om treller eller løysinger systematisk luket ut, til tross for at landsloven i store avsnitt bygger direkte på Gulatingsloven. Både trelleene og løysingene hadde forsvunnet som egen gruppe i samfunnet.

Konklusjonen er helt klar. På kong Sverres tid fantes det i høyden ubetydelige rester av trelleholdet her i Norge. Nøkkelen til forståelsen av de store kampene i Norge i hundreåret omkring kong Sverre må vi søke i andre forhold.

Hva bestemmer karakteren av et samfunn?

HG kaller det norske viking-samfunnet et slavesamfunn. Teoretisk begrunner han dette på tre måter:

- det eksisterte slaver, riktignok færre enn i andre land
- det eksisterte ei statsmakt som verna om slaveierklassens interesser
- slaveriet var den viktigste *utbyttingsformen*: »Trellesystemet var den dominerende utbyttingsformen, derfor var dette et slavesamfunn.» (Studiesirkelboka s.107)

Det er riktig at det var slavehold i vikingasamfunnet. Dette er likevel ikke nok til å definere det som et slavesamfunn. Intet samfunn er reint. Det gamle føydsamfunnet eksisterte side om side med visse kapitalistiske produksjonsformer i mange hundre år. Likevel ville vi ikke finne på å kalle samfunnet kapitalistisk av den grunn. Etter den sosialistiske revolusjonen vil det eksistere levninger av kapitalistiske produksjonsforhold i lang tid. Likevel kaller vi samfunnet sosialistisk, så lenge proletariatet har statsmakta.

Sjøl hvis slaveriet er den *viktigste* utbyttingsformen, er ikke dette nok til å kalle det et slavesamfunn. Slaveriet er en eldgammel utbyttingsform, faktisk den første og mest opprinnelige form for utbytting. Det oppsto i siste fase av urfelleskapet, *innafor* ættesamfunnet og da først som husslaveri i patriarkalske storfamilier. I ættesamfunnet var slaveriet faktisk den *eneste* utbyttingsformen, og derfor sjølsagt også den viktigste. Likevel kaller vi det et ættesamfunn, så lenge ættesamfunnets *produksjonsforhold* er dominerende, så lenge slaveeierne ikke har utskilt seg som en egen klasse, oppretta sine egne institusjoner, sin egen statsmakt, for å utøve sitt diktatur.

Økonomisk er det *produksjonsmåten*, slik den bestemmes av *produksjonsforholdene* og *produktivkreftene*, som er mest grunnleggende i å bestemme et samfunns karakter, ikke utbyttingsformen. Utbytting og klasser er noe som utvikler seg først når ættesamfunnet går i oppløsning, produksjonsforhold og produktivkrefter er derimot allmene kategorier. Den mest presise formuleringa har Marx gitt i innledninga til »Kritikk av den politiske økonomien»:

»I den samfunnsmessige produksjonen av sitt liv trer menneskene inn i bestemte forhold som er nødvendige og

uavhengige av deres vilje, produksjonsforhold som svarer til et bestemt trinn i utviklinga av deres materielle produktivkrefter. Disse produksjonsforholdene i sin helhet danner samfunnets økonomiske struktur, det virkelige grunnlaget som det reiser seg en juridisk og politisk overbygning på, og som tilsvares av bestemte former for samfunnsmessig bevissthet. Det materielle livs produksjonsmåte bestemmer den sosiale, politiske og intellektuelle livsprosessen generelt.»

Også ei *statsmakt*, i form av særegne institusjoner og et undertrykkelsesapparat retta mot de utbyttede, oppstår historisk først ved oppløsninga av ættesamfunnet. HG peker på kongens hird som bevis på at det eksisterte ei statsmakt i viking-samfunnet. Dette mener jeg ikke er tilstrekkelig til å påvise ei statsmakt. Dette var *kimen* til ei statsmakt etter min mening. En fullt utvikla klassestat står vi her i Norge først ovenfor etter borgerkrigene (ca. 1130 –1230). Først da er klassesdelinga fullført (se neste avsnitt).

Til slutt – HG mener tydeligvis at *alle* folk har gjennomgått slavesamfunnets trinn: »Et av disse »autoritative» standpunktene går ut på at Norge aldri har hatt noe slavesamfunn, og derfor faller utenfor den klassiske marxistiske modellen. Dette er en falsk, borgerlig myte.»

Hva er den »klassiske marxistiske modellen»? I følge marxismen har historia til nå frambrakt følgende hovedtyper av produksjonsforhold: Produksjonsforholda i urfellelesskapet (som ættesamfunnet danner siste fase av), i slavesamfunnet, føydalismen, kapitalismen og i sosialismen. Men et folk trenger ikke gjennomgå *alle* disse trinnene (se f.eks. læreboka i politisk økonomi, s.44). Det er folk som har gått direkte fra et føydalt, halvkolonialt system til et sosialistisk, og slik

hoppet over det kapitalistiske trinnet (f.eks. Kina). Det er mange folk som ikke har gjennomløpt slavesamfunnets trinn. De germanske folkene og Russland har bl.a. gjennomgått en slik utvikling. Der utvikla føydalismen seg direkte fra oppløsninga av ættesamfunnet.

Derfor er det galt å tillegge klassikerne begrepet »germanske slavesamfunn». Dette begrepet har jeg aldri sett hos Engels eller Marx. Tvertimot har Engels og Marx i en rekke artikler og verker gått inn på hvordan produksjonsforholda i de germanske ættesamfunn vek plassen for føydale produksjonsforhold.

Ættesamfunnets oppløsning i Norge.

Til tross for at trelleholdet her i Norge hadde et visst omfang i vikingtida (særlig knyttet til enkelte store gårder), var produksjonen aldri basert på trelleene. Tvert imot preges samfunnet av produksjonsforholdene til *ættesamfunnet*, dvs. av *felleseiendomen*. Produksjonen bæres i hovedsak oppe av frie kvinner og menn. Den norske historia fra 600–700 fram til kong Sverre er derfor etter min mening historia *om et ættesamfunn i oppløsning*. Det er historia om felleseiendomens oppløsning til privateiendom vi står ovenfor, om hvordan jorda etter hvert fravristes ættefellelesskapet til fordel for enkeltbonden og store jordeiere, og hvordan dette etter hvert skaper grunnlaget for klassesdeling. Politisk er det historia om hvordan ættefellelesskapenes viktigste politiske institusjon, bonde-tingene, uthules og tilslutt knuses i den føydale revolusjonen.

Politisk og økonomisk er ættesamfunnets dominerende trekk likhet og fravær av utbytting i større målestokk. Likevel gjenspeiler ikke dette et økonomisk og politisk framskredent samfunn. Tvertimot gjenspeiler felleseiendomen og

ættefelleskapet *samfunnets nødvendige organisering* når produktivkraftene står på et uhyre primitivt og lite utviklet nivå. Produksjonsredskapene i ættesamfunnet fra tida omkring Kr. fødsel var primitive steinredskaper. Med slike redskaper kunne en åker bare dyrkes med felles innsats av titalls personer. *Felles arbeid var en nødvendighet*. Fellesarbeid krever imidlertid felleseiendom, på samme måte som det individuelle arbeid krever privat-eiendom.

Her i Norge har arkeologene gravet fram tufter etter gårdsanlegg fra denne tida. Disse jordbruksbostedene var gjerne senter for utnyttelse av hele distrikter. Disse sentrene var trolig et ættesamfunn der felleseiendommen og et kommunistisk husholdningsfelleskap er det dominerende trekket.

Utviklingen av produktivkraftene, særlig innføringa av jernredskapene, sprenget rammene for det opprinnelige ættefelleskapet. For første gang ble det mulig for mindre grupper, en storfamilie, å tilegne seg nok til livets opphold. Jorda blir knyttet til en storfamilie, seinere enkeltfamilier. På dette stadiet blir organisering *etter territorium* og geografiske prinsipper (bygdelag og lovområder) etterhvert viktigere enn organisering etter ætt og blodband. På den andre sida oppstår det på dette trinnet et *produksjonsoverskudd*, som muliggjør klassedeling, og som gjør det mulig at høvdinger kan opprettholde en uproduktiv *hird*.

Vi kan følge denne utviklinga i Norge ved hjelp av stedsnavnsforskninga. Opp-løsningen av felleseiendommen artet seg nemlig også som en svær ekspansjonsprosess, der nye gårder ble ryddet og de gamle gårdene delt. Jernredskapene skapte hittil uanede muligheter. Tidligere udyrkbare mark ble dyrkbare, skog kunne ryddes i stor målestokk, eksisterende

åkrer kunne dyrkes med innsats av få personer, der det tidligere krevdes mange. Store, havgående skip kunne bygges og utrustes, og slik muliggjøre vikingtoktene. På 800- og 900-tallet hører vi på den ene sida for første gang gårdsnavn knytta til *personnavn*, på den andre sida ser vi framveksten av et ættearistokrati, som skaper grunnlag for en løs samling av Norge til ett rike, en slags union av en rekke temmelig uavhengige lovområder.

Kong Sverre og ættesamfunnets dødskamp.

Kong Sverres regjeringstid (1177–1202) faller midt i hva som historikerne kaller borgerkrigstida (1130–1240) her i Norge. Riktignok ville det trolig være å kalle denne tida for ættesamfunnets dødskamp. I denne tida utvikler og konsoliderer føydalismen seg her i Norge. Midt på 1100-tallet ble bøndene for første gang tvunget til å betale faste skatter. Leidangsplikten (plikten å utruste og stille væpnede menn og skip til kongens hær) forvandles til en fast skatt. Tienden til kirken innføres, første bare for korn, siden for alle produkter. Etter borgerkrigene står vi for første gang framfor et fullstendig utvikla klasse-samfunn i Norge.

Grunnlaget for denne utviklinga har jeg nettopp beskrevet. På den ene sida skaper oppløsninga av felleseiendommen muligheter for en konsentrasjon av store jordeiendommer på enkeltpersoners, ættehøvdingeres hender. Særlig har konfiskering av beseirede høvdingers eiendom i de ustanselige krigene stor betydning. Ættehøvdingerne forvandles til lendemenn, store grunneiere.

På den andre sida skaper oppløsninga av felleseiendommen en stand av sjøleie bønder. Når bøndene privat disponerer over jorda si, kan de imidlertid også

avhende den. På et par hundreår (fram til ca.1250) forvandles da også de sjøleieende bøndene til *leilendinger*, som bare får drive og dyrke jorda si mot tunge avgifter (landskyld) til andre gårdeiere.

Denne prosessen tar mange former. Dels får frigitte trelles, særlig i det 11.århundret, rydde og drive egen gård mot landskyld til de tidligere herrene. Dels forarmes vanlige bønder ved stadig oppstyking av jorda, og ved at nydyrking må skje i mer og mer karrig jord. Dermed blir bøndene lett tvunget til å selge jorda si, når de kommer i en akutt nødsituasjon eller ikke greier å betale bøter eller skatter. Dels får kirken tvunget igjennom bestemmelser, slik at bønder kan testamentere jorda si til kirken for »sin sjels frelse». En del bønder blir også tvunget inn i leilendingsforholdet på grunn av kongens tilraning av almennin-

gen, der bønder bare får rydde nytt bruk mot å betale landskyld til kongen.

I alle fall er sluttresultatet av denne prosessen gitt. På den ene sida utvikles det en klasse store jordeiere. På den andre sida forvandles de frie bøndene såvel som de ufrie trelleene til leilendinger. Det er denne svære omveltningprosessen i basis som vi må ha for øye hvis vi skal skjønne borgerkrigens og kong Sverres betydning. Gjennom borgerkrigene raseres restene av ættesamfunnet, og jordeierne skaper seg en stat, den føydale statsmakta.

Institusjonene fra ættesamfunnet var fortsatt levende før borgerkrigene. Gjennom borgerkrigene fratas *bondetingene* råderetten over de viktigste sakene, myndigheten overdras kongelige sysselmenn. Kongemakta og adelen tilraner seg retten til å fastsette lover, i steden for bøndene på sine ting. Bøndene frataes sin rett til å velge sine konger på allmanning (hyllingsting), kongedømmet blir arvelig, og *kirken* skal krone kongen. Lokale bånd som binder de store jordeierne til bygda viker plassen for båndene mellom godseierne, jordeierne konstituerer seg som en landsomfattende adelsklasse, knytta til kongedømmet. Landskapslovenes vern om jorda som ættens eiendom (odelsretten) uthules kraftig, og sys om slik de passer godseierne.

Kong Sverre brukte motsigelsene skapt av denne forvandlingsprosessen i sin kamp for makta. Kong Sverres parti besto fra starten av på den ene sida av bønder og verdslige grunneiere fra Trøndelag, som trolig så de stadig voksende kirkeeiendommene rundt den stadig mektigere bispestolen i Trondheim som en trusel.

På den andre sida besto hæren hans av grupper fattigfolk fra Telemark og områdene rundt Oslo-fjorden og innover mot svenskegrensa. Disse tildels jordløse og

utarma bøndene fra skogene og øverst i dalene næret sikkert et ekte klassehat mot »gullstrupene» og »mjøddommene», som birkebeinerne yndet å kalle lendmennene.

Likevel mener jeg det er feilaktig å kalle kong Sverre en revolusjonær. Tvertimot står vi hovedsaklig ovenfor kamper mellom to *føydale* partier. Både kong Sverre og kong Magnus Erlingson sto for føydalisme, det ser vi av deres handlinger. Kong Magnus og lendmannspartiet raserte viktige rettigheter for bøndene. Kong Sverre *fortsatte* kong Magnus gjerning ved bl.a. å fremme sysselmannsvesenet og

bygge ut den militære kongsmakta (bl.a. en del borger). Kong Sverre førte fra første stund en forsoningspolitikk ovenfor beseirede lendmenn, i høyden førte kampene til en *personutskifting* i den herskende klassen, og til at adelsklassen ble nærmere knyttet til kongsmakta.

Birkebeinerpartiets politikk var fra første stund etter makterobringa å slå ned de mange bondereisningene før og etter Sverres død, og å styrke statsmakta. Denne utviklinga var historisk nødvendig, men kong Sverre fortjener like lite å kalles revolusjonær som hans motstander, kong Magnus Erlingson.

Dag.A.

Hallvard Gråtopp:

UTVIKLINGA AV KLASSENE I NORGE

I »Den historiske og dialektiske materialismen» sier Stalin: »Historia kjenner fem *hovedtyper* av produksjonsforhold: produksjonsforholda i det primitive fellesskapet, i slaveriet, i føydalismen, i kapitalismen og i sosialismen». Vi skal her veldig kortfatta komme inn på noen særegenheter ved produksjonsforholda i Norge for å vise at Stalins inndeling også er anvendelig for oss.

Norsk historie avviker på enkelte punkter i formen fra den mønsterformen som Stalin benytter.

Urkommunismen, det primitive fellesskapet

Stalin sier: »Grunnlaget for produksjonsforholda under det primitive fellesskapssystemet er at samfunnet eier produksjonsmidlene. Dette svarer i hovedsak til produktivkreftenes karakter i denne perioden. Steinredskaper og seinere pil og bue utelukket muligheten for menneskenes individuelle kamp

mot naturkreftene og rovdyra. For å samle frukt i skogen, fange fisk, bygge en slags bolig var menneskene nødt til å arbeide i fellesskap dersom de ikke ville dø av sult eller falle som bytte for rovdyr eller nabosamfunn. Felles arbeid førte til såvel felleseie av produksjonsmidlene som til fruktene av produksjonen. Her eksisterte ennå ikke begrepet privat eieomsrett til produksjonsmidlene, med unntak av personlig eie av visse produksjonsredskaper som samtidig var forsvarsmiddel mot rovdyr. Her eksisterte ikke utbytting, ingen klasser.»

Denne formen for urkommunisme eksisterte i Norge før vår tidsregning. Særlig reindyrka finner vi den i perioden 500 f. kr. til år 0, hvor dårligere forhold for jordbruket bl.a. pga. klimatisk forverring, førte til at folk måtte flytte sammen i store urkommunistiske kollektiver for i det hele tatt å være i stand til å opprettholde husdyrhold. I store ur-gårdervar redskapene eid felles og her levde menneskene høyst primitivt.

Det fantes rester av urkommunisme særlig i overbygninga fram til år 1000 e. kr. og muligens enda lenger. Men Norge var ikke et urkommunistisk samfunn fram til år 1000. Det finnes dem som misforstår dette og tror at siden det fantes rester av urkommunisme i overbygninga, så er dette et bevis på at det var et urkommunistisk samfunn. Dette er ikke riktig.

I vikingetidas Norge var det klasser og det var klassekamp. Det går derfor ikke å påstå at urkommunismen varte så lenge. De restene av ur-kommunisme vi her tenker på er bl.a. ættens organisering og felleseie innafor ætten i Norge.

Utviklinga av klassesamfunnet i Norge henger sammen med utviklinga av produksjonsmidlene. Særlig i kystbygdene på Sør-Vestlandet fikk folk skaffa seg bedre *jern*redskaper og bedre våpen rundt 4–500 tallet e. kr.

Nå begynte en kraftig utvikling av klassene. Det oppsto en jordeierklasse som holdt seg med hird og som brukte den til å skaffe seg rikdom på andres bekostning. Slavesystemet begynte her å utvikle seg.

Slavesamfunnet

Stalins understrekning av at den måten produksjonen foregår på, danner grunnlaget for klasseforholda, ser vi godt demonstrert ved at det var den i og for seg eksplosive utviklinga av *jern*redskapene fra 4–500 tallet og framover som la

grunnlaget for det norske vikingesamfunnets ekspansjon og slaveeierklassens makt på 1000 tallet.

Forskjellige historikere har nevnt dette og vist til at grunnen til at de norske vikingene var overlegne de engelske var at de hadde den lange jernøkse som var av en langt bedre kvalitet enn noen av de våpnene folk i England hadde på denne tida. Den norske bonden hadde omtrent ti ganger så mange jernredskaper som sin engelske kollega i vikingetida. Til denne utviklinga av produktivkreftene hørte et helt annet produksjonsforhold enn det primitive fellesskapet. Dette blei demonstrert ved at mange av de som ikke hadde tilgang til de nye produksjonsmidlene blei underkasta til slaver, til trelles. Trelleholdet utvikla seg, med en topp rundt 1000-tallet. Dette blir ofte brukt som et argument for at slavesamfunnet i Norge i høyden varte så lenge, men det fantes fram på 1100-tallet og det er nevnt i lover opp til år 1100.

Trellesystemet var den *dominerende* utbyttingsformen og derfor var dette et slavesamfunn.

Det fantes samtidig frie bønder, men dette er typisk for slavesamfunnet.

Stalin sier at »Grunnlaget for produksjonsforholda under slavesystemet er at slaveeieren eier produksjonsmidlene. Han eier også arbeideren i produksjonen – slaven som han kan selge, kjøpe eller drepe som om slaven var et dyr.»

Det var akkurat slik forholdet var mellom trelleeieren og trelen i det norske samfunnet.

Videre sier Stalin: »I stedet for steinredskaper hadde menneskene nå til rådighet metallredskaper». Dette samsvarer også med norsk historie. Vi kan derfor si at vikingetida var høydepunktet for slavesamfunnet i Norge, – mens det samtidig eksisterte rester av ur-kommunismen.

Føydalismen

Stalin sier: »Grunnlaget for produksjonsforholda under føydalsystemet er at føydalherren eier produksjonsmidlene og ikke fullt ut eier arbeideren i produksjonen – den livegne, som føydalherren ikke lenger kan drepe, men som han kan kjøpe og selge». Videre sier han at: »De nye produktivkreftene krever at arbeideren viser et visst initiativ i produksjonen og lyst til å arbeide, interesse for arbeidet. Derfor forkaster

føydalherren slaven som en arbeider som ikke har noen interesse for arbeidet og er fullstendig uten initiativ, og foretrekker å ha å gjøre med den livegne, som har sitt eget bruk, sine egne produksjonsredskaper og en viss interesse for arbeidet, noe som er nødvendig for dyrkinga av jorda og for at han skal kunne betale føydalherren med en del av avlinga.

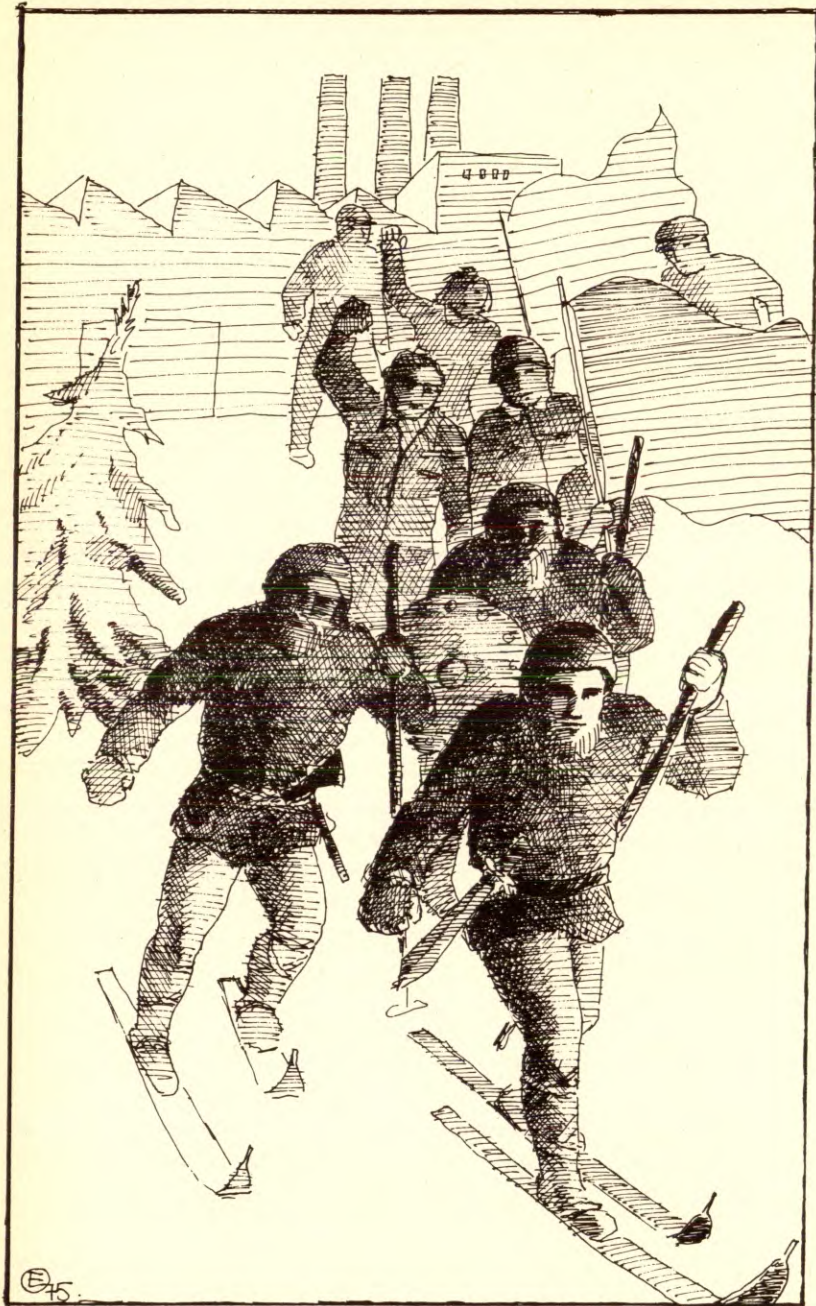
Føydalismen i Norge oppsto i slutten av slavesamfunnet. Det er typisk for en ny produksjonsform at den utvikler seg en stund under den foregående produksjonsformen, akkurat som kapitalismen utvikla seg under føydalismen. Norge blei et føydalt samfunn ved den føydale revolusjonen, ved borgerkrigene på 1100-tallet. Disse krigene, varte fram til år 1228, men vi må anta at føydalismen var etablert en stund tidligere. På denne tida hadde trellesamfunnet opphørt å eksistere. Borgerkrigene var »fødselshjelperen for det nye samfunnet», som Marx uttrykte det.

Den herskende klassen på denne tida var en føydal adel. Denne klassen utbytta *leilendinger*. Utbyttningsformen var leilendingevesenet. Dette er viktig fordi leilendingevesenet var den spesielle norske føydale utbyttningsformen, og ikke livegenskapet. Den norske bonden var faktisk en »fri» mann, i forhold til den livegne tyske bonden. Han var fri mann som leilending og utbytta av en føydalist.

Det norske føydale samfunnet er det som viser størst særtrekk i forhold til de andre landa i Norden. Det fantes i veldig liten grad lensopløsning og »klassisk» føydalvesen i Norge, og det eksisterte ikke livegenskap. Dette har sammenheng med en lang rekke historiske og geografiske forhold bl.a. at landet var tynt befolka og hadde lav produktivitet. Dette gjorde at den typiske tyske bosettinga rundt et slott eller festning ikke lot seg tvinge ned på den norske samfunnsformen. Det er også viktig å merke seg det historiske faktum at det norske føydale samfunnet var sterkt sentralisert allerede fra starten.

Adelen var skapt nærmest i ett slag gjennom krig og sentralisert under kongemakta. Under borgerkrigene stilte den føydale revolusjonens fremste leder kong Sverre følgende parole: »Den som vitnefast feller en lendmann, han skal bli lendmann».

I slaget ved Fimreite blei hele den gamle adelen på vestlandet utsletta. Dette var også en av årsakene til at føydal-

© 75

samfunnet i over et hundrede år gikk kraftig framover og konsoliderte seg.

Under føydalismen begynner det å utvikle seg tendenser som peker i retning av kapitalisme. Kristian 4. blei f.eks. kalt for borgerkongen. Han levde på 1600 tallet, men kapitalismen brøt ikke gjennom før et par århundrer seinere. Den spesielle formen for kapitalakkumulasjon som han representerte var knytta til handelsprivilegier, gruver, sagbruk osv. Dette var kapitalistiske driftsformer regulert av føydalismen, under føydalismen.

Det pågikk en langvarig kamp mellom den herskende føydale adelen og det framvoksende borgerskapet. Dette ser vi bl.a. ved at byene krevde handelsrettigheter, dvs. de føydale borgerne i byene krevde handelsrettigheter.

Særegenhetene ved den norske føydalismen er viktige å forstå. En må ikke tro at det ikke var føydalvesen fordi det ikke var livegne som kunne kjøpes og selges som i andre land. Dersom en erklærer dette, står en tilbake med at de norske bøndene var fullstendig frie, at de ikke var undertrykt, at det hersket et slags bondedemokrati i Norge i hundreder av år. Dette er å forkaste marxismens lære om klasser og klasseundertrykking. Det er å skjønne en viktig periode av norsk historie.

Kapitalismen

Den industrielle revolusjonen i Norge begynte i 1820-årene. Utviklinga gikk forholdsvis langsomt i 30 år, og den var knytta til sagbruk, osv. Det var føydale levninger som berika seg på den industrielle utviklinga, den såkalte plankeadelen. I tillegg fantes det en form for byråkrat-kapitalisme, en embetsmennsstandens diktatur. Deres produksjon var i første rekke knytta til jordbruksproduksjon, så en reindyrka kapitalisme kan en ikke si at det var i store deler av 1800-tallet.

Arbeiderklassen var liten, men det skjedde ei rask utvikling i 1850-årene, 1870-årene og i 1890-årene. Det som særlig hindra kapitalismen i Norge og som gjorde at den industrielle revolusjonen gikk langsomt, var at det ved siden av føydale levninger, eksisterte nasjonale undertrykking, fra Sverige. Dette hindra utviklinga av produktivkraftene. Produksjons-

forholda sto hindrende i veien for produktivkreftenes utvikling fra slutten av 1700-tallet helt fram til 1905 ved løsrivelsen fra Sverige.

Den borgerlige revolusjonen i Norge holdt på å føre til krig i 1814, 1821, 1884, og 1905.

Arbeiderklassen på denne tida var liten og ingen rein arbeiderklasse, men en arbeiderklasse knytta til jorda. Markus Tranes arbeiderforeninger var f.eks. for en stor del husmenn. Noen »rein» kapitalisme, hvor lønnsarbeid var den avgjørende formen for utbytting, kan en ikke snakke om før i slutten av århundret.

I studiet av framveksten av kapitalismen i Norge ser en hvor feilaktig en kan komme ut når en leter etter helt reine samfunnsforhold. Kapitalismen i Norge begynte å vokse fram allerede på 1600-tallet, men trengte flere hundre år på å bli den dominerende utbyttingsformen. I hele denne perioden bølga kampen mellom representantene for den nye og for den gamle utbyttingsformen. Historia viser at en aldri har en situasjon hvor en den ene dagen bare har føydale produktjonsforhold og den neste dagen utelukkende har kapitalistiske produktjonsforhold.

Sosialismen skiller seg fra de tidligere samfunnssystemene ved at det gamle statsapparatet blir knust og et nytt, proletarietets diktatur blir oppretta. Føydalismen og kapitalismen derimot bygger vidare på det gamle utbytterstatsapparatet. Dette er en avgjørende forskjell, fordi vi kan slå fast at det er sosialisme i et land fra den sosialistiske revolusjonen er gjennomført. Men sjøl under sosialismen kan det i en tid eksistere kapitalistiske utbyttingsformer.

Det norske adelsvesenet blei opphevd ved lov i Stortinget i 1821. Dette var et produkt av den revolusjonære strømminga i borgerskapet. Videre blei leilendingsvesenet også opphevd på denne tida. Det som vokste fra da, var husmannsvesenet. Dette er ikke en rein kapitalistisk utbyttingsform, men en utbyttingsform som har mange fødselsmerker fra føydalismen. Dette viser hvor uferdig kapitalismen var på dette tidspunktet. Husmannsvesenet var ikke reint lønnsarbeid og naturaløkonomien fungerte i en stor grad. Lønnsarbeid blei først mere vanlig i Norge ifra 1850.

Særlig utviklinga av og bruken av vannkraft, hadde stor betydning for den tidlige utvikling av kapitalismen i Norge.

De fleste av fabrikkene lå langs elver, f.eks. langs Akerselva i Oslo fordi maskinene var drevet av vannkraft.

Oppsummering

Slavesamfunnet seira i enkelte deler av landet fra 4–500-tallet over ur-kommunismen. I de mest tilbaketliggende delene av landet seira slavesamfunnet først ca. år 1000.

Føydalismen seira over slavesamfunnet ved borgerkrigene fra 1150–1220.

Borgerskapet vant en avgjørende seier over føydalismen i 1814. Denne seieren blei konsolidert videre framover til 1905. 1814 var inspirert av den store franske revolusjon med de borgerlige slagordene: Frihet, likhet, brorskap osv. som kampparoler.

Arbeiderklassens teori

12-BINDS LENIN- BIBLIOTEK FRA FORLAGET OKTOBER

I juni i år kom Forlaget Oktober ut med det første av 12 bind Utvalgte verker av Lenin — **bind 11**. Vi presenterte det sentrale verket i dette bindet i forrige nummer — brosjyra **«Venstre»-kommunismen — en barnesjukdom** — som Lenin skreiv til Kominterns 2. kongress i 1920. (Se Røde Fane 3/76, s. , der du også finner et studieopplegg til denne brosjyra.)

På et annet sted i dette nummeret har vi trykt opp en annen artikkel fra det samme bindet — **Foreløpige utkast til teser om jordbruksproblemet**.

Det er mye mer å hente fra denne boka. Den er full av sentrale teoretiske artikler. I artikkelen **Økonomi og politikk under epoken med proletariatets diktatur** finner du f.eks. ei inngående drøfting av Lenins tese om at «Klassekampen forsvinner ikke under proletariatets diktatur, den tar bare andre former». I **Foreløpige utkast til teser om det**

nasjonale spørsmålet og kolonispørsmålet forklarer Lenin bl.a. hvor nødvendig det er å binde sammen den nasjonale-revolusjonære bevegelsen i kolonilanda og avhengige nasjoner med arbeiderklassens kamp i de imperialistiske landa.

Gjør deg kjent med hele boka!

Mange vil nok velge å begynne med **«Venstre»-kommunismen**. Det er et godt valg. Dersom mange folk driver et grundig studium av den, vil det uten tvil bety framgang for den revolusjonære bevegelsen i Norge. I sær når det gjelder å mestre kommunistisk taktikk — lære å «forene seg med, stå i nært forbund med, smelte sammen med» de breie laga av massene i arbeiderklassen og også med de ikke-proletariske arbeidende massene, som bolsjevikene måtte lære seg for å vinne seier i den sosialistiske Oktober-revolusjonen.

Men det er også viktig at veldig mange gir seg tid til å gjøre seg **kjent med hele bindet**. Først da får det viktige tiltaket fra Oktober med utvalgte Lenin-verker i 12 bind virkelig stor betydning. Om mange folk bruker tid til å gjøre slik med hvert bind ettersom de kommer, vil det gi den revolusjonære bevegelsen i Norge økt styrke. Sjansen blir mindre for at borgerskapet skal få erobra bevegelsen innfra som det gjorde med det gamle NKP. Og muligheten for at den kan mestre stadig nye og vekslende forhold raskt blir større.

Les med tanke på at du skal **bruke** teorien på den konkrete klassekampen i Norge!

Hva kommer i Lenin-serien den nærmeste tida?

Forlaget regner med å ha fullført hele serien i ei takt som svarer til ett bind hver annen måned fram til våren/sommeren 1978. Dette er en foreløpig plan som tar hensyn til at det skal ut en rekke andre viktige marxist-leninistiske verker på norsk fra Oktober i samme tidsrom, av Marx, Engels, Stalin og Mao Tsetung, og flere større verker av Enver Hoxha.

Oktober har faktisk begynt å forme ut en 5-årsplan for denne delen av produksjonen sin, under parola «Gjør de marxist-leninistiske klassikerne tilgjengelig for norske arbeidsfolk». Vi skal skrive mer om klassikerplanen seinere.

Etter denne planen kommer det to bind i Lenin-serien til i år — bind 2, som inneholder et av Lenins hovedverker om det kommunistiske partiets oppgaver: «**Hva må gjøres**», og bind 6, der «**Imperialismen**» er det sentrale verket.

Bind 8 — «**Staten og revolusjonen**» — vil komme i januar/februar, fulgt av minst fire bind til i løpet av 1977. Blant de andre kan vi nevne bind 3 med «**Et skritt fram og to tilbake**» — viktig bok om partiet, og bind 1 med Lenins **oppgjør med Folkevennene**, som forklarer forskjellen på marxismens viten-

skapelige sosialisme og de reaksjonene som småborgerlige retninger kommer med på utviklinga av kapitalismen.

Vi anbefaler våre lesere å planlegge bokkjøpa sine etter dette og kjøpe disse binda etterhvert. Gjør heller det enn å ty til de tungt tilgjengelige og notorisk upålitelige Lenin-utgavene revisjonistforlaget Ny Dag har gitt ut for å sko seg på den nye revolusjonære bevegelsen i Norge.

Et klassisk Lenin-utvalg

12-bind-serien fra Oktober svarer til det utvalget som blei redigert av Marx-Engels-Lenin-instituttet i Stalins Sovjet i 30-åra. Det blei laga etter grundige studier og diskusjoner under vegledning fra sentralkomiteen i Sovjetunionens Kommunistiske Parti (bolševikene), og har skolert millioner av kommunister og klassebevisste arbeidere over hele verden.

Oktober-utgaven blir laga med tanke på at det er arbeidere og revolusjonære fra andre deler av det arbeidende folket som skal ha nytte av den. Forlaget legger vekt på at bøkene kommer på et ordentlig, greit norsk, at uvante fremmedord og henvisninger til ting som ikke er alminnelig kjent blir forklart, og at folk skal kunne finne mer om bakgrunnen for det de leser om og de historiske omstendighetne i opplysninger i bøkene.

Helt til den store serien med Lenins samla verk i over førti bind kan komme på norsk, er vi sikre på at dette vil komme til å bli den norske standardutgaven av Lenin på vårt språk. «Lenins verker er en del av sjølv grunnlaget for arbeiderklassens teori. Derfor hører disse 12 binda hjemme i bokhylla til alle klassebevisste arbeidere og andre revolusjonære», heter det på omslaget av det bindet som er kommet. Hjelp til med det. Fortell arbeidskameratene dine om disse Lenin-bøkene.

ADRESSE:

**RØDE
FANE**

Distribusjon:
Boks 2046
Grunerløkka, Oslo 5
Postgiro: 2 20 84 78

Sovjet er en av verdens to største undertrykker og utbytterstater. Det er ei imperialistisk supermakt med de samme kjenne-tegna som USA-imperialismen.

Norge ligger innafor Sovjets nærmeste rekkevidde. Dersom Sovjet våger seg på en storkrig, kan Norge være okkupert og lagt under sovjetisk militærdiktatur på noen få dager.

Den veldige militærmakta legger et voldsomt politisk press på Norge. I dag bruker Sovjet dette presset til å tvinge sine politiske, økonomiske og militære interesser gjennom overfor den norske nasjonen.

Dette gjelder i spørsmål som fiskerigrensa, avtaler om fiskekvoter, ordninga av grensene i havet i nord, suvereniteten over Svalbard.

Dette presset må møtes av en sterk og aktiv opinion i det norske folket. De som jobber for sosialimperialismens interesser i Norge må avsløres. Vi må vite hvem som er villig til å forsvare Norge mot supermaktsangrep fra Sovjet. Vi må vite hvordan landet kan forsvares dersom den militære truselen blir til militært overfall.

Dette må gjøres før tanksene begynner å rulle!